

Økonomiske analyser

Nr. 4 — 1987

Reviderte nasjonalregnskapstall

**Verdensøkonomien fram
til 1991**

**Luftforurensninger og
økonomisk vekst**

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk Sentralbyrå og kommer normalt med 10 nummer i året. Første nummer i året vil inneholde Økonomisk utsyn over året som gikk. Publikasjonen vil ellers inneholde konjunkturten- densene og aktuelle konjunkturtall for norsk og internasjonal økonomi. Kvartalsvise og årlige nasjonalregnskapstall vil bli publisert og kommentert etter hvert som de foreligger. Publikasjonen vil også bringe kortere artikler med samfunnsøkonomisk innhold og oversikter over publikasjoner fra forskningsvirksomheten i Statistisk Sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå ønsker videst mulig spredning av data og analyser som offentliggjøres i Økonomiske analyser. Gjengivelse er tillatt uten restriksjoner. Av hensyn til leserne ber imidlertid Statistisk Sentralbyrå om at kilde blir oppgitt – publikasjonsserie og årgang/nummer – og at forfatterens navn framgår der det er aktuelt. Synspunkter i artikler med navngitt forfatter kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

Redaksjon: Olav Bjerkholt, Ådne Cappelen, Per Richard Johansen, Olav Ljones, Svein Longva, Lorents Lorentsen.

Redaksjonssekretærer: Kirsten Hansen (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau Hansen (konjunkturoversikter mv.).

Forsknings- avdelingen

ble opprettet i 1953 og er i dag organisert i fire enheter:

- o Seksjon for nasjonalregnskap
- o Økonomisk analysegruppe
- o Sosiodemografisk seksjon
- o Seksjon for ressurs- og miljøanalyse.

Statistisk Sentralbyrå har lange tradisjoner som forskningsinstitusjon, og forsknings- og analysevirksomheten har etter hvert fått et betydelig omfang. Virksomheten omfatter blant annet:

- o Nasjonalregnskap
- o Samfunnsøkonomi, makroøkonomiske modeller, konjunkturanalyse, skatteforskning, kryssløpsanalyse og økonomiske studier
- o Befolkningsutvikling, fruktbarhetsstudier, arbeidsmarked og utdanning
- o Naturressurser, energianalyse, arealregnskap, miljøøkonomi, miljø og levekår
- o Petroleumsøkonomi
- o Regional analyse

Økonomiske analyser

Nr. 4 — 1987

INNHold

Side

REVIDERTE NASJONALREGNSKAPSTALL 1984-1986	3
ØKONOMISK-POLITISK KALENDER	19
NEDJUSTERTE PROGNOSE FOR VEKSTEN I VERDENSØKONOMIEN Av Einar Bowitz og Arent Skjæveland	21
LUFTFORURENSNINGER OG ØKONOMISK VEKST 1973-2003 Av Knut H. Alfsen	33
TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG	45

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

REVIDERTE NASJONALREGNSKAPSTALL

Statistisk Sentralbyrå legger i denne utgaven av Økonomiske analyser fram de første, fullstendige nasjonalregnskapstall for 1986. Presentasjonen er koblet til en omtale av de reviderte tallene for 1984 og 1985 som ble publisert i Økonomiske analyser nr. 3 i år.

Oversikt over publiseringstidspunkter

	Utlandet	Norge
Konjunkturoversikter		
- forrige publisering	ØA nr. 3 - 1987 (mars)	ØA nr. 1 - 1987 (januar)
- neste publisering	ØA nr. 6 - 1987 (juni)	ØA nr. 5 - 1987 (mai)

REVIDERTE NASJONALREGNSKAPSTALL 1984-1986

A. HOVEDTREKK I DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN DE SENERE ÅR

I det følgende gis en summarisk oversikt over den økonomiske utviklingen i Norge basert på nasjonalregnskapstall for årene 1983-1986. Oversikten inkluderer også det økonomiske bildet for 1983-1986 under ett. Denne perioden må betraktes som en vekstmessig oppgangsperiode og etterfulgte lavvekstårene 1981 og 1982. Det foreligger endelige nasjonalregnskapstall t.o.m. 1984, mens nye, men fortsatt foreløpige regnskapstall foreligger for de to seneste årene.

=====

1. PRODUKSJONSUTVIKLINGEN

=====

BNP-veksten 4,4 prosent i 1986 og hele 5 prosent i gjennomsnitt siste fire år

Bruttonasjonalproduktet (BNP) økte med 4,4 prosent i 1986. Byråets reviderte tall for 1984 og 1985 publisert tidligere i vinter ga

UTVIKLINGEN I ENKELTE HOVEDSTØRRELSER. PROSENT			
	1983-1986	1985	1986
Prosentvis volumendring			
Privat konsum	22,0	10,4	6,1
Offentlig konsum	14,3	3,4	3,1
Bruttoinvestering	22,4	-9,3	19,7
- i fast kapital	17,7	-21,0	27,0
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	20,5	3,1	9,0
Eksport	29,6	10,7	0,6
Import	27,7	6,5	9,6
Bruttonasjonalprodukt	21,7	5,4	4,4
- utenom oljevirkosomhet og sjøfart	18,0	5,9	4,6
Prosentvis endring i verdi			
Bruttonasjonalprodukt	42,4	10,9	2,8
Faktorinntekt	37,6	9,4	0,3
Lønnskostnader	48,9	10,9	13,8
Driftsresultat	13,4	6,8	-24,8
- utenom oljevirkosomhet og sjøfart	51,0	3,7	8,3
Disponibel inntekt for Norge	46,6	12,7	1,5
- privat	48,1	10,8	5,9
- husholdninger	44,6	8,4	9,2
- offentlig	43,9	15,9	-5,5
Sparing	-1,4	4,2	-44,9

meget høy BNP-vekst, 5,7 prosent for 1984 og 5,4 prosent for 1985. Sammen med 4,6 prosent vekst i BNP for det første oppgangsåret 1983, har veksten i BNP for alle fire år under ett vært 21,7 prosent i volum, eller hele 5,0 prosent i årlig gjennomsnitt. Dette er høyere enn i noe annet OECD-land i denne perioden. Det er også på linje med den høyeste økonomiske vekst Norge har hatt over en periode på 4 år i etterkrigsårene. Den gjennomsnittlige veksten så langt i 1980-årene har imidlertid ikke vært høy sammenliknet med tidligere perioder pga. lavkonjunkturårene 1981-1982. Hittil har 1980-årene (dvs. for årene 1980-1986) etter de siste tallene gitt en årlig BNP-vekst på 3,6 prosent. Til sammenlikning var veksten klart høyere i 1970-årene (1970-1979) med 4,5 prosent og i 1960-årene (1960-1969) med 4,6 prosent, men ikke særlig høyere i 1950-årene (1950-1959) med 3,8 prosent.

BNP-veksten for fastlands-Norge høyere enn

for BNP totalt siste to år

For fastlands-Norge har veksten i de siste fire årene i gjennomsnitt vært nesten 1 prosentpoeng lavere enn for BNP totalt, eller 4,2 prosent. Selv dette er høyt internasjonalt, og også høyt sammenholdt med andre vekstperioder i etterkrigstidens Norge. Både i 1985 og 1986 var veksten i fastlands-Norge sterkere enn for landet totalt, 5,9 prosent i 1985 og 4,6 prosent i 1986. En vesentlig forklaring på dette har vært den svake utviklingen i sjøfart og oljeboring, med nedgang i bruttoproduktet på nær 6 prosent i begge disse årene.

Sterkere vekst i tjenesteytende næringer enn

i vareproduserende siste to år

Samlet bruttoprodukt for tjenesteytende næringer økte med 5,6 prosent i 1986 og 5 prosent i 1985. Dette er betydelig mer enn for vareproduserende næringer der veksten inklusive oljevirkosomhet var på 2,0 prosent i 1986 og 2,6 prosent i 1985. Korrigerer en for oljeutvinning, var det en økning i

bruttoproduktet for vareproduserende næringer fra 1985 til 1986 på bare 1 prosent. Den meget sterke volumøkningen for oljevirkosomhet i 1983 og 1984 ga imidlertid en langt sterkere vekst i vareproduserende enn i tjenesteytende næringer i denne perioden, og dette slår også gjennom for hele 4-årsperioden under ett.

Store ulikheter mellom næringene

I oppgangsårene 1983-1986 har det skjedd meget store vridninger mellom næringene. Det kan tyde på langt sterkere omstilling i 1980-årene enn i tidligere tiår. Dette forklares i første rekke ut fra framveksten av oljevirkosomheten og tilhørende tjenestevirkosomhet (teknisk tjenesteyting mv.). I de fire årene har bruttoproduktet i oljevirkosomhet økt med hele 51 prosent i volum og forretningsmessig tjenesteyting med 47 prosent. Av andre næringer med sterk vekst må nevnes annen samferdsel, der veksten spesielt har kommet i telekommunikasjoner med 57 prosent og i luftfart med 32 prosent. Bruttonasjonalproduktet økte til sammenlikning med 21,7 prosent. Motpolene har vært sjøfart og oljeboring med nedgang på 5,3 prosent og primærnæringene med volumnedgang på 0,8 prosent i perioden. I jordbruket alene var volumnedgangen på 12,6 prosent. Bruttoproduktet i industrien vokste i disse oppgangsårene med noe under 10 prosent i alt; altså klart mindre enn gjennomsnittet for alle næringer (BNP).

=====

2. INNENLANDSK ETTERSPORSEL

=====

Rekordhøy vekst i innenlandsk etterspørsel i

1986

I volum økte innenlandsk bruk av varer og tjenester med hele 9,0 prosent i 1986, som er høyere enn i noe annet etterkrigsår siden 1947. Sterkest var økningen i investerings- etterspørselen på nesten 20 prosent i volum, men storparten av dette har sammenheng med investeringene i oljevirkosomheten og ut-

tauing av flere oljeplattformer i 1986. Sterk var også økningen i privat konsum med 6,1 prosent. Målt i 1980-priser var økningen i innenlandsk etterspørsel fra 1985 til 1986 på vel 27 milliarder kroner. Av dette utgjorde investeringene i oljevirk-somhet vel 10 milliarder, bruttoinvesteringer for øvrig 5 1/2 milliarder, økt privat konsumetterspørsel vel 9 1/2 milliarder og økt offentlig konsumetterspørsel 2 milliarder kroner.

 Samme vekst i privat konsum og brutto-

 investeringer de siste fire år og betydelig

 lavere vekst for offentlig konsum

Volumveksten for innenlandsk etterspørsel i 4-årsperioden 1983-1986 var på 20,5 prosent, noe lavere enn for BNP som økte med 21,7 prosent. Veksten var så å si like sterk for de tre hovedstørrelsene BNP, privat konsum (22,0 prosent) og bruttoinvesteringer i alt (22,4 prosent). Den av hovedkomponentene for innenlandsk etterspørsel som kom etter i volumvekst var offentlig konsum med 14,3 prosent. Spesielt var veksten i statlig konsum svak, bare halvparten så stor som veksten i BNP (11,7 prosent). Det kommunale konsumet kom i en mellomstilling med 16 prosent volumvekst.

 Privat konsum økte fortsatt sterkt i 1986,

 og over 17 prosent i volum siste to år

Privat konsum økte med 6,1 prosent i 1986. Dette er en meget sterk konsumvekst, som siden 1970 bare overstiges av veksten i 1977 på 6,9 prosent og av rekordveksten i 1985 på 10,4 prosent. Dette betyr en volumvekst på 17 prosent i de to årene 1985 og 1986 under ett. På årsbasis var det en økning i konsumet pr. innbygger fra under 47.000 kr i 1983 til 67.000 kr i 1986 i løpende priser. Multiplisert med fire for å gi et inntrykk av hva dette i gjennomsnitt vil si for en familie på fire, har således de løpende utgifter til privat konsum økt med over 80.000 kr på bare tre år. Korrigert for pris-

stigningen i perioden var økningen fra 1983 til 1986 på 10.600 kr pr. innbygger og 42.500 kr for en familie på fire uttrykt i 1986-kr. Tallene illustrerer på dette vis en kraftig økning i konsumnivået i de siste årene. Volumøkningen i de tre foregående årene 1980 til 1983 var mindre enn 1/5 av dette.

 Kraftig vekst i investeringene i 1986, også

 utenom investeringene i oljevirk-somhet

Bruttoinvesteringene økte med i underkant av 20 prosent i volum fra 1985 til 1986. For bruttoinvesteringer i fast kapital var økningen enda sterkere, 27 prosent. Selv utenom de rekordhøye oljeinvesteringene var 1986 et år med meget høy investeringsaktivitet. Bruttoinvesteringer i fast kapital i alle næringer utenom oljevirk-somhet hadde en volumvekst på 16,7 prosent i 1986. Bruttoinvesteringene i industrien økte i volum med hele 37 prosent, sterkt påvirket av Mongstad-utbyggingen. Utenom raffineringsektoren økte industriinvesteringene med 28 prosent. Sterk investeringsvekst var det også i kommuneforvaltningen og i samferdsel (utenom sjøfart), hver med over 22 prosent i volumvekst. I sjøfart var det negativ investering for tredje år på rad, minus 14 milliarder kroner i 1986 på grunn av stort skipssalg og utflagging. Etter relativt stabile boliginvesteringer i årene 1982-1985, økte boliginvesteringsvolumet med 9 prosent i 1986. For investeringene i forretningsbygg har økningen vært på hele 92 prosent i de siste fire årene og 33 prosent i 1986 alene. I løpet av 4-årsperioden holdt bruttoinvesteringsvolumet seg så å si uendret når en holder olje- og lagerinvesteringene utenfor. Sammensetningen endret seg imidlertid betydelig. Den uensartede investeringsutviklingen i perioden kan illustreres i 1980-priser: økning i bygningsinvesteringene på nesten 6 milliarder og i maskininvesteringene på over 9 milliarder, mens investeringene i transportmidler gikk ned med 16 milliarder (p.g.a. salget av skip) til tross for betydelig økning i bilkjøp i siste del av perioden. Anleggsin-

vesteringene gikk ubetydelig opp.

De samlede lagerinvesteringer (lagerendring) er sterkt påvirket av tallene for oljeplattformformer under arbeid. I 1986 var sistnevnte størrelse negativ p.g.a. uttøying av plattformformer til endelig bruttoinvestering i realkapital, det samme var tilfelle i 1984, mens det i 1985 var en kraftig tilvekst (oppbygging) av oljeplattformformer under arbeid.

=====

3. UTENRIKSØKONOMIEN

=====

Kraftig nedgang i eksportverdien og driftsbalansen overfor utlandet i 1986

Driftsregnskapet overfor utlandet viste i 1986 et rekordhøyt underskudd på 32,8 milliarder kroner, som svarte til 6,4 prosent av BNP. Underskuddene i årene 1975-1977 var imidlertid høyere målt som andel av BNP. Fra 1985 til 1986 var forverringen i driftsbalansen på hele 59,7 milliarder kroner. Av dette utgjorde samlet svikt i eksportverdien 41,3 milliarder, økning i importverdien 17,3 milliarder og forverret rente- og stønadsbalanse om lag 1 milliard kroner. Svikten i eksporten av råolje og naturgass var på 32,3 milliarder, dvs. mer enn halvparten av samlet forverring av driftsbalansen fra 1985 til 1986. Råoljeeksporten alene gikk ned med 27,6 milliarder kroner. Eksportverdien for råolje i 1986 er nå kommet ned på 1980-nivå, mens eksporten av naturgass fortsatt ligger over 1983-nivå. Eksporten av tradisjonelle varer (råolje, naturgass, skip og oljeplattformformer holdt utenfor) gikk ned med vel 6 prosent fra 1985 til 1986. Bortsett fra en moderat nedgang i 1975 har landet ikke hatt nedgang i eksportverdien for tradisjonelle varer fra ett år til neste på snart 30 år. Årsaken til nedgangen i 1986 var lavere priser, først og fremst på raffinerte oljeprodukter, men også for bl.a. ikke-jernholdige metaller. Samlet eksportandel av BNP er for øvrig kommet ned i 37,6 prosent, lavere enn i noe år siden 1949.

Kraftig forverring i bytteforholdet i 1986, trass i at også importprisene falt

Eksportprisene falt med vel 18 prosent i 1986. Dette skyldtes særlig fallet i oljeprisene. Råoljeprisen gikk ned med 53 prosent fra 1985 til 1986, mens prisen på naturgass falt med 17 prosent. Prisnedgang var det også på tradisjonell vareeksport med 6 prosent og på tjenesteeksporten med 2,4 prosent. Det siste hadde sammenheng med lavere rater for skipsfarten. Både vareimporten og tjenesteimporten hadde svært små prisendringer fra 1985 til 1986. En svak prisnedgang for import av varer i alt bidro til en samlet prisnedgang på 0,6 prosent for importen totalt sett. Utslaget av de lavere eksportprisene ga en kraftig forverring i bytteforholdet i 1986 på hele 17,6 prosent, sterkere enn i noe annet år i etterkrigstiden.

Sterkere volumvekst for både eksport og import enn BNP de siste fire år under ett

Eksportvolumet økte med nesten 30 prosent og importvolumet med nærmere 28 prosent de siste fire årene under ett, dvs. klart sterkere enn for BNP. Bildet er noe forskjellig om en ser på første eller siste tre år av oppgangsperioden. For årene 1983-1985 var volumveksten for eksporten nesten 29 prosent, mot bare 16 1/2 prosent for importen og BNP. For årene 1984-1986 var derimot volumveksten for importen klart sterkere, nesten 28 prosent, mot vel 20 prosent for eksporten og 16 1/2 prosent for BNP. I 1986 økte importvolumet med 9,6 prosent, den sterkeste veksten på 10 år. For eksporten var det en beskjeden volumoppgang på 0,6 prosent fra 1985 til 1986. Handelen med tjenester utviklet seg negativt i 1986, med volumnedgang både på eksport- og import-siden.

=====

4. INNTEKTSUTVIKLINGEN

=====

Sterk nedgang i disponibel realinntekt for

Norge i 1986

Disponibel inntekt for Norge økte fra 420 milliarder i 1985 til 426,5 milliarder kroner i 1986, som tilsvarer 1,5 prosent nominell inntektsvekst. Disponibel realinntekt for landet har gått ned med 4,5 prosent fra 1985 til 1986 etter en oppgang på 3,2 prosent året før, slik at den disponible realinntekten for 1986 ligger på 1984-nivå. Nedgangen i 1986 skyldes hovedsakelig fallet i oljeprisene. Over 4-årsperioden 1983-1986 har inntektsutviklingen vært sterkere enn produksjonsutviklingen, nesten 47 prosent økning i disponibel inntekt mot 42,4 prosent økning i BNP i løpende priser. Uttrykt i volum er bildet det motsatte som følge av oljeprisfallet i 1986: BNP i faste priser økte med 21,7 prosent og disponibel realinntekt bare med vel halvparten, 11,3 prosent i perioden 1983-1986.

Klar økning i lønnsandelen i 1986

Faktorinntekten var nær uendret fra 1985 til 1986, en økning på bare 0,3 prosent. Lønnskostnadene økte med 33 milliarder kroner eller med hele 13,8 prosent. Driftsresultatet på den annen side gikk ned med 32 milliarder (nær 25 prosent). Disse tallene impliserer at lønnsandelen (lønnskostnader i forhold til faktorinntekt) gikk opp fra 65 prosent i 1985 til 73,7 prosent i 1986. En må tilbake til årene 1975-1978 for å finne høyere lønnsandel. Lønnsveksten på nær 14 prosent var sammensatt av en økning i lønn pr. sysselsatt på 10 prosent og en vekst i sysselsettingen på 3,4 prosent. Lønnskostnadene har økt med 48,9 prosent i løpet av siste fire år, dvs. sterkere enn for både BNP og disponibel inntekt for landet.

Driftsresultatet kraftig ned i oljevirk-

somhet i 1986, men opp i industrien og

i bankvirksomhet

Driftsresultatet i oljevirkosomhet gikk ned fra 60,7 milliarder kroner i 1985 til bare 23,3 milliarder kroner i 1986, det laveste siden 1979. Den negative utviklingen i 1986, som var en effekt av oljeprisfallet, slo nesten like sterkt ut i det totale driftsresultatet. I andre næringer under ett gikk driftsresultatet opp fra 68,7 milliarder til 74,0 milliarder kroner, som gir noe over 8 prosent økning fra 1985 til 1986. Tar vi med "frie banktjenester" (rentemarginer), er det fra 1985 til 1986 en beregnet økning i driftsresultatet utenom oljevirkosomhet på 11,4 milliarder. Om lag halvparten av denne økningen ligger i næringen bank-, finansieringsvirksomhet og forsikring med 5,6 milliarder (om lag halvparten av dette i Norges Bank og noe mindre enn halvparten i forretnings- og sparebanker). Driftsresultatet i industrien gikk opp med 2,5 milliarder, noe mer i konkurranseutsatt industri enn i skjermet industri. Mye av bedringen i konkurranseutsatt industri var i raffinering av jordolje (1,8 milliarder). I de andre næringene har driftsresultatet totalt gått opp med 3,3 milliarder kroner, herav forretningsmessig tjenesteyting med nærmere 2 milliarder, annen privat tjenesteyting med 1,4 milliarder, eiendomsdrift med 1,4 milliarder, mens driftsresultatet i varehandel falt med nesten 2 milliarder ifølge usikre beregninger. For denne næringen har kostnadene økt kraftig.

Inntektsutviklingen for husholdningene noe

svakere i 1986 enn i årene før

Disponibel inntekt for husholdningene økte med 9,2 prosent i 1986. Dette er litt sterkere enn økningen i 1985 på 8,4 prosent, men noe lavere enn i 1984 (10,3 prosent) og 1983 (10,7 prosent). Samlet for 4-årsperioden var inntektsveksten for husholdningene 44,6 prosent, noe lavere enn

økningen i landets disponible inntekter. Disponibel realinntekt for husholdningene, etter deflatering med prisindeksen for privat konsum, viste en vekst i 1986 på 1,9 prosent. Dette er lavere enn i 1985 (2,5 prosent) og 1984 (3,7 prosent), men mer på linje med økningen i 1983 (2,1 prosent). For alle fire år under ett var økningen i disponibel realinntekt for husholdningene på 10,6 prosent.

Kraftig nedgang i sparingen i 1986, både for

husholdningene og landet totalt

I oppgangsårene 1983-1986 har privat konsum økt betydelig sterkere enn husholdningenes disponible inntekt, henholdsvis 59,6 og 44,6 prosent. Dette tilsier nedgang i husholdningenes sparing i perioden. Spareraten økte riktignok fra 3,8 prosent i 1982 til 5,2 prosent i 1984. Men i 1985 skjedde et kraftig fall i spereraten til -2 prosent og den falt videre til -6,2 prosent i 1986. Konsumet hos husholdningene var i 1986 vel 16 milliarder kroner høyere enn deres disponible inntekt. Pr. innbygger var dermed konsumet nesten 4.000 kr høyere enn disponibel inntekt i 1986. Sparingen for landet falt fra 80,9 milliarder i 1985 til 44,6 milliarder kroner i 1986. Spareraten gikk samtidig ned fra 19,3 til 10,5 prosent, dvs. nesten en halvering. Sparingen i 1986 lå i verdi noenlunde på linje med sparingen i 1982.

Økende andel av disponibel inntekt i 1986

til privat sektor, men offentlig sektor har

stått for all sparing siste to år

Disponibel inntekts fordeling på privat og offentlig sektor har vært relativt stabil de senere årene, selv om andelen for privat sektor har gått opp fra 61,2 prosent i 1985 til 63,9 prosent i 1986. Siste år gikk privat disponibel inntekt opp med 15,3 milliarder kroner, mens offentlig disponibel inntekt gikk ned med nær 9 milliarder. Sparing er differansen mellom disponibel

inntekt og konsum. I 1985 utgjorde offentlig sparing 70 av 80 milliarder kroner i samlet sparing. I 1986 var offentlig sparing noe lavere, 52 milliarder. I privat sektor har sparingen gått klart nedover de siste årene, fra 21,3 milliarder i 1984, til det halve, 10,9 milliarder i 1985, for å bli negativ i 1986 med 7,3 milliarder kroner. Det er således det offentlige som i alt overveiende grad står og har stått for sparingen i 1980-årene.

5. SYSSELSETTINGSUTVIKLINGEN

Rekordhøy sysselsettingsvekst i 1986

Syssettingen målt i antall utførte årsverk vokste med hele 3,4 prosent i 1986. Dette er den sterkeste sysselsettingsveksten siden gjenoppbyggingen etter krigen. Veksten var omtrent like sterk både for lønnstakere og selvstendige. Utviklingen i privat og offentlig sektor var derimot svært forskjellig: en økning i næringsvirksomhet på hele 4,2 prosent mot beskjedne 0,9 prosent i offentlig forvaltning. Sterkest sysselsettingsvekst i 1986 hadde næringer som forretningsmessig tjenesteyting (15,7 prosent) og oljeutvinning (13,2 prosent), men veksten var over gjennomsnittet også for bygge- og anleggsvirksomhet, varehandel, hotell- og restaurantdrift, samferdsel unntatt sjøfart, bank- og forsikringsvirksomhet og annen privat tjenesteyting. Veksten i privat tjenesteyting var således meget sterk i 1986 med 5,2 prosent flere utførte årsverk enn i 1985, klart sterkere enn i vareproduserende næringer med 3,1 prosent sysselsettingsvekst.

Stigende sysselsettingsvekst og avtagende

produktivtetsvekst i siste fireårsperiode

BNP-veksten på 4,4 prosent og sysselsettingsveksten på 3,4 prosent innebar en moderat økning i arbeidsproduktiviteten på 1,0 prosent i 1986 for alle næringer sett under ett. Produktiviteten økte med 2,0 pro-

sent i tjenesteytende næringer (5,6 prosent økning i bruttoproduktet og 3,5 prosent sysselsettingsvekst), mens produktiviteten sank med vel 1 prosent i vareproduserende næringer i 1986 (2 prosent økning i bruttoproduktet og 3,1 prosent sysselsettingsvekst). De siste fire årene har arbeidsproduktiviteten hatt en stadig svakere utvikling: fra 5,2 prosent økning i 1983 til 4,7 prosent i 1984 og 2,6 prosent i 1985 før 1986-veksten på bare 1 prosent. Dette har skjedd samtidig med en stadig sterkere sysselsettingsutvikling: fra en nedgang i antall årsverk på 0,6 prosent i 1983 til økning på 1,0 prosent i 1984 og 2,7 prosent i 1985 før rekordveksten på 3,4 prosent i 1986.

Sysselsettingen siste fire år: Oppgang på 10

prosent i skjermede næringer, vel 7 prosent

nedgang i konkurranseutsatte næringer

Antall utførte årsverk i norsk økonomi har økt med 113.600 de siste fire år, som svarer til en vekst på 6,6 prosent. Økningen var

sterkest i skjermede næringer, nær 10 prosent. I 1986 hadde skjermede næringer 82,2 prosent av samlet sysselsetting, 4 år tidligere var andelen 79,9 prosent. I løpet av 4-årsperioden gikk sysselsettingen i konkurranseutsatte næringer ned med bortimot 25.000 eller 7,3 prosent. Nedgangen var sterkere for utekonkurrerende næringer med 16.000 (17 prosent) enn for hjemmekonkurrerende næringer (9.000 og 3,7 prosent). Nedgangen har vært vedvarende for utekonkurrerende næringer (også for utekonkurrerende industri), mens sysselsettingen i hjemmekonkurrerende næringer økte i 1985 og oppgangen ble noe forsterket i 1986 (både totalt og i industrien). Det er for øvrig verdt å merke seg at industrisysselsettingen i løpet av siste fire år har gått ned med 16.500, samtidig som at økningen i forretningsmessig tjenesteyting alene har vært så høy som 26.000. I offentlig tjenesteyting var veksten i samme periode nær 34.000 årsverk eller 8,6 prosent. I 1986 var veksten imidlertid bare på 3.600 årsverk. Dette skyldes i stor grad kraftig nedtrapping av kommunale sysselsettingstiltak.

B. OMTALE AV REVISJONENE

1. BAKGRUNNEN FOR REVISJONENE

Statistisk Sentralbyrås publiseringsopplegg for nasjonalregnskapstall er basert på følgende:

- Brukerne av nasjonalregnskapstall har meget lang tradisjon på tilgang av årsanslag umiddelbart etter regnskapsårets slutt (Utsynsregnskapet)
- Det er rimelig å publisere et første foreløpig årsregnskap når alle måneds- og kvartalsopplysninger - indikatorer og annen statistikk - foreligger (Marsregnskapet)

- Det er hensiktsmessig å revidere årsregnskapet når årsoppgaver for sentrale deler av økonomien foreligger om lag halvveis i perioden mellom endelig korttidsstatistikk og endelig årsstatistikk (Novemberregnskapet).

- Når endelig årsstatistikk foreligger på de fleste områder, er det mulig å publisere et komplett årsregnskap basert på statistikk som seinere ikke revideres (endelig regnskap).

Statistisk Sentralbyrå reviderer de årlige nasjonalregnskapstallene bare en gang i året. For ett og samme regnskapsår publiseres slike tall i tre påfølgende år i perioden mars-mai. De to første publi-

seringsversjonene er foreløpige og omtales som henholdsvis Marsregnskapet og Novemberregnskapet etter den måneden arbeidet med regnskapet starter opp. Den siste versjonen omtales som et endelig regnskap.

I månedsskiftet april/mai erstatter Marsregnskapet årsanslagene for året før som ble publisert i Økonomisk utsyn tre måneder tidligere. I mars avløser henholdsvis Novemberregnskapet og endelige regnskapstall for de to foregående årene de foreløpige nasjonalregnskapstall som ble publisert ett år tidligere.

Revisjonsbildet kompliseres imidlertid av at Byrået har ansvaret for publisering av kvartalsvise nasjonalregnskap og månedlige utenriksregnskap. Når disse revideres fra tid til annen, bl.a. ved at de avstemmes mot årlige nasjonalregnskapstall, kan brukerne rimeligvis få et inntrykk av at nasjonalregnskapstallene stadig revideres. Spesielt gjennom første halvdel av året kan dette gi en noe uoversiktlig datasituasjon. De mange publikasjonsseriene som alle bringer nye og gamle nasjonalregnskapstall til ulike tider av året, kan kanskje forsterke et slikt inntrykk. Men ser en bort fra kvartalsanslagene og de første årsanslag til Økonomisk utsyn er essensen denne: årlige nasjonalregnskapstall publiseres første gang i månedsskiftet april/mai og revideres kun en gang i året.

I 1987 har Byrået publisert reviderte nasjonalregnskapstall for 1984 (endelig regnskap) og 1985 (Novemberregnskapet) i Statistisk ukehefte nr. 13/87 (25. mars) og i Økonomiske analyser nr. 3-1987 (publisert 2. april). Beregningsgrunnlag for 1985-tallene var naturlig nok det endelige regnskapet for 1984.

De 1984- og 1985-tallene som nå publiseres i Økonomiske analyser nr. 4-1987 er for de fleste tabellers vedkommende de samme som ble publisert i ØA nr. 3-1987. 1984- og 1985-tallene som refererer seg til inntektsregnskapet etter institusjonell sektor (tabellene A10-A14, samt deler av A16 og

A17) er derimot nye og erstatter foreløpige inntektsregnskapstall publisert i Økonomiske analyser for ett år siden (nr. 5-1986).

Nyhetsinteressen for de reviderte nasjonalregnskapstallene i dette nummer av Økonomiske analyser dreier seg i første rekke om 1986-tallene (Marsregnskapet) som erstatter årsanslagene gitt i Økonomisk utsyn (ØA nr. 1-1987).

=====

2. GENERELT OM REVISJONENE FOR 1984, 1985 OG 1986

=====

Revisjonen av nasjonalregnskapet for et bestemt år, kan føres tilbake til endringer i både framkjøringsgrunnlaget, dvs. regnskapet for året før, og statistikkgrunnlaget for regnskapsåret. I det følgende har en forsøkt å peke på de viktigste endringene i grunnlaget for beregningen av de reviderte årsregnskapene for 1984, 1985 og 1986.

- Det endelige årsregnskapet for 1984 bygger på det mest omfattende statistikkgrunnlag for nasjonalregnskapet; dvs. produksjons- eller regnskapsstatistikk for de fleste næringene er innarbeidet, offentlige regnskaper er tatt inn, statistikk for sluttanvendelsene konsum og investeringer er med, utenrikshandelsstatistikk er innarbeidet og endelige tall for prisene er benyttet. I forhold til Novemberregnskapet 1984 er produksjonsstatistikk for privat tjenesteyting tatt med. En annen viktig forskjell mellom Novemberregnskapet for 1984 og det endelige årsregnskapet er at industristatistikken nå er innarbeidet på det mest detaljerte nivå. Det endelige årsregnskapet er kjørt fram på nasjonalregnskapets mest detaljerte nivå (7-sifret varenivå), og de nye pris- og vareopplysningene er med i fastprisberegningene.

- I det reviderte årsregnskapet for 1985 (Novemberregnskapet) er viktige statistikker innarbeidet. I hovedsak skiller dette reviderte regnskapet seg fra Marsregnskapet for 1985 ved at en har tatt inn produksjons-

eller regnskapsstatistikk for oljevirksomheten, industrien, bygge- og anleggsvirksomheten og for de fleste av de private tjenesteytende næringene som en har statistikk for. I tillegg er de offentlige regnskap tatt inn i sin helhet, sammen med mesteparten av endelig statistikk for sluttanvendelsene konsum og investering. I Marsregnskapet for 1985 var grunnlaget med få unntak kun indikatorstatistikk for de nevnte områdene. Novemberregnskapet skiller seg også fra Marsregnskapet ved at framkjøringsgrunnlaget er endelig revidert årsregnskap for 1984, mot tidligere Novemberregnskapet for 1984.

- Det første reviderte årsregnskapet for 1986 (Marsregnskapet) bygger stort sett på indikatorstatistikk, som produksjonsindekser og indekser for konsum (omsetning) og investeringer. I Marsregnskapet er imidlertid verditall fra utenrikshandelsstatistikken tatt inn. I forhold til regnskapet i Økonomisk utsyn for 1986 skiller Marsregnskapet seg ut på flere punkter. Datagrunnlaget for indikatorene dekker nå hele året, mens en til Utsynet i mange tilfeller manglet indekser for de siste månedene eller siste kvartal. Beregningene i Marsregnskapet er også mer detaljerte og beregningsmetodene noe forskjellig fra Utsynsregnskapet. En viktig forskjell er endret grunnlag for fastprisberegningene. For tiden er 1980 basisår for årsregnskapene, slik at volumtallene angis i faste 1980-priser. Til Økonomisk utsyn utarbeides imidlertid fastpristallene i fjorårets priser (1985 var basisår). En annen viktig forskjell er framkjøringsgrunnlaget, som nå er de reviderte årsregnskapene for 1984 og 1985. Til sammenligning var grunnlaget i Utsynsregnskapet Mars- og Novemberregnskapene for 1985 og 1984.

3. PRODUKSJON

Bruttonasjonalproduktet i faste priser er revidert opp for alle tre årene. Dette har også gitt seg utslag i høyere vekstrater for

hvert av disse årene. Revisjonene av BNP for de tre årene under ett er i overkant av en gjennomsnittlig revisjon, men er klart mindre enn de tilsvarende revisjonene for ett år siden. Revisjonene av vekstratene for 1985 og 1986 er større enn det som tidligere revisjoner har gitt i gjennomsnitt. Revisjonen av BNP-veksten for 1984 er derimot langt mindre enn normalt i et endelig regnskap.

Oppjusteringen av BNP-veksten for 1984 ble bare på 0,1 prosentpoeng. Den kraftigste revisjonen i BNP-veksten fant sted for året 1985 med en oppjustering på 1,2 prosentpoeng. For året 1986 er BNP-veksten oppvurdert med 0,6 prosentpoeng fra årsanslagene i Økonomisk utsyn. Også bruttonasjonalproduktet i faste priser utenom oljevirksomhet og sjøfart ble revidert opp for alle tre årene og mer enn de tilsvarende revisjonene i totalt bruttonasjonalprodukt.

Bruttoproduktet i primærnæringene ble justert kraftig ned i faste priser for 1985. Det var særlig nye opplysninger om prisene som endret bildet for jordbruket i 1985.

Revisjonen av volumveksten i bruttoproduktet for industrien var betydelig i 1984. Dette skyldes at en i et endelig årsregnskap legger større vekt på verdi- og prisopplysninger enn det som er tilfelle i foreløpige årsregnskap. I det endelige årsregnskapet for 1984 ble prisindeksen for bruttoproduksjonsverdien justert noe ned, mens prisindeksen for vareinnsatsen ble justert noe opp. Selv om prisjusteringene totalt var relativt små (-0,3 og +0,2 prosentpoeng), medførte justeringene en forholdsvis kraftig oppvurdering av veksten i bruttoproduktet i faste priser for industrien. Særlig gjelder dette den konkurranseutsatte delen av industrien.

Blant de andre vareproduserende næringene legger en spesielt merke til oppjusteringen av veksten i bygge- og anleggsvirksomhet for 1985 med 3,6 prosentpoeng. Revisjonen skyldes i hovedsak at bygge- og anleggsstatistikken er innarbeidet i det reviderte

BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. Prosentvis volumendring fra året før.						
	1984		1985		1986	
	November	Rev.	Mars	Rev.	Utsyn	Rev.
Primærnæringene	9,9	8,8	-1,0	-5,2	-2,0	-2,7
Oljevirkosomhet	14,9	15,3	6,2	5,9	6,7	5,7
Bergverksdrift	2,4	-2,4	7,5	-0,5	7,5	7,5
Industri	2,5	5,6	2,4	2,5	2,0	1,7
Skjermet	-1,2	1,1	0,9	1,7	2,4	2,1
Utekonkurrerende	9,6	14,2	-0,6	-3,2	-2,2	-1,5
Hjemmekonkurrerende	0,6	3,3	4,3	5,5	3,1	2,9
Kraft og vannforsyning	0,7	3,6	-1,2	-3,0	-6,5	-5,9
Bygge- og anleggs- virkosomhet	1,5	0,1	1,5	5,1	8,2	8,6
Varehandel	6,4	4,9	7,4	8,5	4,6	4,2
Sjøfart og oljeboring	5,9	6,1	-5,6	-5,9	-6,4	-5,8
Samferdsel	6,9	4,8	5,9	6,4	4,7	10,1
Boligtjenester	3,2	2,6	3,2	2,6	4,2	2,4
Privat tjenesteyting ellers	1,0	2,4	6,0	6,8	6,2	10,0
Offentlig forvaltning	2,7	2,8	3,0	3,1	1,3	2,2
Bruttonasjonalprodukt	5,6	5,7	4,2	5,4	3,8	4,4
- utenom oljevirkosomhet og sjøfart	3,7	3,8	4,4	5,9	3,5	4,6

årsregnskapet for 1985.

Blant de tjenesteytende næringene er revisjonen av bruttoproduktet i forretningsmessig tjenesteyting kraftigst. For 1984 er veksten i næringen justert opp med 6,7 prosentpoeng til 10 prosent volumvekst. For 1985 ble veksten økt med 7,3 prosentpoeng til 17,5 prosent. De store revisjonene har sammenheng med at produksjonsstatistikken for næringen nå er innarbeidet i de reviderte regnskapene for 1984 og 1985.

I samferdsel er veksten justert opp med 5,4 prosentpoeng for 1986. I hovedsak skyldes dette en høyere anslått vekstrate for den delen av næringen som en hadde få opplysninger om til Utsynet.

For boligtjenestene er bruttoproduktet i

faste priser revidert ned for alle tre årene. Dette skyldes en oppjustering av vareinnsatsen i næringen (reparasjoner) for 1985 og 1986, mens revisjonen i 1984 kan forklares av en nedjustering i boliginvesteringene dette året.

Offentlig forvaltnings tjenesteproduksjon er revidert opp med 0,9 prosentpoeng i 1986. Årsaken er svært mangelfullt datagrunnlag for beregningene til Økonomisk utsyn. De første årsoppgavene for stats- og kommuneforvaltningen foreligger ikke før til Marsregnskapet.

4. KONSUM

Veksten i privat konsum fra 1983 til 1984

var på 2,7 prosent. Dette tallet er ikke revidert fra Novemberregnskapet til endelig regnskap. Mindre justeringer er foretatt på noen av komponentene som inngår i det privat konsumet.

Privat konsum vokste meget sterkt i 1985. Tidligere anslag viste 8,2 prosent volumvekst, men er nå oppjustert til 10,4 prosent. Den store oppjusteringen skyldes i hovedsak opplysninger om omsetningstallene i

PRIVAT KONSUM						
Prosentvis volumendring fra året før.						
	1984		1985		1986	
	November	Rev.	Mars	Rev.	Utsyn	Rev.
Varer	2,8	2,9	9,6	13,1	5,4	5,7
- Matvarer, drikkevarer og tobakk	1,6	1,5	2,4	6,1	5,5	3,6
- Klær og skotøy	4,6	4,1	4,0	12,6	5,5	6,0
- Kjøp av egne transportmidler	1,0	-0,2	50,0	50,1	5,3	4,2
- Andre varer	4,0	4,5	9,1	11,8	7,5	7,8
Tjenester	4,2	3,9	5,2	4,7	4,0	5,7
- Bolig	4,3	3,7	3,3	4,8	4,2	5,4
- Andre tjenester	4,0	4,0	6,6	4,6	3,8	5,9
Spesifisert innenlandsk konsum	3,2	3,2	8,2	10,4	5,0	5,7
Nordmenns konsum i utlandet	-3,5	-3,4	9,9	10,9	13,9	10,6
Utlendingers konsum i Norge	3,6	3,6	10,2	13,7	8,2	5,5
Privat konsum	2,7	2,7	8,2	10,4	5,5	6,1

OFFENTLIG KONSUM ETTER HOVEDGRUPPE						
Prosentvis volumendring fra året før.						
	1984		1985		1986	
	November	Rev.	Mars	Rev.	Utsyn	Rev.
Offentlig konsum	2,0	2,4	3,4	3,4	1,9	3,1
- Statlig	0,1	0,9	2,3	1,7	3,4	3,6
- Sivilt	0,1	0,8	0,1	-0,2	2,4	4,9
- Militært	0,0	1,1	5,7	4,7	5,0	1,7
- Kommunalt	3,3	3,5	4,2	4,4	0,9	2,8

detaljhandelen. Disse tallene viser sterkere vekst enn de indikatorene som ble benyttet i Marsregnskapet og har medført at volumveksten i varekonsumet er oppjustert med 3,5 prosentpoeng. Konsumgruppen klær og skotøy ble mest justert, med hele 8,6 prosentpoeng. Dette forklarer 0,7 prosentpoeng av volumvekstjusteringen i privat konsum. Volumveksten for matvarer og drikkevarer ble oppjustert med 3,7 prosentpoeng, noe som bidro til at veksten i privat konsum økte med 0,9 prosentpoeng.

Også i 1986 vokste privat konsum sterkt. Anslaget i Økonomisk utsyn på 5,5 prosent volumvekst er oppjustert til 6,1 prosent. Oppjusteringen skyldes i stor grad nye opplysninger som viser at tjenestekonsumet vokste sterkere enn tidligere antatt. Også varekonsumet er noe oppjustert. Dette skyldes stort sett at julehandelen var større enn regnet med i Utsynet.

Offentlig konsum har hatt en volumvekst på 2,4 prosent fra 1983 til 1984. Dette er 0,4 prosentpoeng høyere enn tidligere anslag og skyldes at deflatoren for offentlig konsum er justert ned.

Volumveksten i offentlig konsum fra 1985 til 1986 er beregnet til 3,1 prosent, noe som er en oppjustering på 1,2 prosentpoeng fra anslaget i Utsynet. Årsaken til oppjusteringen er at anslaget i Utsynet bygger på Statsbudsjettet, mens det reviderte tallet bygger på et foreløpig stats- og kommuneregnskap som avviker betydelig fra budsjettet.

5. BRUTTOINVESTERINGER

Revisjonen av nasjonalregnskapstallene for 1986 har gitt som resultat en høyere investeringsvekst enn anslått til Økonomisk utsyn. Målt i faste priser økte bruttoinvesteringene i fast kapital med hele 27 prosent fra året før, en oppjustering av veksten på vel 5 prosentpoeng.

Det er i oljevirksomhet, industri, offentlig forvaltning og sjøfart revisjonen har slått sterkest ut, med en markert oppjustering av vekstanslagene for de tre førstnevnte næringene, mens den negative investeringsutviklingen i sjøfart er dempet betydelig.

For de andre næringene har det gjennomgående vært en nedjustering av investeringene i fast kapital i forhold til Utsynet.

Volumutviklingen i lagerinvesteringene er om lag den samme som tidligere anslått. Totale bruttoinvesteringer er justert opp med 4,5 prosentpoeng til en vekst fra året før på 19,7 prosent.

De reviderte tallene for 1985 gir i store trekk et uendret inntrykk av investeringsutviklingen sammenlignet med tidligere beregninger. Den mest iøynefallende revisjonen er foretatt for industrien hvor bruttoinvesteringene i fast kapital nå viser en volumvekst på 13,5 prosent mot forrige anslag på 23,2 prosent. Denne nedjusteringen er i stor grad et resultat av en nivåkorreksjon for 1984 fra 7,8 til 8,7 milliarder 1980-kroner.

Boliginvesteringsvolumet som tidligere var antatt å være lavere i 1985 enn i året før, synes etter den siste revisjonen å ha hatt en moderat vekst. For offentlig forvaltning har revisjonen ført i motsatt retning, fra en svak volumvekst til en markert nedgang.

Da lagerinvesteringene i 1985 målt i faste priser er lavere enn tidligere beregnet, blir bruttoinvesteringene totalt redusert noe kraftigere enn den forrige regnskapsversjonen viste, -9,3 prosent nå mot -7,0 prosent tidligere.

De endelige nasjonalregnskapsberegningene for investeringene i 1984 har gitt størst revisjonsutslag for industrien. Målt i faste priser er veksten i industriinvesteringene justert opp med 12,7 prosentpoeng til en økning på 23,0 prosent fra året før. Målt i løpende priser er derimot industriens investeringer så og si uendret fra forrige

BRUTTOINVESTERINGER I FAST KAPITAL ETTER HOVEDNÆRING						
Prosentvis volumendring fra året før.						
	1984		1985		1986	
	November	Rev.	Mars	Rev.	Utsyn	Rev.
Oljevirkosomhet	51,8	49,8	-41,5	-42,9	65,0	69,6
Industri	10,3	23,0	23,2	13,5	30,8	37,3
Boliger	-1,6	-1,4	-1,0	2,9	10,4	9,1
Andre næringer	-4,1	-1,4	-26,9	-24,5	6,9	13,8
I alt	8,7	10,9	-21,9	-21,0	21,8	27,0
- utenom oljevirkosomhet og sjøfart	4,0	6,8	4,0	3,8	14,9	14,8
- Næringsvirkosomhet	9,9	12,3	-25,1	-23,4	24,4	28,9
- Offentlig forvaltning	1,0	2,4	0,9	-3,7	4,6	16,1

versjon av regnskapet for 1984. Dette skyldes en revisjon av prisindeksen på industriinvesteringene fra en oppgang på 2,2 prosent tidligere til en prisnedgang på 8,3 prosent i de endelige tallene. Hovedforklaringen ligger i nye prisberegninger for datamaskiner mv., hvor det tidligere har vært mangelfulle opplysninger. Revisjonen er generell i den forstand at den slår ut i alle industrinæringer som har investert betydelig i slike maskiner i 1984.

Veksten i bruttoinvesteringer i fast kapital for alle næringer under ett er justert opp med 2,2 prosentpoeng for 1984. Dette, sammen med en oppvurdering av lagerinvesteringene på om lag 1 milliard 1980-kroner, gir en oppjustering av veksttakten i brutto-

investeringene totalt fra 14,4 prosent i siste foreløpige regnskap til 15,4 prosent i endelig regnskap for 1984.

6. UTENRIKSØKONOMI

De reviderte nasjonalregnskapstallene for 1984, 1985 og 1986 tegner ikke noe vesentlig nytt bilde av utviklingen i utenriksøkonomien i disse årene sammenlignet med resultatene fra tidligere beregninger.

Volumveksten i eksport av varer og tjenester er justert opp med 0,7 prosentpoeng både for 1984 og 1985 og ned med 0,4 prosentpoeng for 1986. Importveksten viser seg å ha vært noe

EKSPORT OG IMPORT AV VARER OG TJENESTER						
Prosentvis volumendring fra året før.						
	1984		1985		1986	
	November	Rev.	Mars	Rev.	Utsyn	Rev.
Eksport	7,5	8,2	10,0	10,7	1,0	0,6
Import	8,2	9,5	7,7	6,5	8,8	9,6

DRIFTSREGNSKAPET OVERFOR UTLANDET						
Milliarder kroner.						
	1984		1985		1986	
	November	Rev.	Mars	Rev.	Utsyn	Rev.
Eksportoverskudd	41,6	41,2	39,4	41,1	-18,0	-17,6
Rente- og stønads- overskudd	-17,3	-17,3	-13,8	-14,2	-15,0	-15,2
Overskudd på drifts- regnskapet	24,4	23,9	25,6	26,8	-33,0	-32,8

sterkere i 1984 og 1986 enn tidligere anslått, men derimot noe svakere i 1985.

Utslaget på eksportoverskuddet av de nye beregningene er en ubetydelig nedjustering av overskuddet i 1984, en oppjustering på 1,7 milliarder kroner for 1985 og en svak reduksjon av underskuddet i 1986.

Tallene for rente- og stønadsbalansen er om lag uendret i de reviderte regnskapene. Dermed viser også driftsregnskapet overfor utlandet totalt omtrent samme resultat som tidligere beregnet. Den største revisjonen er en oppjustering av overskuddet i 1985 fra 25,6 til 26,8 milliarder kroner. Dette skyldes i hovedsak en nedjustering av skipsfartens utgifter i utlandet på 1,2 milliarder kroner.

7. INNTEKTSUTVIKLING

Bruttonasjonalproduktet i verdi ble for 1986 revidert opp med om lag 10 milliarder kroner. Netto indirekte skatter ble revidert opp med 4,4 milliarder kroner. For 1984 og 1985 er revisjonene klart mindre.

Revisjonene av lønnskostnadene er ubetydelige for 1984 og 1985. For 1986 er lønnskostnadene revidert opp med 1,6 mil-

liarder kroner. Denne revisjonen skyldes i hovedsak det svake grunnlaget som beregningene av offentlig forvaltning bygger på i økonomisk utsyn.

Revisjonene av driftsresultatet er gjerne større enn revisjonene i de andre inntektskomponentene og årsaken er beregningsmetoden - driftsresultatet beregnes som en residual. Usikkerheten er naturlig nok størst i de første regnskapsversjonene. For 1986 ble driftsresultatet revidert opp med 4,2 milliarder kroner. Denne justeringen kan i stor grad forklares med revisjonene av bruttoproduktene. Revisjonene i driftsresultatet for hovedgrupper av næringer (bl.a. industrien totalt) er så store at næringsmessig fordeling av driftsresultatet til økonomisk utsyn gir for usikre resultater. For 1985 er driftsresultatet revidert opp med 3,8 milliarder kroner. Årsaken er først og fremst nye statistikkopplysninger om de andre inntektskomponentene. Spesielt er revisjonen av driftsresultatet i forretningsmessig tjenesteyting kraftig med en økning på 1,2 milliarder kroner. Det økte driftsresultatet i industrien skyldes at driftsresultatet i skjermet industri er revidert opp 1,1 milliarder kroner.

For 1984 er revisjonene av driftsresultatet klart mindre (+0,3 milliarder kroner). I industrien ble driftsresultatet i 1984 opp-

BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER INNTEKTSART

Milliarder kroner. Revisjoner for 1984, 1985 og 1986.

	1984		1985		1986	
	November	Rev.	Mars	Rev.	Utsyn	Rev.
Bruttonasjonalprodukt	452,7	452,5	497,8	501,8	506,7	516,0
Kapitalslit	63,6	62,5	68,4	67,5	75,2	74,3
Indirekte skatter (netto)	52,0	52,5	64,0	65,1	67,0	71,4
Lønnskostnader	216,1	216,4	239,8	239,9	271,4	273,0
Oljevirkosomhet	4,2	4,2	5,2	5,2	6,3	6,5
Industri	44,9	44,9	49,1	49,6	55,0	55,6
Andre næringer	108,5	108,8	121,5	120,9	140,2	139,9
Offentlig forvaltning	58,5	58,5	64,0	64,2	69,9	71,1
Driftsresultat	120,9	121,2	125,6	129,4	93,1	97,3
Oljevirkosomhet	56,2	56,0	60,3	60,7	26,2	23,3
Industri	13,8	14,6	12,4	13,7	12,2	16,3
Andre næringer	50,9	50,6	52,9	55,0	54,7	57,7

justert med henholdsvis 0,7 og 0,2 milliarder kroner i skjermet og utekonkurrerende industri, mens driftsresultatet i hjemmekonkurrerende industri ble nedjustert med 0,2 milliarder. I sjøfart og oljeboring ble driftsresultatet oppjustert med 1,3 milliarder, herav 1 milliard i utenriks sjøfart. I varehandel og bygge- og anleggsvirkosomhet har det vært en nedjustering av driftsresultatet med henholdsvis 1,0 og 0,7 milliarder kroner.

Disponibel realinntekt for husholdningene vokste med 3,7 prosent fra 1983 til 1984. Dette er 0,5 prosentpoeng høyere enn tidligere anslag. En årsak til revisjonen er at disponibel inntekt er oppjustert som følge av lavere utgifter. Dette forholdet forklarer 0,3 prosentpoeng av revisjonen. Samtidig er deflatoren som benyttes (nasjonalregnskapets prisindeks for privat konsum) justert ned. Det bidrar til at veksten i disponibel realinntekt blir oppjustert med ytterligere 0,2 prosentpoeng.

I 1985 vokste disponibel realinntekt for husholdningene med 2,6 prosent, noe som er

0,9 prosentpoeng lavere enn tidligere beregnet. Nedjusteringen skyldes hovedsakelig høyere utgiftsanslag som reduserer disponibel inntekt. Årsaken til høyere utgifter ligger i sin helhet i oppjustering av direkte skatter og avgifter. I tillegg til dette trekker det oppjusterte nivået for disponibel inntekt i 1984 vekstanslaget ned. 0,2 prosentpoeng av revisjonen kan forklares av dette.

Disponibel realinntekt for husholdninger er beregnet å vokse med 1,9 prosent fra 1985 til 1986. Anslaget i Utsynet var 2,1 prosent. Årsaken til nedjusteringen er høyere utgiftsanslag enn i Utsynet. Det er særlig direkte skatter og trygdepremier som er justert opp.

=====

8. SYSSELSETTING

=====

Revisjonene av sysselsettingstallene for alle tre årene sett under ett har vært ubetydelige. Den totale sysselsettingen er kun revidert for 1986, med en nedjustering

på 1.700 årsverk. Av tallene fremgår det at årsverk utført av selvstendige er revidert ned, mens utførte årsverk i offentlig forvaltning og årsverk utført av lønnstakere i næringsvirksomhet er revidert opp.

Av næringene er det forretningsmessig tjenesteyting som er kraftigst revidert. I 1984 og 1985 ble sysselsettingen i næringen justert opp med henholdsvis 4.400 og 7.400 årsverk. For industrien totalt er endringene i sysselsettingen bare ubetydelig korrigerert mellom de ulike regnskapsversjonene, (-400 årsverk i 1985 og -200

årsverk i 1986). I 1985 og 1986 er imidlertid sysselsettingen i skjermet industri revidert opp med 1.000 og 1.300 årsverk. Dette motsvares imidlertid av en nedjustering i utekonkurrerende industri med 1.200 årsverk for begge årene.

I varehandel og bygge- og anleggsvirksomhet er sysselsettingen for 1985 justert ned med henholdsvis 2.300 og 900 årsverk. Alle de omtalte revisjonene for 1984 og 1985 på næringsnivå bygger på nye statistikkopplysninger.

SYSSELSETTING						
1.000 utførte årsverk.						
	1984		1985		1986	
	November	Rev.	Mars	Rev.	Utsyn	Rev.
Lønnstakere	1504,6	1507,3	1550,0	1553,9	1602,1	1606,5
Selvstendige	220,6	217,9	221,8	217,9	231,6	225,5
I alt	1725,2	1725,2	1771,8	1771,8	1833,7	1832,0
Offentlig						
forvaltning	412,5	413,1	421,9	423,1	424,3	426,7
Næringsvirksomhet	1312,7	1312,1	1349,9	1348,7	1409,4	1405,3
- lønnstakere	1092,1	1094,2	1128,1	1130,8	1177,8	1179,8

ØKONOMISK-POLITISK KALENDER 1. KVARTAL 1987

=====

JANUAR

=====

1. Regjeringen beslutter å overføre operatøransvaret for Statfjordfeltet fra Mobil Exploration Norway Inc til Statoil.

1. Norges Bank fastsetter heretter ingen diskontorente.

1. Utlånene fra forretnings- og sparebankene økte med 51,1 milliarder i 1986. Det veiledende tallet i Nasjonalbudsjettet var 19 milliarder.

12. I regjeringskonferanse fattes det vedtak om å regulere produksjonen fra alle oljefeltene ned 7,5 prosent i forhold til de godkjente produksjonsprogrammene for perioden 1. februar - 30. juni.

23. Finansdepartementet bestemmer at det skal innføres lisensplikt for nordmenn som kjøper aksjer eller andeler i utenlandske børsnoterte investeringselskaper og investeringsfond.

28. Norges Bank vedtar å senke sin utlånsrente til bankene fra 14,8 til 14,5 prosent. 3. februar senkes den til 14,2 prosent og 16. februar til 13,8 prosent.

=====

FEBRUAR

=====

2. Statistisk Sentralbyrå framlegger "Økonomisk Utsyn over året 1986". Byrået slår fast at 1986 ble preget av kraftig forverring av bytteforholdet med utlandet og av en fortsatt sterk etterspørselsvekst. Dette førte til en nedgang i disponibel realinntekt for Norge på 6 prosent, selv om

fastlands-Norges sysselsetting - og produksjon i faste priser - økte mer enn i de fleste andre OECD-land. Fallet i olje- og gassprisene var den viktigste grunnen til det dårligere bytteforholdet med utlandet. Devalueringen i mai 1986 var en annen faktor av betydning.

6. Regjeringen gir i statsråd fullmakt til å undertegne en overenskomst mellom de nordiske landene for å unngå dobbeltbeskatning av inntekt og formue. Avtalen erstatter den multilaterale avtalen av 22. mars 1983.

20. OECDs landrapport for Norge fremlegges. Rapporten legger vekt på at det er nødvendig for Norge å stramme finans- og pengepolitikken ytterligere til. Videre bør de nominelle lønninger øke mindre i Norge enn i utlandet, og produktiviteten bør øke mer. Ifølge OECD er dette nødvendig for å nå to hovedmålsettinger på henholdsvis kort og mellomlang sikt: få kontroll over utenriksøkonomien, og å overføre arbeidskraft og kapital til konkurranseutsatte sektorer "i omfattende grad". OECD retter også kritikk mot det omfang oljeinntektene er blitt brukt innenlands i de senere år.

=====

MARS

=====

1. Finansdepartementet fastsetter regler som pålegger banker og andre kredittinstitusjoner å opplyse publikum om den effektive renten på lån. Opplysningsplikten er mest omfattende ved inngåelse av nye lån, der bankene heretter automatisk må orientere om effektiv rente og andre lånevilkår. Kunder med løpende lån skal få disse opplysningene når de ber om det.

1. Det innføres renter på postgiro-

konti. Rentesatsen blir 5 prosent, med mulighet for høyere rentesats for store kunder.

9. Vårens lønnsoppgjør mellom LO og Norsk Arbeidsgiverforening ender etter en times forhandlinger med enighet om at det ikke skal gis sentrale tillegg i år.

9. Det såkalte Arbeidstidsutvalget legger fram sin innstilling for Kommunal- og arbeidsdepartementet. Utvalgets oppgave har vært å tilrettelegge et faglig basert materiale som klargjør hvilke valg en på sikt står overfor i arbeidstidspolitikken. Utvalgets beregninger antyder at virkningene av en arbeidstidsforkortelse på makroøkonomiske hovedstørrelser avhenger sterkt av hva en forutsetter om endring i driftstid og arbeidsløshet i tilknytning til tiltakene.

11. Ifølge rentestatistikken offentliggjort av Norges Bank, økte bankenes utlånsrenter i gjennomsnittet med 0,9 prosentenheter i 4. kvartal 1986. Det innebærer at den gjennomsnittlige renteøkning gjennom året utgjorde 2,6 prosentenheter. Bankenes innskuddsrenter økte i gjennomsnitt med 0,6 i siste kvartal og 1 prosent på årsbasis.

13. Regjeringen legger fram meldingen "Reformer i personbeskatningen" (St.meld. nr. 35 (1986-87)). Den varsler lavere netto-skatt og høyere bruttoskatt, ønsker om å utjevne fordelene med rentefradraget og foreslår gradvis å redusere forskjellen mellom

skatteklassene. Det skal arbeides videre med å skille næringsdrivendes inntekt i en lønnsdel og en næringsdel, idet regjeringen ikke sier seg fornøyd med noen av de forslag som har vært framme til nå. Videre varsles et nytt takseringssystem for boliger og en moderat økning av boligskatt og formuesskatt. Regjeringen ønsker å gjennomføre skatteomleggingen gradvis. I budsjett-opplegget for 1988 kommer det imidlertid til å bli tatt betydelige skritt.

23. Regjeringen tildeler blokker på kontinentalsokkelen i 11. konsesjonsrunde. Tildelingen gjelder både blokker nord og sør for 71 grader Nord. 11. konsesjonsrunde omfatter 11 blokker i 8 utvinningstillatelser. Statoil blir tilbudt tre utvinningstillatelser, Hydro to og Saga, Elf og Canco en hver.

25. Regjeringen gir fullmakt til å undertegne skatteavtale mellom Hellas og Norge.

27. Kortsekskapene American Express, Diners Club og Eurocard taper rettssaken de har anlagt mot Staten ved Finansdepartementet om retten til å kreve inn gebyr av dem som aksepterer kortene som betalingsform. I forskriftene til lov om finansieringsvirksomhet heter det at alle omkostninger ved kortbruk skal belastes kortinnehaveren. Bakgrunnen for rettssaken er at Regjeringen har opphevet den dispensasjonen selskapene har hatt fra denne regelen. Selskapene vil trolig anke dommen.

NEDJUSTERTE PROGNOSE FOR VEKSTEN I VERDENSØKONOMIEN

Av

Einar Bowitz og Arent Skjæveland

De fire fallene: - i oljeprisene, i det internasjonale rentenivået, i prisstigningstakten i OECD-området og i dollarkursen har gitt svakere vekstimpulser enn forventet for verdensøkonomien i 1986. Ubalansene i verdenshandelen er heller ikke redusert. På en konferanse i LINK-prosjektet som ble avholdt i New York i midten av mars var derfor prognosene for perioden 1987-1991 nedjustert i forhold til for et år siden. Et utdrag av prognosene presenteres i denne artikkelen sammen med en nærmere redegjørelse for enkelte sentrale problemer i verdensøkonomien som ble tatt opp på konferansen.

Forrige LINK-konferanse i New York for et år siden var preget av en sterk optimisme. BNP-veksten i industrilandene ble da anslått til i gjennomsnitt 3 prosent de neste 5 årene, og det var en utbredt oppfatning at en snarere tenderte i retning av å undervurdere den økonomiske veksten enn å gi for optimistiske prognoser. Bakgrunnen for optimismen var det kraftige fallet i oljeprisene, et lavere internasjonalt rentenivå og utsikter til varig lavere prisstigningstakt. Dette ga imidlertid svakere vekstimpulser enn forventet i 1986. På bakgrunn av dette ble anslaget for BNP-veksten i industrilandene på årets LINK-konferanse nedjustert med i gjennomsnitt 1/2 prosentpoeng pr. år fram til 1991. Og usikkerheten peker nå mer i retning av en ytterligere nedjustering enn en oppjustering. Det forventes et tilbakeslag i USA i 1990, men det ble antatt at dette i liten grad ville spre seg til de øvrige industrilandene.

Årets LINK-konferanse var pessimistisk når det gjaldt å få redusert handelsbalanseunderskuddet i USA. Underskuddet i 1990 ble nå anslått til 137 milliarder dollar, mens anslaget for et år siden var 72 milliarder. Depresieringen av dollaren overfor japanske

yen og de europeiske valutaene har foreløpig ikke gitt noen bedring av handelsbalansen. Hovedårsaken til dette er J-kurve-effekten, men på konferansen ble det hevdet at den effektive depresieringen av dollaren ikke hadde vært så kraftig når en tok hensyn til den betydelige importen fra Korea, Taiwan, Mexico og fra gruppen andre U-land. I avsnitt 4 skal vi se nærmere på dette, samt drøfte ulike politikk-alternativer for å redusere handelsbalanseunderskuddet i USA.

Heller ikke i kommende femårsperiode ble det forventet særlig bedring i U-landenes gjeldsproblemer. To mulige scenarier ble drøftet på konferansen; å øke overføringene til U-landene, eller at U-landene gjør som Brasil nylig har gjort - nekte å betale høyere rente enn 5 prosent. Dette kommer vi tilbake til i avsnitt 5.

1. FORUTSETNINGER FOR BEREGNINGENE

I LINK-beregningene er det bare antatt små endringer i de fleste lands økonomiske politikk. Unntaket er USA hvor det forventes betydelige innstramminger - det aktivitets-korrigerede føderale budsjettunderskuddet

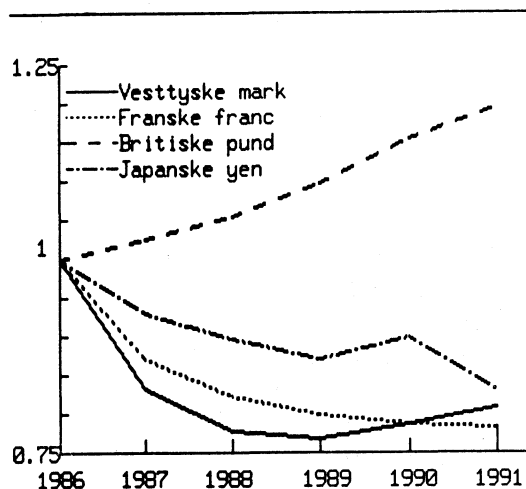
halveres fra 1986 til 1991. Utgiftene til militære formål er forutsatt å vokse med bare 2,1 prosent i 1987 mot 6,5 prosent i 1986, og i resten av prognoseperioden antas et fall på mellom 0 og 1 prosent pr. år. For Japan og Vest-Tyskland er det lagt til grunn at verken finans- eller pengepolitikken er spesielt ekspansive. Det er videre ikke forutsatt særlige renteendringer i de største landene.

Dollarkursen er antatt å falle med 10 prosent i 1987 og 5 prosent i 1988 målt ved Federal Reserve Boards vekter (jfr. avsnitt 4). Depresieringen fra 1986 til 1987 har i hovedsak allerede funnet sted i annet halvår 1986 og så langt i 1987. Anslaget innebærer derfor et svakt fall i dollaren de neste to årene og deretter en stabilisering.

For britiske pund ble det derimot forutsatt et betydelig fall. Fra 1986 til 1991 faller pundet med 20 prosent i forhold til dollar og nesten 40 prosent i forhold til vesttyske mark (jfr. figur 1).

Oljeprisen er i 1987 satt til 16 dollar pr. fat i LINK-beregningene. For resten av

Figur 1. Valutakursforutsetninger
Lokal valuta pr. dollar (1986=1)

prognoseperioden er realprisen på olje om lag uendret hvilket innebærer en nominell oljepris i 1991 på 19-20 dollar pr. fat.

2. PROGNOSE FOR 1987 TIL 1991

Tabellene 1-6 gir et utdrag av prognosene for de neste fem årene som ble presentert. I

LINK-PROSJEKTET

LINK er et verdensomspennende modellprosjekt for analyse av internasjonal økonomi. Landmodeller for 79 enkeltland eller regioner er knyttet sammen til en kjerne som omfatter handelsstrømmene mellom dem. Et lands eksport skal samsvare med handelspartnerenes import fra landet og vica versa. På denne måten vil prognosene for et land bli konsistente med prognosene for de øvrige.

De fleste landmodellene er utviklet og blir vedlikeholdt av forskningsinstitusjoner i de respektive landene. Statistisk Sentralbyrå deltar for Norge med kvartalsmodellen KVARTS, mens Norges Bank er assosiert deltager.

LINK-prosjektet ble startet opp i 1969. Prosjekt-staben ledes av professor Lawrence R. Klein og holder til ved University of Pennsylvania i USA. Den viktigste finansieringskilden er bidrag fra FN.

To ganger i året avholdes det prosjektkonferanser hvor det fremlegges og drøftes prognoser for utviklingen i verdensøkonomien de neste fem årene. Modellsystemet brukes også til å analysere virkningene på verdensøkonomien av endringer i sentrale størrelser som oljepris, dollarkurs, rentenivå, overføringer til U-land, politikken i de store landene etc.

neste avsnitt drøftes de viktigste kildene til usikkerhet ved beregningene.

På tilsvarende LINK-konferanse i New York for et år siden var det som nevnt en sterk optimisme i synet på muligheten for sterk vekst i verdensøkonomien kombinert med lav inflasjon og reduserte ubalanser i verdenshandelen. Også på LINK-konferansen for et halvt år siden i Bangkok så en positivt på vekstutsiktene, men en mente da at oppgangen ville bli forskjøvet noe i tid. På siste LINK-konferanse i New York i midten av mars 1987 var derimot prognosene for veksten i verdensøkonomien de neste fem årene betydelig nedjustert. Det ble heller ikke ventet noen reduksjon i det store handelsunderskuddet i USA før tidligst i 1989.

Nedjusteringen av veksten gjelder først og fremst industrilandene. Vekstanslagene ligger her for hvert av de neste fem årene om lag 1/2 prosentpoeng lavere enn anslagene for et år siden. For EF vil veksten da ligge på 2 - 2 1/2 prosent i prognoseperioden, og for Japan sammen med Australia og New Zealand 2 1/2 - 3 prosent. Blant de europeiske landene antas særlig Storbritannia å få en sterk vekst som følge av den sterke depresieringen av pundet illustrert i figur 1.

For USA er det bygget inn et syklisk forløp med rimelig sterk vekst (3 1/2 prosent) i 1988 og 1991 og et tilbakeslag i de to mellomliggende årene, hvor BNP-veksten er helt nede i 1/2 prosent i 1990. I 1988, som er Reagans siste år som president, er det lagt inn en kraftig investeringsvekst både i fast kapital og i lager. I 1989 og 1990 bidrar både privat konsum og investeringer til svak vekst, mens oppgangen i 1991 skapes av vekst i privat konsum og eksporten. I hele perioden 1988-1991 er offentlig konsum antatt å øke bare 1/2 prosent pr. år.

Gruppen U-land har en BNP-vekst på om lag 5 prosent i hele prognoseperioden, men dette er en svært sammensatt gruppe med store forskjeller. Vekstutsiktene for Latin-

Amerika er blitt nedjustert i takt med reduserte vekstanslag for I-landene. Gjennomsnittlig BNP-vekst anslås til om lag 3 prosent for årene 1987-1990. I Afrika ser BNP-veksten fortsatt ikke ut til å overstige folketilveksten i perioden frem til 1991, gjennomsnittlig årlig vekst er anslått til 2 1/2-3 prosent. For OPEC-landene anslås veksten i 1987 til -0,2 prosent etter den kraftige nedgangen på 2,8 prosent i 1986. Fram mot 1990-tallet vil veksten i OPEC-landene øke til over 4 prosent pr. år.

Asia inkl. Kina er den gruppen som viser sterkest BNP-vekst i verden. I denne gruppen ligger NIC-landene Taiwan, Korea og Hong Kong som hadde en vekst i 1986 på henholdsvis 10, 12 1/2 og 9 prosent. For disse landene ventes det en noe avtagende veksttakt i årene fremover. Taiwan og Korea vil antagelig bli tvunget til å godta en appresiering av valutaen som følge av store handelsoverskudd. Kina ventes derimot å ha en stabil BNP-vekst på 8 prosent fram til 1991, og for India er prognosen 6 prosent årlig vekst i perioden.

Statshandelslandene i Øst-Europa vil også få sterkere vekst enn industrilandene iflg. prognosene. Etter en uventet sterk vekst på 4 1/2 prosent i 1986, forventes det en årlig vekst på 3 1/2 prosent de neste fem årene.

Den nedjusterte veksten i industrilandene gjør at det ikke er utsikter til lavere arbeidsledighet frem til 1991 (jfr. tabell 2). Først utover på 1990-tallet vil det av demografiske årsaker bli lavere arbeidsledighet. Ungdomskullene blir da mindre og yrkesaktiviteten blant kvinner vil være så høy at dette ikke lenger vil bidra så sterkt til vekst i tilbudet av arbeidskraft.

I forhold til LINK-prognosene for et år siden er inflasjonen blitt lavere enn antatt i 1986 for alle de store OECD-landene. Som vist i tabell 3 forventes det at veksten i konsumprisene vil ligge lavt i hele prognoseperioden, men øke gradvis fra under 3 til over 4 prosent. Depresieringen av dollaren gir høyere prisvekst i USA enn i

Vest-Europa og Japan.

Ubalansene i verdenshandelen vil bare øke de to nærmeste årene ifølge LINK-beregningene. Underskuddet på handelsbalansen i USA vil stige fra knapt 150 milliarder dollar i 1986 til 162 milliarder i 1987 og 165 milliarder i 1988. Dernest vil lavere BNP-vekst i 1989 og 1990 gi svak importvekst og en bedring av handelsbalansen på tilsammen 30 milliarder dollar. I 1991 vil så eksportvekst gi en ytterligere forbedring på 20-25 milliarder dollar.

Et problem med LINK-prognosene denne gangen er imidlertid at svekkelsen av handelsbalansen i USA ikke har sitt motstykke i en forbedring av handelsbalansen for noe annet land. Importøkningen i USA er altså ikke registrert som økt eksport fra andre land. Posten statistiske feil i tabell 4 endres med 22 milliarder dollar på to år. Dette ble ikke kommentert på konferansen. Men det er rimelig å anta at prognosene for handelsbalanseunderskuddet i USA er for høye og/eller tilsvarende overskudd i Japan og Vest-Europa er for lave.

Det er ellers verdt å nevne at utviklingslandene som gruppe har store handelsbalanseoverskudd for å betjene sin høye utenlandsgjeld. Dette gjelder land som Argentina, Brasil, Mexico, Nigeria og Venezuela. Men heller ikke i kommende femårsperiode ser en særlige muligheter for å løse U-landenes gjeldsproblemer.

Prognosene for veksten i verdenshandelen, målt ved total eksport, øker fra 2,4 prosent i 1987 til 5 1/2 prosent i årene 1989-1991 (jfr. tabell 5). Dette ble karakterisert som forholdsvis moderat vekst.

3. USIKKERHET VED ANSLAGENE

Det er to hovedårsaker til at optimismen fra fjorårets LINK-konferanse nå er snudd til pessimisme. For det første ble som nevnt BNP-veksten i industrilandene gjennom 1986

svakere enn en regnet med, og for det andre fortsatte forverringen av handelsbalansen i USA mens en forventet en forbedring.

Basisprognosene for de neste fem årene innebærer fortsatt moderat vekst, og et forbigående tilbakeslag i form av sterkt redusert BNP-vekst i USA i 1989 og 1990. Det ble imidlertid påpekt at mulighetene for en internasjonal nedgangskonjunktur nå er til stede. Utviklingen i USA er det største usikkerhetsmomentet:

- kan underskuddene på driftsbalansen finansieres uten økt rente,
- vil dollaren fortsette å falle,
- vil det føderale budsjettunderskuddet bli redusert, og
- vil det bli iverksatt proteksjonistiske tiltak for å begrense importen.

For Vest-Europa og Japan er usikkerheten om en vil følge med nedover dersom det blir et tilbakeslag i USA. Professor Klein påpekte at Vest-Europa og Japan ikke kan løse USA's handelsbalanseproblem. Eksporten i USA er såvidt liten i forhold til importen. Høy innenlandsk etterspørselsvekst i Vest-Europa og Japan bidrar derfor forholdsvis lite til å bedre handelsbalansen for USA. Oppgaven for Vest-Europa og Japan er heller å sørge for at ikke egen økonomisk vekst svekkes når tilbakeslaget kommer i USA.

For U-landene kan situasjonen bli meget alvorlig de nærmeste årene. En nedgangskonjunktur i de industrialiserte landene kombinert med høye dollarrenter vil gi svak eksportutvikling for U-landene samtidig som utgiftene til betjening av utenlandsgjelden øker. Dette kan også skape problemer for amerikanske banker som har lånt ut mye til landene i Latin-Amerika. Tilliten til finansmarkedene i USA kan bli redusert og dermed vanskeliggjøre finansieringen av underskuddene i utenriksøkonomien.

Generelt ble tilliten til amerikanske finansmarkeder fremhevet som en viktig faktor. Det ble hevdet at det ikke var noe problem for USA å betjene en utenlandsgjeld på 15-16 prosent av BNP, men spørsmålet er

heller om andre er villig til å sitte med så mye dollar. Ellers vil en kunne få kraftig fall i dollarkursen og/eller betydelig økning i rentenivået i USA. Den store børsskandalen i Wall Street med avsløring av omfattende innsidehandel ble derfor av professor Klein sett på med stor bekymring.

Klein ventet ingen særlige endringer i finanspolitikken i USA, men det kan bli endringer i pengepolitikken når sentralbanksjefen Volker går av. Klein uttrykte bekymring for at en "cowboy" skulle overta styringen av pengepolitikken: - en ekstrem monetarist eller en tilbudssideøkonom kan stramme kraftig til slik at renten øker.

Proteksjonismefaren i USA ble også fremhevet. Slike tiltak er til nå holdt unna for å vente å se hva som skjer som følge av dollarfallet. Presset for å få innført importbegrensende tiltak vil bli langt sterkere hvis ikke handelsbalansen snarlig bedres.

=====

4. VIDERE FALL I DOLLARKURSEN?

=====

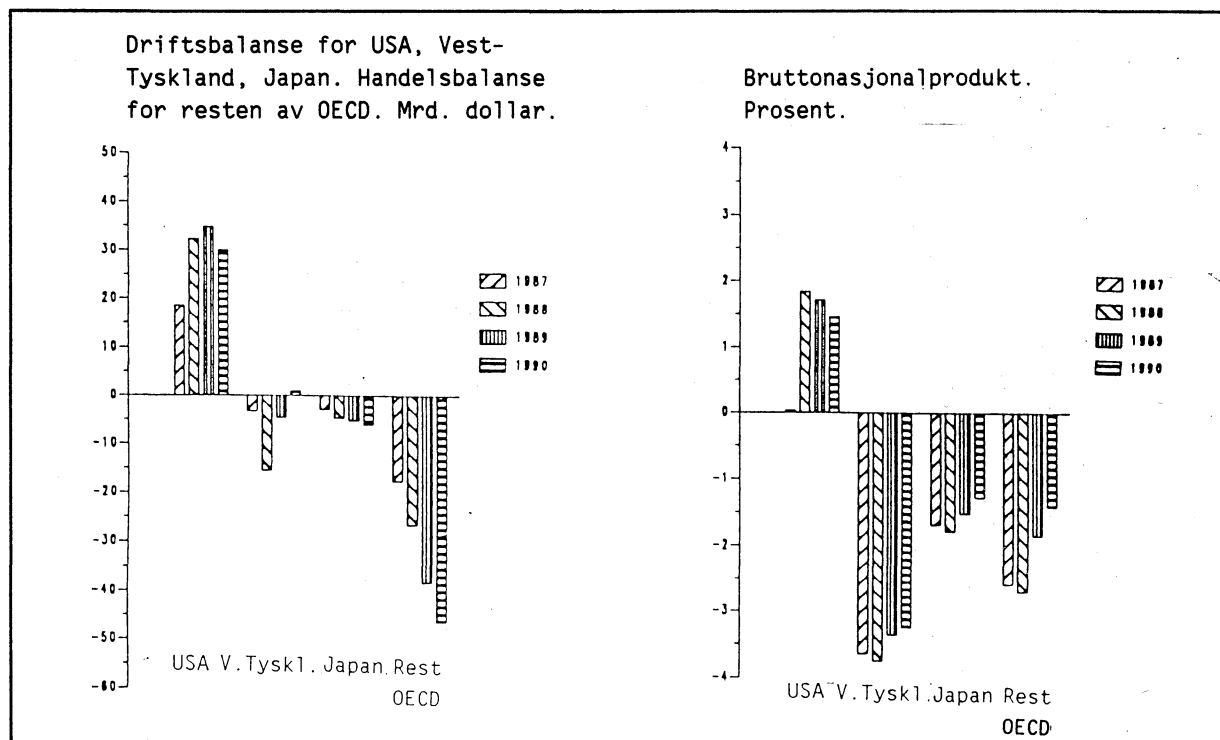
Som nevnt i avsnitt 2 viser LINK-prognosene en ytterligere svekkelse av handelsbalansen i USA både i 1987 og 1988. På konferansen ble det fremlagt ulike scenarier for å få redusert USA's handelsbalanseunderskudd. Vi skal se nærmere på to av scenariene: Scenario 1 innebærer at USA alene prøver å redusere handelsbalanseunderskuddet, mens scenario 2 inkluderer ekspansiv politikk i Vest-Tyskland og Japan.

Scenario 1: Endringer i USA's politikk alene

I forhold til referansebanen foretas følgende endringer:

- pengetilbudet i USA økes med 2 prosent i forhold til referansebanen
- forsvarsutgiftene i USA reduseres med 2 prosent i forhold til referansebanen
- amerikanske dollar faller med 25 prosent i forhold til resten av OECD-valutaene.

Figur 2. Bare endringer i USAs politikk. Avvik fra referansebanen.

Virkningen på BNP-veksten og utenriksøkonomien av disse tiltakene er illustrert i figur 2.

Hovedkonklusjonene er at BNP-veksten i USA øker med om lag 1 1/2 prosent i forhold til referansebanen pga. økt nettoeksport, mens BNP-veksten reduseres med 2 - 3 1/2 prosent i resten av OECD - sterkest i Vest-Tyskland. Driftsbalansen for USA bedres med 20 milliarder dollar i 1987 og 30 milliarder de påfølgende årene. Det er imidlertid ikke overskuddslandene Vest-Tyskland og Japan som får redusert sine store driftsbalanseoverskudd. Det er derimot andre OECD-land som opplever en kraftig svekkelse av handelsbalansen, - spesielt Frankrike og Storbritannia.

Scenario 2: Endringer i USA's politikk kombinert med skattereduksjon i Vest-Tyskland og Japan

I dette scenariet er nedgangen i dollaren på 25 prosent mot andre OECD-valutaer byttet ut

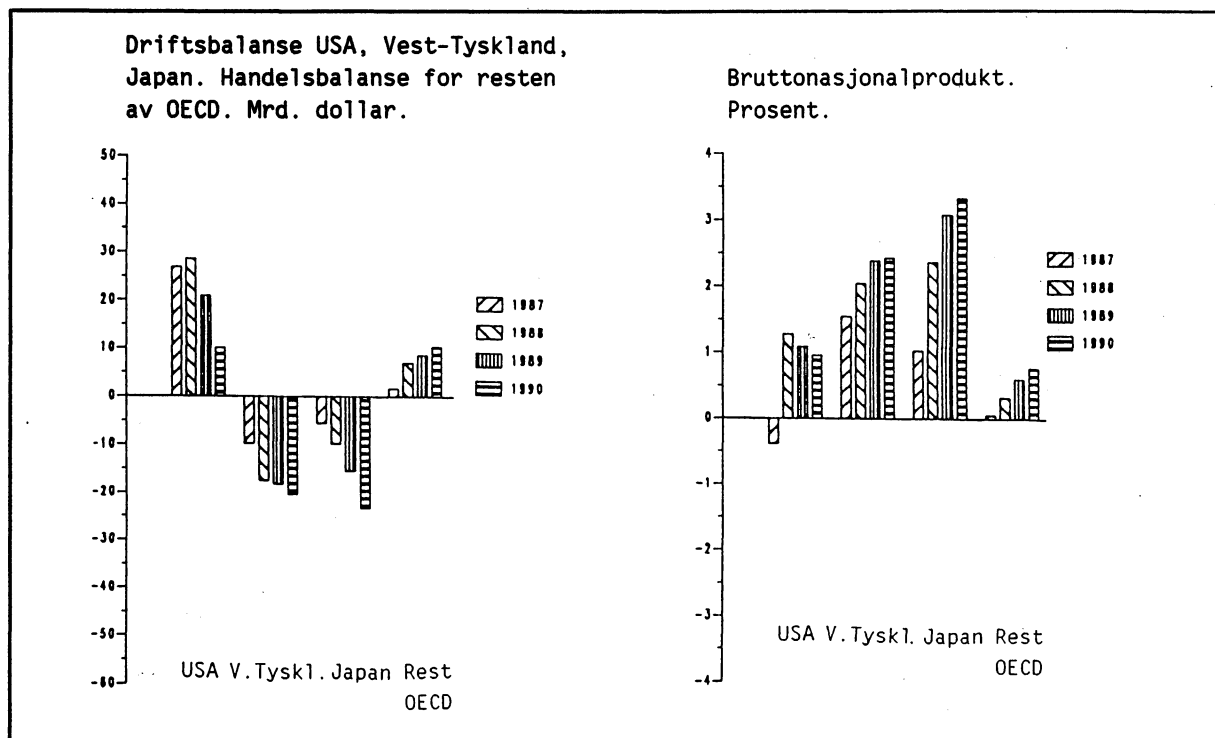
med en 30 prosent reduksjon i de personlige skattene i Vest-Tyskland og Japan. Figur 3 illustrerer virkningene på BNP-vekst og utenriksøkonomi.

Vi får nå en sterk økning i BNP-veksten i Vest-Tyskland og Japan i stedet for fallet som fulgte av dollar-nedgangen. Bedringen av driftsbalansen i USA blir på opp mot 30 milliarder dollar de to første årene, og synker deretter noe. Men nå er det overskuddslandene Vest-Tyskland og Japan som får redusert sine driftsbalanseoverskudd. Andre OECD-land får i dette scenariet en svak bedring av handelsbalansen.

Hvor mye har dollaren falt?

På konferansen ble det også tatt opp hvor stort dollarfallet til nå hadde vært. I forhold til japanske yen og vest-tyske mark har fallet vært formidabelt, men den effektive valutakursutviklingen for dollar viser et noe annet bilde.

Figur 3. Politikkenringer i USA og skattelette i Vest-Tyskland og Japan. Avvik fra referansebanen.

Ved beregning av effektiv dollarkurs bruker en ofte Federal Reserve Boards (Fed's) vekter for å veie sammen de ulike valutaene. Dette er handelsvekter fra 1972-1976, og det har skjedd vesentlige endringer i handelsmønsteret for USA etter dette. Bilaterale handelsvekter fra 1985 viser betydelig lavere vekter for de europeiske landene og høyere for Japan. NIC-landene, Korea og Taiwan samt Mexico og andre U-land har i 1985 en vekt på 25 prosent, mens de ikke inngår i Fed's sammenveing. Alternative uttrykk for den effektive valutakursutviklingen er IMF's eksportkonkurransenvekter eller importkonkurransenvekter. De ulike vektsettene er tatt med i tabell 6.

Med Fed's vekter får vi en effektiv dollardepresiering på 19 prosent i 1986. Målt med bilaterale handelsvekter fra 1985 får vi derimot en appresiering på 2 prosent. IMF's importkonkurransenvekter viser om lag samme utvikling som de bilaterale handelsvektene - et svakt fall i dollarkursen på 2 prosent. Eksportkonkurransenvektene gir et dollarfall på 11 prosent i 1986.

Disse tallene må imidlertid tolkes med en viss forsiktighet. Hovedpoenget er at dollaren ikke har falt så mye som Fed's sammenveing indikerer. Årsaken er en sterk økning i importandelene fra Korea, Taiwan, Mexico og andre U-land de siste 10 årene. Disse landene har en dollarkurs som i stor grad er knyttet til dollar. En del av U-landene, som f.eks. Brasil, har dessuten en meget høy inflasjon og tilsvarende sterk depresiering av landets valuta i forhold til dollar. Det er dette siste som gjør at dollaren målt ved de bilaterale handelsvektene fra 1985 appresierer istedet for å depresiere.

Korrigerer en for forskjeller i inflasjonstakt mellom USA og handelspartnerne, blir sprikene noe mindre. Uansett vekter får vi da et dollarfall, men styrken avhenger av hvilke vekter en bruker. Fed's vekter gir en reell effektiv depresiering av dollaren på

19 prosent i 1986. De bilaterale handelsvektene fra 1985 gir et fall på bare 5 prosent, IMF's importkonkurransenvekter gir en reell effektiv depresiering på 10 prosent, mens eksportkonkurransenvektene gir 16 prosent dollarfall.

Når en skal vurdere valutakursenes innvirkning på handelsbalansen, blir valget av vekter for å veie sammen de ulike valutaene svært viktig. Utslagene ved å bruke gamle vekter kan, som vi ser, bli svært store.

5. U-LANDENE OG GJELDSPROBLEMENE

LINK-prosjektet legger forholdsvis mye vekt på prognoser for utviklingslandene sammenlignet med andre prognosemakere. På konferansen ble det lagt fram en del beregninger knyttet til gjeldsproblemene en del U-land har kommet opp i. Anslag for råvarepriser ble også lagt fram. Mange av låntakerlandene er svært avhengige av vekst i råvareprisene for å opparbeide tilstrekkelig store handelsoverskudd til å betjene sin gjeld. Motsatt virker lave råvarepriser prisdempende i industrilandene.

For 1986 var det nedgang i flere råvarepriser, bl.a. kopper, tinn og nikkel. Videre var det prisfall på hvete, mais og ris. Kaffeprisene har imidlertid steget enormt i 1986 (60 prosent) pga. tørke i Brasil. Sukkerprisene har også steget svært mye. I LINK-prognosene er det antatt at det vil skje en viss økning i de fleste råvarepriser i 1987, bl.a. korn og ris, og enkelte malmer. Sukkerprisen er antatt fortsatt å stige sterkt i 1987 (45 prosent) og 1988 (10 prosent), mens kaffeprisen vil falle kraftig igjen i 1987 (-45 prosent) som følge av økt produksjon i kaffe-kartellet.

For flere råvarer (særlig matvarer) antas en økt prisvekst mot slutten av prognoseperioden som følge av at produsentene etter mange år med lave priser forventes å legge om til annen produksjon. Disse råvareprisanslagene er innarbeidet i referansebanen,

og likevel er gjeldssituasjonen for mange utviklingsland svært mørk. Til tross for betydelige handelsoverskudd er dette ikke nok til å betjene utenlandsgjelden. For store låntakerland som Brasil, Argentina og Mexico er derfor gjelden uendret eller økende fram mot 1991 i referansebanen (se tabell 7).

Det ble på konferansen presentert to analyser av tiltak for å bedre gjeldssituasjonen for låntakerlandene. Begge tiltakene innebærer en overføring fra I-landene til U-landene på 20 mrd. dollar det første året.

1. Intet land skal betale mer i renter enn 5 prosent av gjelden i utgangspunktet. Nedgangen i likviditetstilførselen de reduserte rentebetalningene medfører gir økt rentenivå i långiverlandene, særlig i USA, som har lånt ut mest til U-landene.
2. En overføring av 20 mrd. dollar årlig til låntakerlandene fra Japan og Vest-Tyskland (1/3 er offentlige overføringer, resten er finansiert ved å styre private finansinvesteringer fra investeringer i USA til låntakerlandene). Her blir renteøkningen noe mindre enn i forslag 1 fordi

likviditetstilførselen i USA ikke blir redusert så mye.

Det forutsettes at gjeldslandene benytter pengene til å føre en mer ekspansiv politikk. Dermed økes importen, som antas å rette seg mot investeringsvarer. Dette virker ekspansivt i industrilandene pga. økt eksport til låntakerlandene. I motsatt retning virker det økte rentenivået i industrilandene.

Begge tiltakene vil gi økt BNP i utviklingslandene og en noe mindre nedgang i industrilandene. Totaleffekten for verden som helhet over 5 år er dermed positiv. Forslag 1, som gir størst renteøkning i I-landene, gir også den mest negative BNP-effekten i disse landene. Utslaget blir særlig stort i USA, hvor rentefølsomheten i etterspørselen er størst. Men ved begge tiltakene er den kontraktive effekten av økt rentenivå sterkere enn den ekspansive effekten av økt eksport for industrilandene som helhet.

Det ble framhevet på konferansen at en forutsetning for at et slikt tiltak skal ha en varig effekt, er at låntakerlandenes importøkning brukes til investeringer og ikke til konsum slik at produksjonskapasitet for senere eksportvekst kan bli bygget opp.

Tabell 1. BRUTTONASJONALPRODUKTET
Prosentvis volumendring fra året før.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Industrilandene	2,4	2,4	2,6	2,6	2,2	2,9
Nord-Amerika	2,5	2,3	3,2	2,6	1,2	3,5
Japan, Australia, New Zealand	2,4	2,6	3,0	3,0	2,8	3,1
EF	2,2	2,2	2,3	2,5	2,4	2,6
Resten av industrilandene	2,9	2,6	2,1	2,1	2,2	2,6
Utviklingslandene	4,3	4,3	4,8	4,9	5,4	5,7
OPEC	-2,8	-0,2	2,3	2,9	4,5	4,0
Afrika ¹	2,0	2,6	2,6	2,8	2,9	3,1
Asia inkl. Kina ¹	7,1	6,8	6,7	6,8	6,8	7,0
Midt-Østen ¹	-4,8	0,6	2,0	0,4	2,1	2,2
Latin-Amerika ¹	4,1	2,2	3,0	3,0	3,8	4,8
Statshandelslandene ekskl. Kina	4,5	3,7	3,5	3,6	3,6	3,6
Verden i alt	3,3	3,1	3,3	3,4	3,3	3,7

¹ Utenom OPEC-landene.

Tabell 2. ARBEIDSLØSHET I PROSENT AV ARBEIDSSTYRKEN, OECD-OMRÅDET¹

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
OECD	8,0	8,0	7,9	8,0	8,1	8,0
Nord-Amerika	7,1	6,9	6,5	6,6	7,0	6,7
Japan, Australia, New Zealand	3,5	4,0	4,2	4,6	4,5	4,8
EF	12,1	12,2	12,3	12,2	12,0	11,8
Resten av OECD	10,5	10,7	10,8	11,0	11,1	11,4

¹ Utenom Hellas, Island, Nederland og Sveits.

Tabell 3. ÅRLIG KONSUMPRISVEKST, OECD-OMRÅDET

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
OECD	2,8	2,9	3,6	3,9	4,2	4,3
Nord-Amerika	2,5	3,5	4,5	4,8	4,5	5,1
Japan, Australia, New Zealand	0,9	1,6	2,7	2,2	2,7	3,2
EF	2,3	1,9	2,4	3,3	3,7	3,7
Resten av OECD	14,6	13,6	12,4	12,3	12,6	10,3

Tabell 4. OVERSKUDD PÅ HANDELSBALANSEN FOR GRUPPER AV LAND
Milliarder dollar.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Industrielandene	-12	-38	-46	-40	-43	-20
Nord-Amerika	-141	-154	-153	-134	-127	-104
Japan, Australia, New Zealand	93	86	88	86	86	90
EF	41	33	22	15	3	-2
Øvrige industriland	-1	1	1	-2	-1	1
Utviklingslandene	24	30	34	37	37	38
Statshandelslandene	6	6	6	7	4	2
Statistiske feil	-19	-1	3	-9	-3	-23

Tabell 5. VERDENSHANDELEN
Prosentvis årlig vekst i eksporten.

	1987	1988	1989	1990	1991
Verdenshandelen ialt	10,4	10,3	9,9	9,6	9,8
- pris	7,8	5,6	4,1	3,9	4,0
- volum	2,4	4,4	5,6	5,5	5,6

Tabell 6. EFFEKTIV DOLLARKURSUTVIKLING

	Fed's veker (1972-1976)	Bilaterale handelsveker fra 1985	IMF's import- konkurrans- veker (1985)	IMF's eksport- konkurrans- veker (1985)
<u>Vektene i pst.:</u>				
Japan	14	20	25	10
Vest-Tyskland	21	7	7	13
Andre EF-land	48	17	17	43
Canada	9	29	24	6
Andre OECD-land	8	2	2	12
Korea, Taiwan	0	9	9	4
Mexico	0	8	7	2
Andre U-land	0	8	9	10
Sum veker	100	100	100	100
<u>Endring 1985 - 1986</u> <u>i pst.:</u>				
Effektiv dollarkurs	-19	2	-2	-11
Reell effektiv dollarkurs ¹	-19	-5	-10	-16

¹ Endring i effektiv valutakurs minus forskjeller i konsumprisvekst.

Tabell 7. UTENLANDSGJELD I EN DEL LÅNTAKERLAND, MRD. DOLLAR.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Argentina	53	56	57	58	58	58
Brasil	107	113	112	111	109	100
Chile	20	19	19	19	18	18
Indonesia	36	38	41	44	46	49
Mexico	98	105	108	110	110	112
Nigeria	22	24	25	25	25	25
Venezuela	31	31	30	30	30	31

Tabell 8. GJENNOMSNITTLIG ÅRLIG VOLUMVEKST 1986-1990
 Prosent.

	BNP	Eksport	Import		BNP	Eksport	Import
Industriland				Algerie	-1,7	-2,6	-0,3
Canada	2,7	4,9	3,6	Egypt	-0,1	-1,6	0,6
Frankrike	2,5	2,3	4,0	Etiopia	2,5	3,4	1,4
Vest-Tyskland	2,0	3,4	3,6	Gabon	-0,5	-2,6	-1,5
Italia	2,8	6,2	7,2	Kenya	3,2	7,0	8,6
Japan	2,9	0,7	6,6	Libya	2,3	6,9	2,5
Storbritannia	2,4	5,0	5,0	Marokko	3,6	4,0	2,5
USA	2,5	5,8	3,7	Nigeria	0,8	2,6	0,3
Østerrike	2,0	3,2	3,0	Sudan	1,3	5,6	2,9
Belgia	2,4	5,3	4,0	Tunis	1,5	-2,9	-7,6
Danmark	1,9	4,3	2,5	Afrika ellers:	2,5	3,7	7,2
Finland	2,4	1,8	2,4	- minst utviklede	2,9	2,2	6,9
Nederland	2,3	4,6	5,4	Iran	1,0	2,6	4,1
Norge	2,1	3,1	0,9	Irak	5,7	1,7	-3,0
Sverige	1,4	2,7	2,6	Israel	2,4	1,5	3,1
Sveits	1,7	3,2	3,2	Kuwait	3,8	1,9	5,4
Australia	2,2	4,3	1,4	Saudi Arabia	2,7	8,2	-2,9
Hellas	1,7	4,3	0,9	Oljeimporterende			
Island	2,8	4,0	3,7	land i Vest-Asia	1,7	1,4	1,4
Irland	2,5	3,8	3,5	Hong-Kong	5,8	8,5	8,3
New Zealand	1,5	3,7	1,9	India	5,9	4,7	5,6
Portugal	3,4	5,2	5,9	Indonesia	3,3	4,9	3,8
Spania	3,5	5,4	5,7	Korea	8,1	10,5	8,6
Tyrkia	4,8	4,3	4,5	Malaysia	2,3	6,5	5,8
Jugoslavia	2,4	4,4	3,6	Pakistan	6,9	4,7	3,2
Sør-Afrika	2,9	0,0	3,9	Filippinene	4,6	9,6	11,5
Kypros og Malta	3,7	4,6	7,5	Singapore	4,2	4,0	3,8
				Taiwan	6,8	10,3	12,9
Utviklingsland				Thailand	4,3	5,4	4,0
Argentina	3,2	1,7	5,7	Sør-Øst-Asia ellers:	4,7	2,6	1,9
Bolivia	1,6	-5,1	3,4	- minst utviklede	2,8	2,2	4,2
Brasil	4,5	2,9	-2,2	Kina	7,9	17,1	8,6
Chile	4,1	4,9	4,9				
Colombia	4,3	6,4	2,3	Statshandelsland			
Ecuador	2,4	3,7	2,6	Bulgaria	3,8	3,2	3,2
Mexico	2,2	3,7	2,1	Tsjekkoslovakia	2,9	3,8	2,9
Paraguay	2,6	6,0	4,0	Øst-Tyskland	3,9	5,2	4,2
Peru	3,0	2,5	3,4	Ungarn	1,7	3,3	4,2
Uruguay	2,8	3,7	4,3	Polen	3,5	4,7	4,2
Venezuela	0,7	3,8	-2,0	Romania	4,2	0,6	2,4
Karibien	4,6	3,6	2,3	Sovjetunionen	3,9	4,1	1,4

LUFTFORURENSNINGER OG ØKONOMISK VEKST 1973-2003

Av

Knut H. Alfen

1. INNLEDNING OG SAMMENDRAG

Brundtland kommisjonen (World Commission on Environment and Development, WCED) har nettopp framlagt sin rapport "Our common future" (WCED (1987)). Problemområder knyttet til verdens befolkningstilvekst og energibruk blir framhevet som kritiske for vår felles framtid. En fortsatt utvikling etter de linjer vi har hatt i dette århundret vil kunne føre til store miljøødeleggelser og begrense mulighetene for videre vekst. Kommisjonen argumenterer derfor sterkt for nødvendigheten av å satse på en selvbærende utvikling, en utvikling der miljø- og ressursbelastningen ikke øker med økonomisk utvikling. En forutsetning for dette er at miljøhensyn blir integrert i tradisjonell samfunnsplanlegging i langt større grad enn tilfellet er idag. Kommisjonen slår fast at dette til syvende og sist er et spørsmål om politisk vilje.

I denne artikkelen illustreres en metode for å knytte mål for miljøvernpolitikken direkte til langsiktig økonomisk planlegging, ved at framtidige utslipp av svoveldioksid (SO₂), nitrogenoksider (NOx), karbonmonoksid (CO) og bly (Pb) til luft knyttes til forventet økonomisk utvikling. Effekter av utslippsreducerende tiltak som begrensning på tillatt svovelinhold i tunge fyringsoljer, nedleggelse av enkelte store utslippskilder og innføring av nye avgasskrav for bensindrevne personbiler, er innarbeidet i framskrivningene.

Statistisk Sentralbyrå har tidligere publisert framskrivninger av utslipp til luft (Glomsrød og Vigerust (1985)). Disse framskrivningene var i store trekk basert på de makroøkonomiske vekstbanene framlagt i perspektivberegningene i Regjeringens Langtidsprogram (St. meld. 83 (1984-85)). Beregningene basert på mellom- og høyalternativet for økonomisk vekst viste relativt høy vekst i utslippene av de fleste komponentene. Dette var først og fremst en konsekvens av forventet vekst i transportnæringer, tjenesteytende sektorer og i privat konsum. Den prosentvise veksten i utslipp knyttet til industriproduksjon var noe lavere.

Reviderte anslag for den økonomiske utvikling i Norge etter oljeprisfallet i 1986 og en ny energimelding gjør det interessant å oppdatere framskrivningene av utslipp til luft. Nye tiltak for reduksjon av utslipp til luft er også satt i verk eller planlagt etter at de første beregningene ble publisert.

Norge ratifiserte ECE's protokoll om reduksjon av langtransport av svovel (United Nations/ECE (1985)) i 1986. Norge er derved pålagt å redusere sine utslipp av svovel med 30 prosent fra 1980 til 1993. Regjeringen har som erklært målsetting å oppnå 50 prosent reduksjon i svovelutslippene før 1993 (Langtidsprogrammet 1986-1989), og arbeider internasjonalt for å få i stand en tilsvarende avtale for nitrogenoksider (NOx). Å vise vilje til å redusere egne utslipp er en avgjørende forutsetning for å få til nød-

vendige flernasjonale tiltak. Jevnlig oppdatering av nasjonale utslippsframskrivninger er et ledd i arbeidet med å vurdere egne tiltak.

Beregningene i denne artikkelen er basert på økonomiske vekstalternativer som ligger nær opptil vekstbanene benyttet av det interdepartementale energiprognoseutvalget (Energiprognoseutvalget (1987)) for framskrivningene av energibruken i Norge fram til år 2003. (Se også Energimeldingen, St. meld. nr. 38 (1986-87)). Metoden for utslippsframskrivninger er videreutviklet siden de første beregningene ble foretatt og forventede virkninger av gjennomførte og planlagte miljøverntiltak er innarbeidet i framskrivningene.

I tillegg til et referansealternativ legges det fram utslippsberegninger basert på et høyt alternativ for økonomisk vekst. Høyalternativet blir vurdert som klart mindre realistisk enn referansealternativet. Det tjener allikevel som en illustrasjon på hva høy økonomisk vekst kan innebære for utslipp til luft.

Utslipp av SO_2 , NO_x , CO og Pb er alle sterkt knyttet til bruk av fossile brennstoffer som fyringsolje, bensin, ved, kull og koks. I tillegg til utslipp som stammer fra ulike typer forbrenning (mobile og stasjonære forbrenningsutslipp), omfatter framskrivningene i denne artikkelen også utslipp fra industrielle prosesser (prosessutslipp). Utviklingen i sektorfordelte brenselutslipp er i beregningene knyttet til framtidig olje- og bensinforbruk i den enkelte sektor, mens prosessutslipp er knyttet til vareinnsats utenom energivarer.

Vurdert i forhold til bruttoproduksjonsverdi eller antal utførte årsverk, må kraftkrevende industri og tildels treforedlingssektoren sies å være de mest forurensende produksjonssektorene i Norge (med hensyn på luftforurensninger). Myndighetene bestemmer i stor grad rammebetingelsene for disse sektorene gjennom tildeling og prising av elektriske kraft. Slike tildelinger av kraft

har hittil vært foretatt uten at en i særlig grad har vurdert miljøkonsekvensene av økonomisk aktivitet i disse sektorene.

Beregninger av framtidige utslipp til luft vil nødvendigvis avhenge av en rekke usikre faktorer, deriblant nivået og sektorfordelingen av den økonomiske veksten, fordelingen av energibruk på ulike energibærere som olje, kull og elektrisitet, samt den teknologiske utviklingen i framskrivningsperioden. Det må understrekes at andre økonomiske utviklingsbaner godt kan tenkes å gi tilsvarende vekst i økonomiske totalstørrelser som bruttonasjonalprodukt, forbruk og investeringer, men andre anslag for framtidige utslipp til luft. I tillegg kommer at endel av grunnlagsmaterialet benyttet i beregningene av utslipp til luft bygger på foreløpige tall. Anslagene over framtidige utslipp av svoveldioksid (SO_2) og nitrogenoksider (NO_x) vil antakelig² bli justert noe opp når endelige tall foreligger.

Beregningene viser en betydelig vekst i utslipp av nitrogenoksider (NO_x). Rundt århundreskiftet gir referansealternativet ca. 20 prosent høyere utslipp av NO_x enn i 1985. (Høyalternativet gir en økning på over 35 prosent). Dette skyldes bl.a. en relativt sterk vekst i privatbilisme og øvrig transportarbeid i de økonomiske vekstbanene, samt at deler av utslippene fra transport og tjenesteytende sektorer ikke er omfattet av planlagte miljøverntiltak. Uten tiltak ville økningen i utslipp av NO_x vært på over 50 prosent i referansealternativet.

Utslipp av svoveldioksid (SO_2) viser en langt svakere vekst, dels som følge av reguleringen av svovelinholdet i tunge fyringsoljer, og dels som følge av en svakere økonomisk vekst i de mest forurensende industrisektorene, særlig kraftkrevende industri. Utslippene i år 2000 er allikevel beregnet til å bli 5-10 prosent høyere enn dagens nivå i referansealternativet og nesten 20 prosent høyere i høyalternativet. En foreløpig konklusjon er at avtalen om 30 prosent reduksjon av svovelutslippene innen

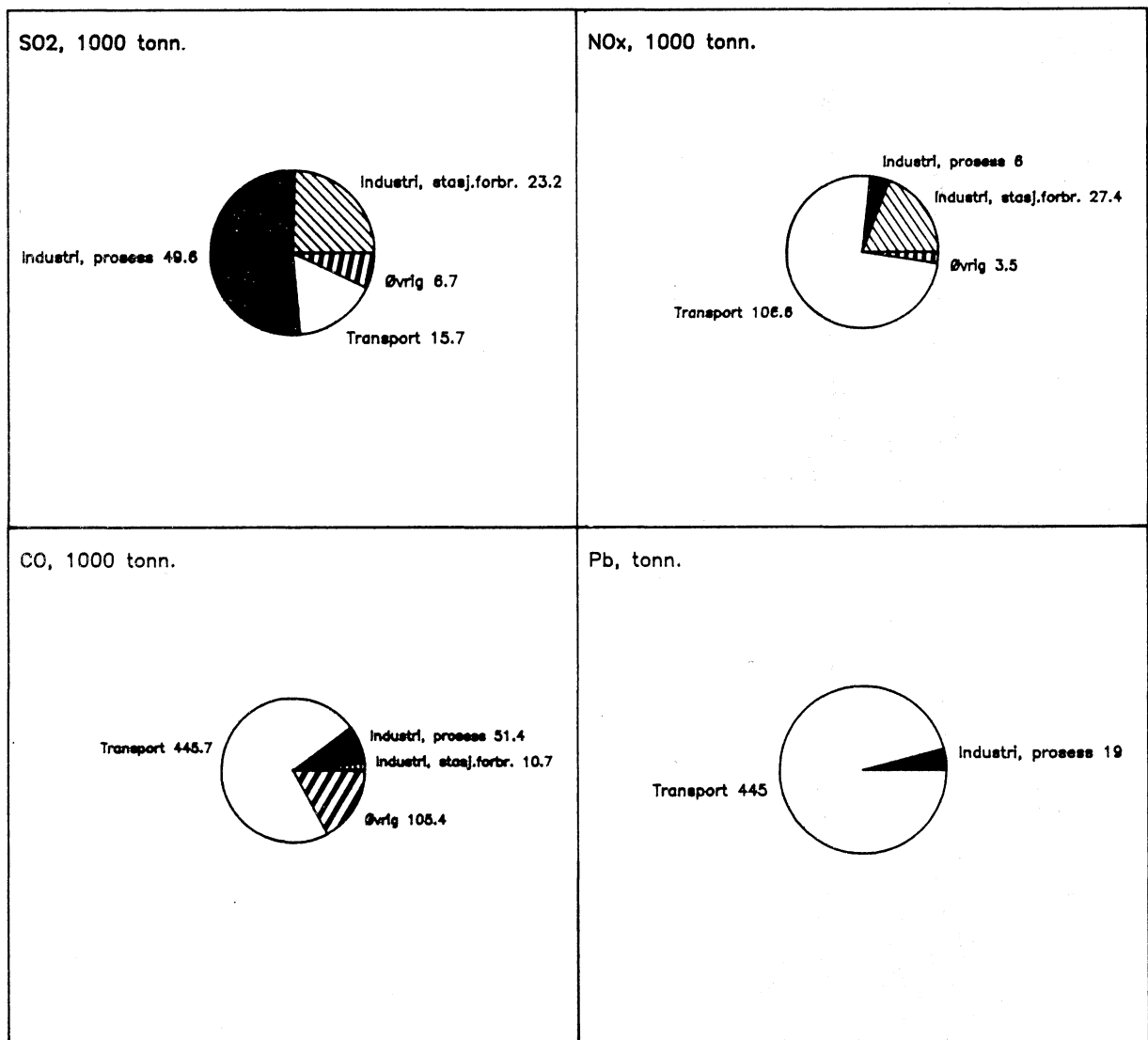
1993 (United Nations/ECE (1985)) ikke vil bli oppfylt med de forutsetningene som ligger til grunn for utslippsberegningene.

Innføringen av nye avgasskrav på bensindrevne personbiler fører til reduserte utslipp av karbonmonoksid (CO) (omtrent 15 prosent reduksjon i år 2000 sammenliknet med 1985 i referansealternativet og nesten 5 prosent reduksjon i høyalternativet) og en drastisk reduksjon i utslipp av bly (Pb) (over 75 prosent). Utslipp av bly ser derfor ut til å være et av de alvorlige miljø-

problemene som vil bli løst i løpet av nærmeste framtid. Dette skjer til tross for at antall personbiler er beregnet å vokse med nesten 70 prosent fram til år 2003 i referansealternativet.

Utslipp av NOx står fram som det kanskje alvorligste nasjonale luftforurensningsproblemet i neste 20 års periode. Etter at obligatorisk katalysatorrensing er innført er det vanskelig og peke på nye, effektive og billige tiltak som kan snu tendensen til stadig større utslipp av disse komponentene.

Figur 1. Utslipp til luft utenom olje- og gassvirksomhet og utenriks sjøfart i norske farvann. 1984. Etter kilde.

Langsiktige løsninger må sannsynligvis søkes i retninger som sterke begrensninger på biltrafikken i byer og tettsteder, større satsing på kollektive transportmidler og bedre planlegging av lokaliseringen av arbeidsplasser, barnehager, butikker og boområder.

=====

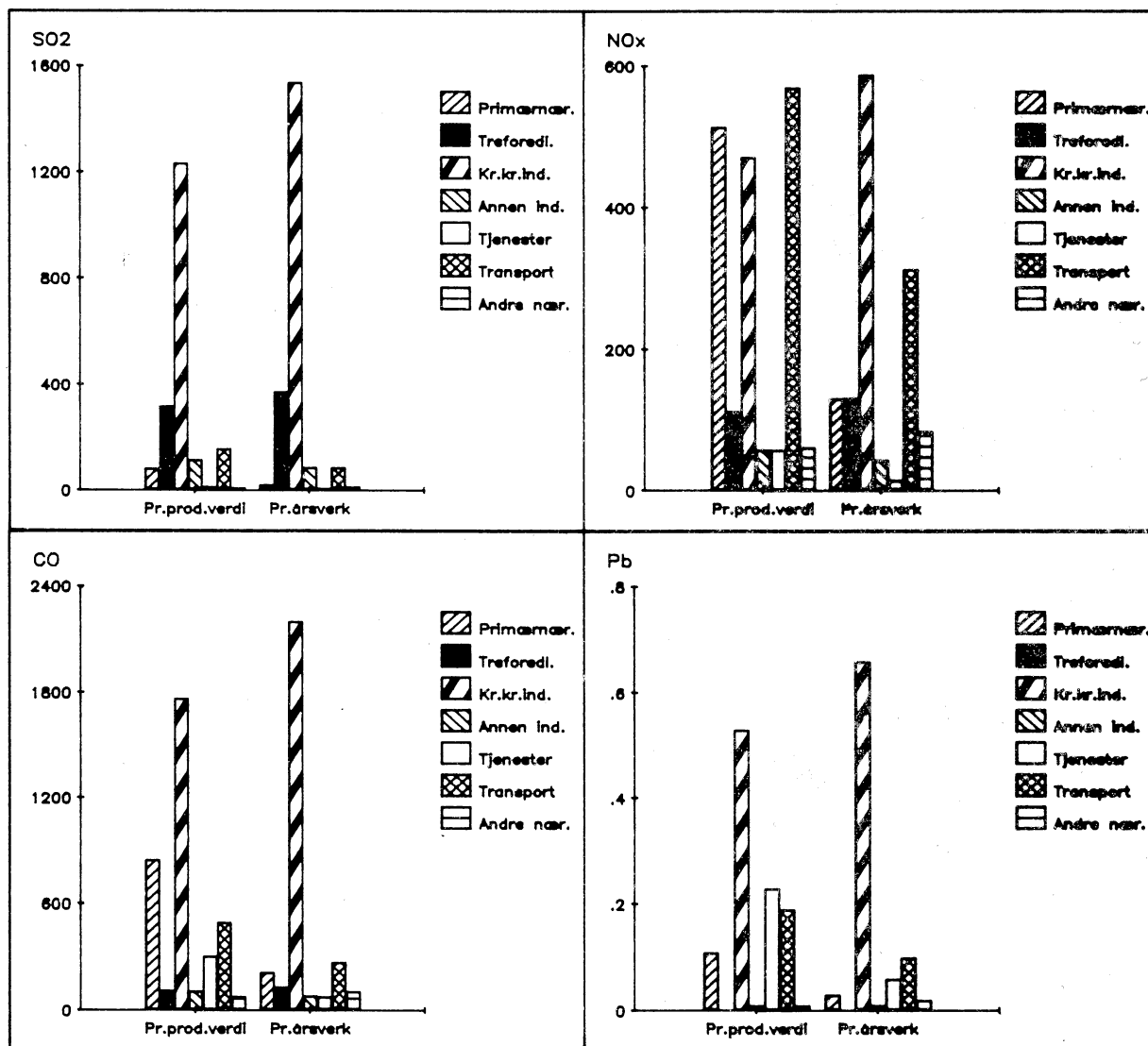
2. LUFTFORURENSNINGER: KILDER OG VIRKNINGER

=====

De viktigste kilder til luftforurensning i

Norge er utslipp fra stasjonære forbrenningsanlegg, fra kjøretøyer, og fra industrielle prosesser (prosessutslipp) (Vigerust (1986), (1987)). I tillegg kommer et betydelig bidrag fra langtransporterte luftforurensninger som fører til sur nedbør og store skader på innsjøer og elver. Luftforurensningsproblemer i byer og tettsteder er imidlertid stort sett forårsaket av lokale utslipp. Oversikter og framskrivninger av nasjonale utslipp til luft er derfor viktige indikatorer på luftkvaliteten i norske byer og tettsteder.

Figur 2. Tonn utslipp pr. milliard kroner brutto produksjonsverdi og pr. 1.000 utførte årsverk. 1985.

Veitrafikk forårsaker relativt store utslipp av nitrogenoksider (NOx), karbonmonoksid (CO) og bly (Pb), mens de viktigste kildene til svoveldioksidutslipp (SO₂) er industri. Innenriks sjøtransport står også for store SO₂ og NOx utslipp. Boligoppvarming (ved, olje) er en viktig kilde til CO utslipp. Utenriks sjøfart i norske farvann og olje- og gassaktiviteter på kontinentalsokkelen bidrar med relativt store utslipp av NOx. Utslipp av andre komponenter fra aktiviteter på kontinentalsokkelen er av relativt mindre betydning. Figur 1 angir de viktigste utslippskildene for de ulike komponentene. Utslipp til luft fra olje- og gassvirksomhet og fra utenriks sjøfart på norsk kontinentalsokkel (tabell 1) er holdt utenom i figur 1.

TABELL 1. UTSLIPP TIL LUFT FRA OLJE- OG GASSVIRKSOMHET OG UTENRIKS SJØFART I NORSKE FARVANN, 1984. 1000 TONN

	SO ₂	NOx	CO
Olje- og gassvirksomhet	2.9	12.2	2.0
Utenriks sjøfart	2.8	3.2	0.6
I alt	5.7	15.4	2.6

Figur 2 viser forholdet mellom utslipp til luft og henholdsvis brutto produksjonsverdi (venstre halvdel av hvert diagram) og arbeidsinnsatsen (høyre halvdel av hvert diagram) for noen aggregerte produksjonssektorer.

Særlig når det gjelder utslipp av svovel framtrer kraftkrevende industri (Produksjon av kjemiske råvarer og metaller) som spesielt forurensende med utslipp av omtrent 1.5 tonn SO₂ pr. årsverk. Men også når det gjelder NOx, CO og Pb er denne sektoren blant de mest forurensende produksjonssektorene.

Luftforurensninger vil, over et visst nivå, gi skader på menneskers helse, dyr, planter

og kapitalutstyr. Det beskyttende ozon-laget i atmosfæren vil bli ødelagt og det globale klimaet vil endres. Ulike typer forurensning har forskjellig effekt. I noen tilfeller vil de kunne virke sammen og forsterke hverandres virkning.

Svoveldioksid (SO₂) og nitrogenoksider (NOx) virker begge sterkt irriterende på slimhinner og øker risikoen for luftveissykdommer. Begge komponenter bidrar til sur nedbør. SO₂ medfører økt korrosjon, og NOx i kombinasjon med hydrokarboner fører til dannelse av fotokjemiske oksidanter (bl.a. ozon). Foruten helseskader kan fotokjemiske oksidanter føre til skader på vegetasjon og materialer.

Karbonmonoksid (CO) hemmer opptaket av oksygen i blodet, noe som fører til redusert oppmerksomhet og nedsatt konsentrasjonsevne. Utslipp av CO fører også til en forhøyet konsentrasjon av CO₂ i atmosfæren, noe som kan ha konsekvenser for det globale klimaet ("drivhuseffekten").

Bly (Pb) akkumuleres i kroppen. Blyeksponering over lengre tid synes bl.a. å gi endret atferdsmønster og nedsatt konsentrasjonsevne og intelligens. Store blykonsentrasjoner bidrar også til økt blodtrykk.

For ytterligere dokumentasjon av virkninger av luftforurensninger, henviser vi til Statens forurensningstilsyn (1982).

=====

3. UTSLIPP TIL LUFT, 1973-2003

=====

3.1 Metode for framskrivning av utslipp

Forurensende utslipp til luft er avhengig av omfanget av økonomisk vekst og hvordan veksten fordeler seg på ulike næringer. Det er derfor nærliggende å analysere framtidige utslipp i tilknytning til en makroøkonomisk flersektormodell. Vi har tatt utgangspunkt i den langsiktige vekstmodellen MSG-4E. At modellen er langsiktig innebærer at den ikke nødvendigvis representerer kortsiktig øko-

nomisk utvikling, for eksempel etter det store oljeprisfallet i 1986, på en god måte, men derimot anslår nivået og sammensetningen av veksten slik denne vil fortone seg i et 10-20 års perspektiv. Det er verdt å merke seg at en annen sektorsammensetning av veksten kunne gitt en annen vekst i miljøbelastningene, selv med uendret totalvekst i økonomien. Utslippsberegningene som presenteres her må derfor tolkes som eksempler på hva gitt økonomisk vekst kan føre med seg av økte belastninger på miljøet.

Opplysninger om sektorfordelte brensel- og prosessutslipp av de forskjellige komponentene gjør det mulig å beregne utslippskoeffisienter, dvs. utslipp pr. enhet innsatsfaktor, i ett basisår. Basisåret i beregningene som presenteres her er 1984. Utslippskoeffisientene for framtidige år blir justert for planlagte utslippsreducerende tiltak. I framskrivningene er det således forsøkt tatt hensyn til:

- Innføring av regler om maksimalt svovelinnhold i tunge fyringsoljer gjeldende fra 1.1.1986.
- Nedleggelse av smeltehytta ved A/S Sulitjelma Gruver fra 1.1.1987.
- Planlagte rens tiltak ved endel bedrifter i perioden 1986-1989.
- Innføring av krav om katalytisk avgassrensing av bensindrevne personbiler fra og med 1989.

Forutsetningen om utviklingen i råoljeprisen er av sentral betydning for utslippsberegningene på flere måter (Alfsen og Glomsrød (1986), (1987a)): i) Oljeprisen påvirker inntektsutviklingen og setter derved rammen for økonomisk vekst i ulike land. ii) Sektorsammensetningen av den økonomiske veksten vil være avhengig av råoljeprisen, og iii) prisen på oljeprodukter er med på å bestemme bruk og sammensetting av energivarer i produksjonsprosessene.

Oljeprisbanene i referanse- og høyalternativa-

tivet for økonomisk vekst er nær identiske: etter fallet i oljepriser fra 1985 til 1986 på nesten 50 prosent antas realprisen å vokse jevnt fram mot år 2003 da den igjen når opp i prisnivået i 1985. Prisen på elektrisitet stiger reelt, men de variable kostnadene forbundet med bruk av olje er lavere enn tilsvarende kostnader ved bruk av elektrisitet i hele perioden.

3.2 Økonomisk utvikling 1985-2003

Tabell 2 viser nivået i 1985 og veksten i noen økonomiske hovedstørrelser for referanse- og høyalternativet, mens tabell 3 viser etterspørselen etter petroleumprodukter i de to alternativene.

TABELL 2. NIVÅ 1985 OG GJENNOMSNIITTLIG ÅRLIG VOLUMVEKST 1985-2003 I NOEN ØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER

	Nivå	Gj.sn.vekst	
	1985	1985-2003	
	Mldr.kr	Prosent	
		Ref.-	Høy-
		alt.	alt.
		----	----
BNP	497.8	2.1	3.0
Import	195.6	2.4	3.6
Total tilgang	693.4	2.2	3.2
Eksport	235.0	2.3	3.3
Innenlands bruk	458.4	2.1	3.1
Privat konsum	241.9	2.3	3.1
Offentlig konsum	92.6	2.4	3.3
Investeringer og			
lagerendringer	124.0	1.5	3.1

Veksten i husholdningenes konsum av bensin og fyringsoljer er tildels betydelig over veksten i totalt privat konsum, som i sin tur er litt over den gjennomsnittlige veksten i BNP. Dette kan delvis forklares ved at konsumentene tradisjonelt har benyttet en relativt stor del av inntektstilveksten til å kjøpe energiintensive konsumvarer. Denne historiske oppførselen er

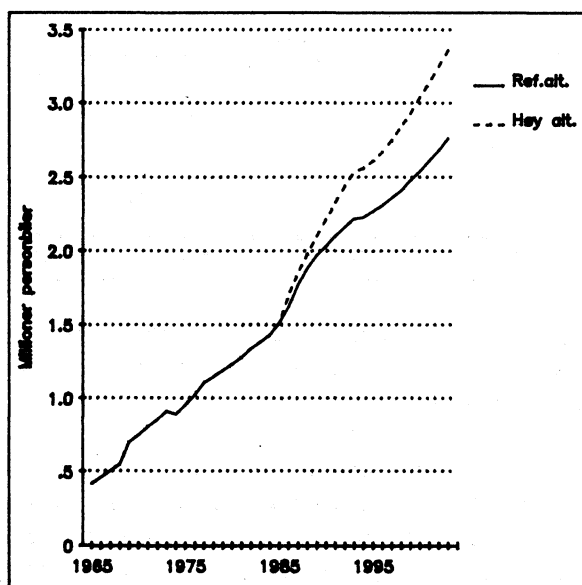
TABELL 3. NIVÅ 1985 OG GJENNOMSNTTLIG ÅRLIG VEKST 1985-2003 I FORBRUK AV BENSIN OG FYRINGSOLJE

	Gj.sn.vekst	
	Nivå 1985 Tusen tonn	1985-2003 Prosent
		Ref.- Høy- alt. alt.
Bensin, i alt	1673	3.4 4.6
Husholdninger	1130	3.7 4.9
Fyringsolje, i alt	4907	2.1 2.9
Husholdninger	596	3.1 3.6

antatt å fortsette framover i MSG-beregningene. (For en diskusjon av effekter av alternative verdier på inntektselastisitetene, se Alfson og Glomsrød (1987b)). I tillegg kommer at lavere oljepriser fører til en overgang fra bruk av elektrisitet til bruk av fyringsolje i husholdningene.

Figur 3 viser utviklingen i antall personbiler fra 1965 og fram til år 2003 under forutsetningene i de to økonomiske vekst-

Figur 3. Antall personbiler 1965-2003.

TABELL 4. GJENNOMSNTTLIG ÅRLIG ENDRING I NOEN STØRRELSER SOM PÅVIRKER TOTALE UTSLIPP. PROSENT.

Periode	1976-83	1983-85	1976-85
<u>Økonomi:</u>			
BNP	3.2	4.1	3.4
Bruttoproduksjon	2.2	4.1	2.6
Privat konsum	2.2	5.4	2.9
<u>Energipriser:</u>			
Nom. el. pris	14.8	10.3	13.8
Pris relativt til el.pris:			
Parafin	2.2	-7.3	0.0
Fyringsolje 1	2.7	-7.6	0.3
Fyringsolje 2	2.9	-8.0	0.4
Tungolje	1.7	-0.5	1.2
<u>Energiforbruk:</u>			
Elektrisitet	3.0	5.0	3.5
Bensin	0.1	4.8	1.1
Mellomdestil.	-3.2	0.3	-2.4
Tungolje	-6.3	-9.8	-7.1
Faste brensler	3.7	2.2	3.4
<u>Svovel i oljeprodukter:</u>			
Autodiesel	-4.0	-1.7	-3.5
Marin diesel	-1.7	-17.8	-5.5
Fyringsolje 1	-1.9	-12.2	-4.3
Fyringsolje 6 ¹	-0.9	-2.2	-1.2
<u>Bly i bensin:</u>			
	-6.7	-23.6	-10.8
<u>Co fra bensin:</u>			
	-3.9	-2.7	-3.6

1) Normalsvovelholdig.

Kilder: Statistisk Sentralbyrå, Norsk Petroleumsinstitutt.

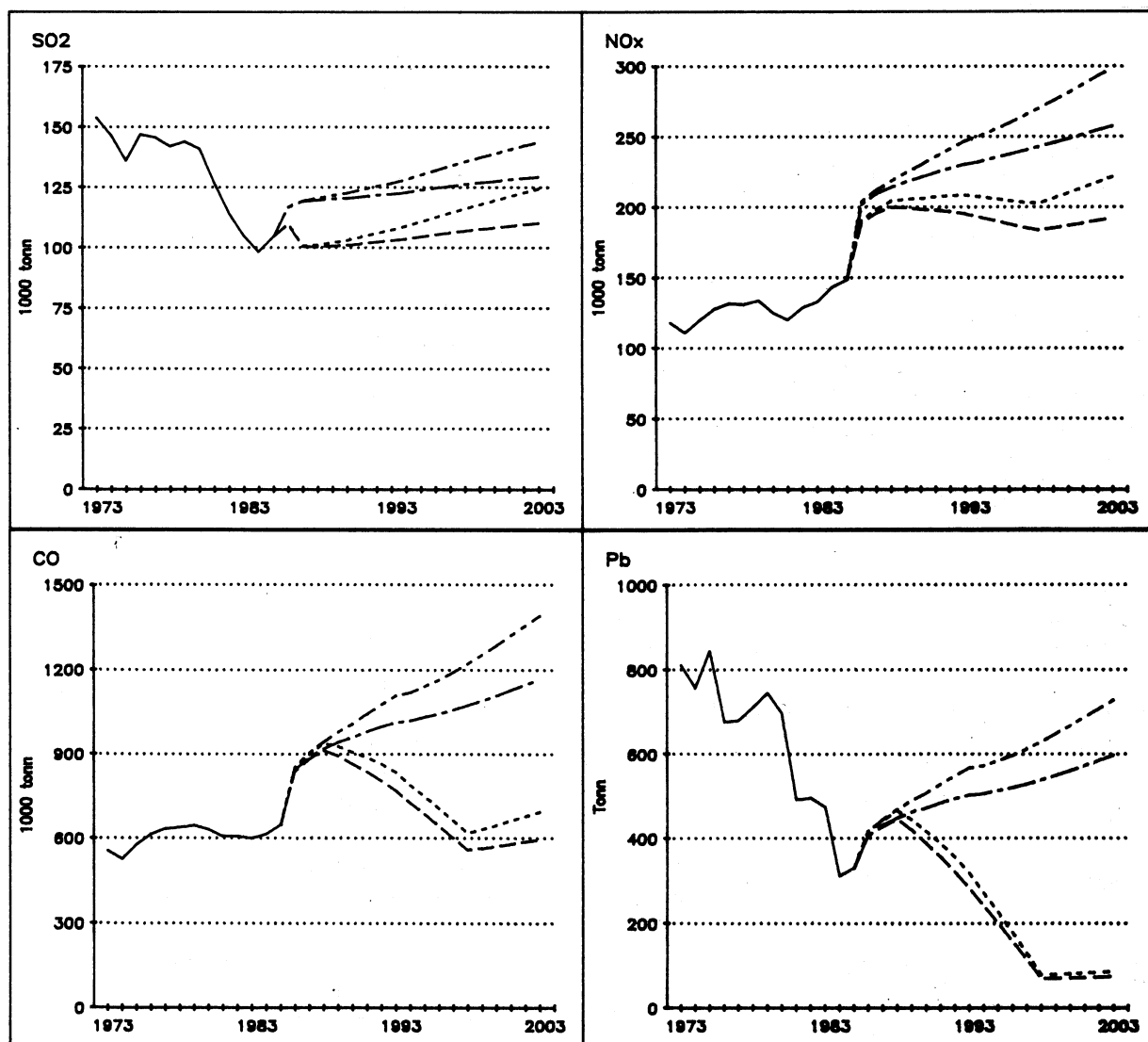
alternativene. Mens høyalternativet gir en fordobling av personbilparken fram til år 2000, viser beregningene basert på referansealternativet en total vekst på ca. 68 prosent.

3.3 Utslipp til luft

Totale utslipp av SO₂, NO_x, CO og Pb til luft for perioden 1973-2003 er vist i figur 4. Utslippene omfatter ikke utslipp fra skip i utenriks sjøfart eller utslipp fra olje- og gassvirksomhet i Nordsjøen. For å illu-

Figur 4. Utslipp til luft 1973-2003.

Observert: _____
 Ref.alt. med tiltak: - - - - -
 Høy alt. med tiltak: - - - - -
 Ref.alt. uten tiltak: - - - - -
 Høy alt. uten tiltak: - - - - -

streere effekten av utslippsreducerende tiltak er det i figur 4 også tatt med beregnede framtidige utslipp, framtidige utslipp slik de framkommer når det sees bort fra effekten av miljøverntiltakene nevnt ovenfor. Størst reduksjon som følge av tiltak finner vi for utslipp av CO og bly - komponenter som er sterkt knyttet til privat bilbruk. Noe mindre effekt har tiltakene på utslipp av

NOx. Dette henger sammen med at påbudet om avgassrensing (katalysator) bare omfatter bensindrevne privatbiler.

Flere forhold bidrar til å forklare den historiske utviklingen av utslippene. Regulering av maksimalt tillatt svovelinhold i tunge fyringsoljer i noen deler av landet, krav om senket blyinnhold i bensin og inn-

føring av blyfri bensin har klart slått ut i reduserte utslipp av SO_2 og bly. Prisene på de ulike energibærere spiller også en stor rolle for utviklingen i utslipp, i det de påvirker energivaresammensetningen og energiintensiteten i produksjon og konsum. Relativt høye oljepriser gjennom hele perioden 1973-1985 har bidratt til å redusere veksten i utslipp av alle komponentene gjennom sterk overgang til bruk av elektrisitet, og mindre bruk av energi pr. produsert enhet. Endelig har det foregått en teknisk utvikling som har redusert utslipp pr. forbrukt enhet energi (utslippskoeffisientene). Noen av disse faktorer er belyst i tabell 4. Endel av tallene foreligger bare for perioden 1976-1985. Vi har derfor valgt denne perioden i tabellframstillingen.

3.3.1 Svoveldioksid (SO_2)

1973-1985: Historisk er utslippene av svoveldioksid (SO_2) redusert tildels betydelig over perioden fram til midten av 1980-tallet. Reduksjonen er særlig tydelig etter 1979/1980 - det tidspunkt da oljeprisen, regnet pr. nyttiggjort energienhet, oversteg prisen for elektrisitet for mange formål. I tillegg har en at:

- Svovelinnholdet i ulike oljeprodukter er redusert i perioden.
- Forskrifter om bruk av normalsvovelholdig tungolje i ny virksomhet i kystfylkene i Sør-Norge trådte i kraft i 1977. Fra og med 1986 ble forskriften utvidet til å omfatte all virksomhet i landets 13 sørligste fylker.
- Et 10-års program for opprydding av eldre forurensende industri ble iverksatt i 1974. Rensetiltakene har medført reduserte utslipp fra sementindustrien, samt kjemisk og petrokjemisk industri.

Prosessutslippene har utgjort over halvparten av de totale SO_2 utslipp i første halvdel av 1980-årene. Blant prosessutslippene er utslipp fra smeltehytta ved A/S

Sulitjelma Gruver klart den dominerende utslippskilde med et utslipp på ca. 15 tusen tonn SO_2 i 1984. Smeltehytta nedlegges i løpet av 1987.

1985-2003: Beregningene viser en svak vekst i utslipp av SO_2 framover. Referansealternativet gir en gjennomsnittlig årlig vekst på ca. 0.5 prosent over perioden 1985-2003, mens høyalternativet gir en vekst på noe i overkant av 1 prosent pr. år. Den relativt svake veksten henger dels sammen med tiltak som nedleggelse av smeltehytta i Sulitjelma og regulering av svovelinnhold i fyringsoljer, men er også et resultat av den lave økonomiske veksten som er forutsatt i de mest forurensende industrisektorene.

Til tross for svak vekst i framtidige utslipp, viser beregningene at utslippene i 1993 vil ligge noe over den grensen som fastsettes i protokollen om 30 prosent reduksjon i svovelutslippene innen dette året.

3.3.2 Nitrogenoksider (NO_x)

1973-1985: Utslipp av nitrogenoksider (NO_x) har økt over perioden 1973-1985. Veksten har vært særlig sterk etter at utslippene nådde et bunnpunkt tidlig på 1980-tallet. (Reduksjonen i NO_x utslipp på slutten av 1970-tallet skyldtes reduserte utslipp fra fiske og industri).

Sentrale faktorer bak denne utviklingen har vært den økonomiske veksten, og da særlig den sterke veksten i privat konsum. En stor del av denne veksten ble tatt ut i form av økt bruk av privatbiler. I 1984 sto private husholdninger for nesten en fjerdedel av alle NO_x utslipp, mens transportnæringene stod for 30 prosent. Omtrent tre fjerdedeler av alle NO_x utslipp stammer fra mobile kilder.

1985-2003: Det er til nå gjort lite for å begrense utslipp av nitroøse gasser. Innføringen av nye avgassbestemmelser for bensindrevne personbiler fra og med 1989 vil begrense veksten i utslippene, men er ifølge

beregningene, ikke nok til å redusere utslippsnivået. Dette henger sammen med den relativt sterke veksten i transportnæringene, som bruker mye autodiesel og marine brennstoffer. Dieseldrevne biler og transportmidler som busser og båter er betydelige kilder til NO_x utslipp, men omfattes ikke av de nye avgasskravene.

Innføringen av gasskraft vil bety relativt lite for de nasjonale utslipp av NO_x, ihvertfall i første omgang. Et gasskraftverk med en kapasitet på 5 TWh vil gi utslipp av størrelsesorden 2000 tonn NO_x pr. år, svarende til ca. 1.5 prosent av utslippene i 1984. En stor del av dette kan dessuten renses.

3.3.3 Karbonmonoksid (CO)

1973-1985: Utslipp av karbonmonoksid har vist en relativ jevn økning over perioden 1973-1985. Veksten har vært noe svakere enn veksten i NO_x utslipp, noe som kan tilskrives en gradvis forbedret forbrenningsteknologi i bilmotorer, jf. tabell 4. Mobile utslipp stod i 1984 for vel 70 prosent av CO utslippene. Ca. 20 prosent stammet fra stasjonær forbrenning, vesentlig fra private husholdninger (olje og ved), mens resten var prosessutslipp.

1985-2003: Oljeprisfallet i 1986 fører til en kraftig vekst i de beregnede CO utslipp de nærmeste årene, før effekten av nye avgasskrav for bensindrevne personbiler gjør seg gjeldende i 1989. Dette tiltaket reduserer så CO-utslippene fram mot århundreskiftet til det igjen er omtrent på nivå med utslippene i første halvdel av 1980-årene. Den positive virkningen som innføringen av katalysator har på utslipp av CO skyldes selvfølgelig at bensindrevne personbiler representerer en betydelig utslippskilde for denne komponenten.

3.3.4 Bly (Pb)

1973-1985: Utslipp av bly er halvert over perioden fra 1973 og fram til midten av 1980-årene. Dette skyldes en rekke reguler-

inger av grensen for tillatt blyinnhold i de ulike bensinkvaliteter og innføringen av blyfri bensin.

1985-2003: Forbruket av blyfri bensin utgjorde i 1986 vel 20 prosent av det totale bensinforbruket i Norge. Ved innføring av katalysatorrensning av bilavgasser vil denne andelen måtte øke. Utslippsberegningene antyder et utslippsnivå på rundt 70 tonn bly pr. år rundt århundreskiftet. Problemene knyttet til utslipp av bly vil dermed på det nærmeste bli fjernet.

3.5 Framtidige utslipp; en sammenfatning

Tabell 5 viser gjennomsnittlig beregnet årlig vekst i utslipp over perioden 1985-2003 basert på referanse- (R) og høyalternativet (H) for økonomisk utvikling.

TABELL 5. GJENNOMSNIITTLIG ÅRLIG PROSENTVIS VEKST, 1985-2003

	Stasjonær		Prosess		Mobil		Totalt	
	R	H	R	H	R	H	R	H
SO ₂	1.5	2.2	-1.0	-0.5	2.3	2.9	0.5	1.2
NO _x	2.1	2.9	0.5	1.4	1.2	1.9	1.3	2.1
CO	3.0	3.6	0.5	1.3	-2.7	-1.6	-0.7	0.1
Pb			-1.1	-1.3	-8.9	-7.8	-7.9	-7.1

Som følge av nye avgasskrav er beregnet vekst i mobile utslipp av NO_x, CO og Pb langt lavere enn forventet vekst i etterspørselen etter bensin, jf. tabell 3. Mobile utslipp av SO₂ derimot stammer hovedsaklig fra ikke-bensindrevne transportmidler og blir ikke påvirket av avgasskravene.

Stasjonære brenselutslipp av NO_x vokser i takt med total etterspørsel etter fyringsoljer. Stasjonære utslipp av CO er nært knyttet til oppvarming av boliger og vokser derfor mer i takt med etterspørselen etter fyringsoljer i husholdninger.

Veksten i prosessutslipp er betydelig lavere

enn veksten i andre stasjonære utslipp. Dette skyldes dels nedleggelse av store kilder til utslipp som smeltehytta i Sulitjelma, dels at den økonomiske veksten i sektorer som treforedling og kraftkrevende industri er under den gjennomsnittlige økonomiske veksten i de økonomiske vekstbanene som er lagt til grunn for disse beregningene.

Det sterke oljeprisfallet i 1986 slår kraftig og nesten momentant ut i modellberegningene av framtidig utslipp. Særlig økningen i utslipp av NOx virker dramatisk med en vekst på omtrent 50 tusen tonn i løpet av et par år. Som nevnt er dette delvis en følge av at MSG er en langsiktig modell. Vi må forvente at tilpasningen til de nye oljeprisene vil gå en god del langsommere enn det modellberegningene antyder. Utslippstoppene på slutten av 1980-tallet vil derfor sannsynligvis bli spredd utover 1990-tallet, før likevektsnivået blir nådd i siste halvdel av 1990-årene.

Tabell 6 viser beregnet utvikling i utslipp fra produksjonssektorene pr. utført årsverk over perioden 1985 til 2000.

TABELL 6. GJENNOMSNIITTLIG ÅRLIG VEKST
UTSLIPP PR. UTFØRT ÅRSVERK
1985-2000. PROSENT

	SO ₂	NOx	CO	Pb ¹
Primærnæringer	2.2	3.1	-2.4	
Treforedling	0.5	2.2	1.1	
Kraftkrevende industri	1.3	4.2	3.8	2.2
Annen industri	1.6	2.9	-2.2	
Tjenesteyting	0.9	-1.1	-5.2	
Transportnæringer	2.0	2.0	-1.4	
Andre næringer	3.1	3.2	-0.3	

¹ Utslipp av bly fra andre produksjonssektorer enn kraftkrevende industri er enten neglisjerbare eller blir neglisjerbare over perioden.

Beregningene gir ingen grunn til å tro at kraftkrevende industri vil endre sin status som en særlig forurensende produksjonssektor.

=====

REFERANSER.

=====

Alfsen, K. H., og S. Glomsrød (1986): Virkninger av lavere oljepriser på framtidige utslipp til luft. Interne Notater 86/39. Statistisk Sentralbyrå.

Alfsen, K. H., og S. Glomsrød (1987a): Oil prices, economic growth and emissions to air: Forecasts 1983-2000. Paper presented at OECD Workshop on environmental forecasting, Berlin, 22.-24. june, 1987.

Alfsen, K. H., og S. Glomsrød (1987b): Bruk av personbil og luftforurensning: Virkninger av endret konsumentatferd. Interne Notater 87/5, Statistisk Sentralbyrå.

de Caprona, Y. C. (1986): Costs for introducing three ways catalyst (TWC) on petrol cars. Upublisert notat. Statistisk Sentralbyrå.

Energiprognoseutvalget (1987): Rapport til Energimeldingen datert 1. april 1987.

Finans- og tolldepartementet (1984): Langtidsprogrammet 1986-1989. Stortingsmelding nr. 83 (1984-1985).

Glomsrød, S., og B. Vigerust (1985): Luftforurensninger og økonomisk vekst. Økonomiske Analyser Nr. 8, Statistisk Sentralbyrå.

Olje- og energidepartementet (1987): Norges framtidige energibruk og -produksjon. Stortingsmelding nr. 38 (1986-1987).

Statens Forurensningstilsyn (1982): Luftforurensning: Virkninger på helse og miljø. SFT-rapport nr. 38.

Statens Forurensningstilsyn (1986): Avgassbestemmelser for personbiler.

United Nations/Economic Commission for Europe (1985): Protocol to the 1979 convention on long-range transboundary air pollution on the reduction of sulphur

emissions or their transboundary fluxes by at least 30 per cent. United Nations, ECE/EB.AIR/12.

Vigerust, B. (1986): Energibruk og luftforurensninger. Interne Notater 86/33, Statistisk Sentralbyrå.

Vigerust, B. (1987): EMMA - program for utarbeiding av korttidsanalyser for utslipp til luft. Internt notat. Statistisk Sentralbyrå.

World Commission on Environment and Development (1987): Our Common Future. Oxford University Press, Oxford.

TABELL- OG DIAGRAMMEDLEGG

Innhold	Side
A. NASJONALREGNSKAP FOR NORGE	
Tabell A1: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse	1*
Tabell A2: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Prosentvis fordeling ..	2*
Tabell A3: Bruttonasjonalprodukt etter næring	3*
Tabell A4: Privat konsum	4*
Tabell A5: Bruttoinvestering i fast kapital etter næring	4*
Tabell A6: Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter	5*
Tabell A7: Faktorinntekt etter næring	6*
Tabell A8: Lønnskostnader etter næring	7*
Tabell A9: Driftsresultat etter næring	8*
Tabell A10: Faktorinntekt etter institusjonell sektor	9*
Tabell A11: Husholdninger. Inntekter, utgifter og sparing	9*
Tabell A12: Offentlig forvaltning. Inntekter, utgifter og sparing	10*
Tabell A13: Finansinstitusjoner. Inntekter, utgifter og sparing	11*
Tabell A14: Ikke-personlige foretak. Inntekter, utgifter og sparing	11*
Tabell A15: Utenriksregnskap	12*
Tabell A16: Disponibel inntekt for Norge	14*
Tabell A17: Sparing	14*
Tabell A18: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1980-priser	15*
Tabell A19: Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1980-priser	16*
Tabell A20: Privat konsum. Faste 1980-priser	17*
Tabell A21: Bruttoinvestering i fast kapital etter næring. Faste 1980-priser	17*
Tabell A22: Eksport og import. Faste 1980-priser	18*
Tabell A23: Sysselsetting etter næring	19*
Tabell A24: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Prosentvis prisendring fra foregående år	20*
Tabell A25: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1980-priser. Vekstrater	21*
Tabell A26: Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1980-priser. Vekstrater	22*
B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE	
Tabell B1: Olje- og gassproduksjon	23*
Tabell B2: Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	23*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen	23*
Tabell B4: Ordretilgang - industri	24*
Tabell B5: Ordrereserver - industri	24*
Tabell B6: Lagerbeholdning	25*
Tabell B7: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	25*
Tabell B8: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	25*
Tabell B9: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	26*
Tabell B10: Boligbygging	26*
Tabell B11: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	26*
Tabell B12: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	26*
Tabell B13: Timefortjeneste	27*
Tabell B14: Konsumprisindeksen	27*
Tabell B15: Engrospriser	27*
Tabell B16: Utenrikshandelen - verditall	28*
Tabell B17: Utenrikshandelen - indekser	28*

	Side
Diagrammer	
Olje- og gassproduksjon	29*
Produksjonsindeksen	29*
Ordreindeksen - industri	30*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	31*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	31*
Arbeidsledighet og sysselsetting	32*
Antatte og utførte investeringer i industrien	32*
Lager	32*
Detaljomsættning m.v.	32*
Lønninger	33*
Konsum- og engrospriser	33*
Utenrikshandel	33*
C. INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET	
Tabell C1: Produksjon av råolje på norsk sokkel	34*
Tabell C2: Produksjon av naturgass på norsk sokkel	35*
Tabell C3: Leteaktivitet på norsk sokkel	36*
Tabell C4: Påløpte kostnader til leting etter olje og gass på norsk sokkel	37*
Tabell C5: Påløpte investeringskostnader til feltutbygging på norsk sokkel	37*
Tabell C6: Råoljepriser pr. fat	38*
D. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET	
Tabell D1: Bruttonasjonalprodukt	39*
Tabell D2: Privat konsum	39*
Tabell D3: Offentlig konsum	39*
Tabell D4: Bruttoinvesteringer	40*
Tabell D5: Eksport av varer og tjenester	40*
Tabell D6: Import av varer og tjenester	40*
E. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET	
Tabell E1: Sverige	41*
Tabell E2: Storbritannia	41*
Tabell E3: Forbundsrepublikken Tyskland	41*
Tabell E4: Frankrike	41*
Tabell E5: USA	42*
Tabell E6: Japan	42*

1*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A1. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttonasjonalprodukt	362 270	402 197	452 512	501 816	516 022
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	341 790	370 307	411 287	460 740	533 630
Privat konsum	175 310	192 979	210 921	246 327	279 796
Spesifisert innenlandsk konsum ..	168 774	185 762	203 563	237 427	268 553
Varer	116 506	125 942	137 808	164 497	186 663
Tjenester	52 268	59 820	65 755	72 930	81 890
Konsum i utlandet, netto	6 536	7 217	7 358	8 900	11 243
Offentlig konsum	70 409	78 213	84 099	92 804	102 092
Statlig konsum	28 469	31 578	33 141	35 917	39 277
Sivilt	17 328	19 031	20 154	21 501	23 967
Militært	11 141	12 547	12 987	14 416	15 310
Kommunalt konsum	41 940	46 635	50 958	56 887	62 815
Bruttoinvestering	96 071	99 115	116 267	121 609	151 742
Bruttoinvestering i fast kapital	92 262	103 447	117 567	108 934	142 154
Investering i oljevirksomhet ..	12 302	22 669	31 738	18 925	36 175
Bygninger	33 753	35 573	37 089	41 581	50 885
Anlegg	12 077	13 506	14 369	14 536	15 446
Skip og båter	8 748	6 195	3 804	-1 322	-3 439
Annet transportmateriell	6 295	6 955	7 921	9 509	13 810
Maskiner, redskap, inventar ellers	19 087	18 549	22 646	25 705	29 277
Lagerendring	3 809	-4 332	-1 300	12 675	9 588
Av dette:					
Oljeplattformer under arbeid ..	4 408	3 589	-2 873	11 174	-3 519
Eksport	165 023	183 921	214 077	235 384	194 046
- Import	144 543	152 031	172 852	194 308	211 654

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A2. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. PROSENTVIS FORDELING.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttonasjonalprodukt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	94.3	92.1	90.9	91.8	103.4
Privat konsum	48.4	48.0	46.6	49.1	54.2
Spesifisert innenlandsk konsum ..	46.6	46.2	45.0	47.3	52.0
Varer	32.1	31.3	30.5	32.8	36.2
Tjenester	14.5	14.9	14.5	14.5	15.8
Konsum i utlandet, netto	1.8	1.8	1.6	1.8	2.2
Offentlig konsum	19.4	19.4	18.6	18.5	19.8
Statlig konsum	7.9	7.8	7.3	7.2	7.6
Sivilt	4.8	4.7	4.4	4.3	4.6
Militært	3.1	3.1	2.9	2.9	3.0
Kommunalt konsum	11.5	11.6	11.3	11.3	12.2
Bruttoinvestering	26.5	24.7	25.7	24.2	29.4
Bruttoinvestering i fast kapital	25.4	25.7	26.0	21.7	27.6
Investering i oljevirkosomhet ..	3.4	5.6	7.0	3.8	7.0
Bygninger	9.3	8.9	8.2	8.3	9.9
Anlegg	3.3	3.4	3.2	2.9	3.0
Skip og båter	2.4	1.5	0.8	-0.3	-0.7
Annet transportmateriell	1.7	1.7	1.8	1.9	2.7
Maskiner, redskap, inventar ellers	5.3	4.6	5.0	5.1	5.7
Lagerendring	1.1	-1.0	-0.3	2.5	1.8
Av dette:					
Oljeplattformer under arbeid ..	1.2	0.9	-0.6	2.2	-0.7
Eksport	45.6	45.7	47.3	46.9	37.6
- Import	39.9	37.8	38.2	38.7	41.0

3*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A3. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttonasjonalprodukt	362 270	402 197	452 512	501 816	516 022
Næringsvirksomhet	310 765	345 356	390 704	433 803	440 727
Primærnæringer	15 520	15 143	17 273	17 844	19 074
Jordbruk	10 056	9 330	10 943	11 080	11 409
Skogbruk	2 586	2 458	2 920	3 012	3 240
Fiske og fangst	2 878	3 355	3 410	3 752	4 425
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	58 243	69 778	86 318	93 734	55 681
Olje- og gassutvinning	55 677	67 272	83 835	90 683	50 707
Rørtransport	2 566	2 506	2 483	3 051	4 974
Bergverksdrift	1 213	1 454	1 466	1 454	1 558
Industri	51 116	57 270	64 629	69 231	79 263
Skjermet industri	13 345	15 853	18 061	20 759	24 575
Utekonkurrerende industri	6 360	9 502	12 915	11 720	13 664
Hjemmekonkurrerende industri	31 411	31 915	33 653	36 752	41 024
Kraft- og vannforsyning	14 035	16 754	19 510	22 074	23 895
Elektrisitetsforsyning	13 591	16 215	18 951	21 444	23 190
Vannforsyning	444	539	559	630	705
Bygge- og anleggsvirksomhet	21 306	22 533	22 955	25 790	30 424
Varehandel	45 334	48 401	52 596	59 094	66 626
Hotell- og restaurantdrift	5 199	6 075	6 803	7 828	8 819
Sjøfart og oljeboring	15 322	15 129	16 541	15 909	14 108
Utenriks sjøfart	9 903	9 625	11 108	10 290	9 467
Innenriks sjøfart	1 323	1 630	1 671	1 728	2 270
Oljeboring	4 096	3 874	3 762	3 891	2 371
Annen samferdsel	19 910	22 856	24 993	26 896	31 462
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	14 402	15 931	15 105	15 897	22 798
Forretningsmessig tjenesteyting	11 276	12 525	15 270	19 540	25 123
Eiendomsdrift	16 941	18 997	20 959	22 848	25 301
Boligtjenester	13 402	15 001	16 656	18 005	19 513
Utleie av andre bygg	3 539	3 996	4 303	4 843	5 788
Annen privat tjenesteyting	17 005	19 105	20 244	22 383	25 576
Korreksjonsposter 1)	3 943	3 405	6 042	13 281	11 019
Offentlig forvaltning	51 505	56 841	61 808	68 013	75 295
Offentlig administrasjon	11 222	12 647	13 899	15 198	16 803
Forsvar	4 733	5 138	5 379	5 751	6 253
Undervisning	15 049	16 403	17 719	19 646	21 926
Helsetjenester	12 930	14 629	15 901	17 494	19 332
Annen offentlig tjeneste- produksjon	7 571	8 024	8 910	9 924	10 981

1) Avgifter på import, refusjon av merverdiavgift på nyinvesteringer, investeringsavgift, korreksjon frie banktjenester.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A4. PRIVAT KONSUM. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Privat konsum	175 310	192 979	210 921	246 327	279 796
Spesifisert innenlandsk konsum	168 774	185 762	203 563	237 427	268 553
Matvarer	35 744	38 758	41 858	46 838	52 869
Drikkevarer og tobakk	10 675	11 985	13 074	14 895	16 946
Klær og skotøy	13 951	14 352	15 802	19 073	21 969
Bolig, lys og brensel	28 769	32 708	36 611	41 908	45 900
Møbler og husholdningsartikler ..	14 099	15 102	16 507	19 031	21 866
Helsepleie	7 407	8 180	8 586	9 067	9 846
Transport, post- og teletjenester	26 502	29 188	31 811	41 435	47 151
Fritidssystemer og utdanning	14 488	15 978	17 572	20 132	23 411
Andre varer og tjenester	17 139	19 511	21 742	25 048	28 595
Korreksjonsposter	6 536	7 217	7 358	8 900	11 243
Nordmenns konsum i utlandet	11 592	12 535	13 197	15 894	19 125
- Utlendingers konsum i Norge ...	5 056	5 318	5 839	6 994	7 882

TABELL A5. BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL ETTER NÆRING. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttoinvestering i fast kapital	92 262	103 447	117 567	108 934	142 154
Næringsvirksomhet	80 737	91 037	104 709	95 645	126 076
Primærnæringer	5 897	5 186	5 359	6 165	6 686
Jordbruk	4 776	3 955	3 867	4 412	4 345
Skogbruk	361	386	415	450	471
Fiske og fangst	760	845	1 077	1 303	1 870
Utvinning og rørtransport av					
råolje og naturgass	11 598	22 365	34 584	21 041	36 475
Olje- og gassutvinning	11 145	15 042	28 039	19 705	36 018
Rørtransport	453	7 323	6 545	1 336	457
Bergverksdrift	433	359	349	406	498
Industri	9 105	8 260	9 311	11 978	17 057
Skjermet industri	2 361	2 463	2 709	2 947	3 706
Utekonkurrerende industri	2 781	2 045	2 492	3 969	6 836
Hjemmekonkurrerende industri	3 963	3 752	4 110	5 062	6 515
Kraft- og vannforsyning	7 960	8 073	8 266	8 079	7 843
Elektrisitetforsyning	7 353	7 469	7 665	7 541	7 220
Vannforsyning	607	604	601	538	623
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 741	1 738	1 484	1 869	2 058
Varehandel	3 972	4 286	4 283	5 563	7 083
Sjøfart og oljeboring	9 729	7 249	4 032	-847	-2 433
Sjøfart	8 304	5 676	3 133	-2 023	-4 560
Oljeboring	1 425	1 573	899	1 176	2 127
Annen samferdsel	6 332	7 251	8 512	9 005	12 133
Bank- og finansieringsvirksomhet,					
forsikring	1 341	2 359	2 840	3 583	3 458
Boliger	17 688	19 030	19 631	21 208	25 034
Forretningsbygg	3 264	3 047	4 139	5 400	7 751
Annen privat tjenesteyting (inkl.					
forretningsmessig tjenesteyting) ..	1 677	1 834	1 919	2 195	2 433
Offentlig forvaltning	11 525	12 410	12 858	13 289	16 078
Stats- og trygdeforvaltning	3 831	4 280	4 764	5 184	5 709
Kommuneforvaltning	7 694	8 130	8 094	8 105	10 369

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A6. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER INNTEKTSKOMPONENTER. MILL. KR

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttonasjonalprodukt	362 270	402 197	452 512	501 816	516 022
- Kapitalslit	55 007	59 614	62 512	67 506	74 338
Investering i oljevirkosomhet	11 289	12 561	15 518	17 172	20 157
Bygninger	10 537	11 600	12 538	13 738	15 389
Anlegg	3 016	3 275	3 607	4 001	4 380
Skip og båter	9 958	11 095	10 113	8 375	7 032
Annet transportmateriell	6 811	7 194	7 179	8 117	10 003
Maskiner, redskap, inventar ellers	13 396	13 889	13 557	16 103	17 377
= Nettonasjonalprodukt	307 263	342 583	390 000	434 310	441 684
- Indirekte skatter	61 747	69 733	78 200	91 992	101 084
Merverdiavgift	31 536	34 623	37 794	44 433	50 212
Vareavgifter	15 697	16 976	18 643	23 175	28 112
Andre indirekte skatter	14 514	18 134	21 763	24 384	22 760
+ Subsidier	23 662	24 439	25 709	26 936	29 686
Varesubsidier	3 082	2 710	2 250	2 132	1 921
Andre subsidier	20 580	21 729	23 459	24 804	27 765
= Faktorinntekt	269 178	297 289	337 509	369 254	370 286
- Lønnskostnader	183 355	198 235	216 350	239 904	272 985
Kontraktsmessig lønn	153 083	165 748	180 954	200 904	228 484
Andre ytelser (lønn)	3 254	3 653	4 252	4 732	5 407
Arbeidsgiveravgift til folketrygden	27 018	28 834	31 144	34 268	39 094
= Driftsresultat	85 823	99 054	121 159	129 350	97 301

6*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A7. FAKTORINNTEKT ETTER NÆRING. MILL.KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Faktorinntekt	269 178	297 289	337 509	369 254	370 286
Næringsvirksomhet	220 652	243 634	279 039	305 081	299 202
Primærnæringer	13 898	13 741	15 587	15 769	16 796
Jordbruk	10 088	9 363	10 605	10 497	10 791
Skogbruk	2 155	2 043	2 446	2 492	2 706
Fiske og fangst	1 655	2 335	2 536	2 780	3 299
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	41 490	49 011	60 235	65 882	29 812
Olje- og gassutvinning	39 879	47 968	59 720	65 076	26 968
Rørtransport	1 611	1 043	515	806	2 844
Bergverksdrift	1 147	1 370	1 531	1 392	1 518
Industri	46 869	51 748	59 522	63 298	71 911
Skjermet industri	11 071	12 868	14 433	15 942	18 724
Utekonkurrerende industri	6 589	9 618	14 034	11 981	13 471
Hjemmekonkurrerende industri	29 209	29 262	31 055	35 375	39 716
Kraft- og vannforsyning	7 168	9 072	10 543	11 952	12 875
Elektrisitetsforsyning	7 001	8 826	10 282	11 667	12 543
Vannforsyning	167	246	261	285	332
Bygge- og anleggsvirksomhet	16 949	18 303	19 127	21 241	24 699
Varehandel	31 073	32 413	35 240	38 565	41 371
Hotell- og restaurantdrift	4 277	5 029	5 675	6 521	7 335
Sjøfart og oljeboring	5 275	3 882	6 339	7 317	6 447
Utenriks sjøfart	816	-624	1 768	2 647	3 169
Innenriks sjøfart	1 459	1 798	2 072	2 146	2 696
Oljeboring	3 000	2 708	2 499	2 524	582
Annen samferdsel	13 689	15 930	17 009	17 703	20 552
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	15 314	16 868	16 260	17 246	24 342
Forretningsmessig tjenesteyting	9 147	10 240	12 757	16 283	20 882
Eiendomsdrift	11 244	12 643	13 993	15 052	16 538
Boligtjenester	8 765	9 811	10 995	11 781	12 602
Utleie av andre bygg	2 479	2 832	2 998	3 271	3 936
Annen privat tjenesteyting	17 430	19 344	20 664	22 717	26 132
Korreksjon for frie banktjenester	-14 318	-15 960	-15 443	-15 857	-22 008
Offentlig forvaltning	48 526	53 655	58 470	64 173	71 084
Offentlig administrasjon	10 762	12 149	13 374	14 601	16 147
Forsvar	4 733	5 139	5 380	5 751	6 253
Undervisning	13 690	14 943	16 186	17 891	19 996
Helsetjenester	12 398	14 056	15 298	16 804	18 574
Annen offentlig tjeneste- produksjon	6 943	7 368	8 232	9 126	10 114

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A8. LØNSKOSTNADER ETTER NÆRING. MILL.KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Lønnskostnader	183 355	198 235	216 350	239 904	272 985
Næringsvirksomhet	134 829	144 580	157 880	175 731	201 901
Primærnæringer	1 414	1 540	1 710	1 937	2 250
Jordbruk	394	427	449	484	527
Skogbruk	690	722	825	880	989
Fiske og fangst	330	391	436	573	734
Utvinning og rørtransport av					
råolje	2 591	3 108	4 225	5 200	6 464
Olje- og gassutvinning	2 591	3 007	4 117	5 121	6 378
Rørtransport	-	101	108	79	86
Bergverksdrift	913	939	1 023	1 081	1 158
Industri	39 868	41 462	44 941	49 573	55 648
Skjermet industri	9 025	10 070	10 951	12 116	13 810
Utekonkurrerende industri	6 629	6 807	7 534	8 047	8 677
Hjemmekonkurrerende industri	24 214	24 585	26 456	29 410	33 161
Kraft- og vannforsyning	2 473	2 668	2 936	3 265	3 639
Elektrisitetsforsyning	2 384	2 566	2 825	3 143	3 505
Vannforsyning	89	102	111	122	134
Bygge- og anleggsvirksomhet	14 700	16 136	17 218	18 496	22 103
Varehandel	23 419	24 924	27 270	30 567	35 280
Hotell- og restaurantdrift	3 414	3 754	4 278	4 832	5 841
Sjøfart og oljeboring	8 286	8 315	8 313	8 238	7 883
Utenriks sjøfart	5 843	5 861	5 800	5 519	4 962
Innenriks sjøfart	1 468	1 521	1 563	1 684	1 893
Oljeboring	975	933	950	1 035	1 028
Annen samferdsel	15 320	16 474	17 496	19 323	22 204
Bank og finansieringsvirksomhet,					
forsikring	6 677	7 640	8 524	9 809	11 314
Forretningsmessig tjenesteyting ...	5 321	6 088	7 594	9 638	12 285
Eiendomsdrift	227	251	262	284	333
Boligtjenester	205	218	227	246	281
Utleie av andre bygg	22	33	35	38	52
Annen privat tjenesteyting	10 206	11 281	12 090	13 488	15 499
Offentlig forvaltning	48 526	53 655	58 470	64 173	71 084
Offentlig administrasjon	10 762	12 149	13 374	14 601	16 147
Forsvar	4 733	5 139	5 380	5 751	6 253
Undervisning	13 690	14 943	16 186	17 891	19 996
Helsetjenester	12 398	14 056	15 298	16 804	18 574
Annen offentlig tjeneste-					
produksjon	6 943	7 368	8 232	9 126	10 114

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A9. DRIFTSRESULTAT ETTER NÆRING. MILL.KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Driftsresultat	85 823	99 054	121 159	129 350	97 301
Næringsvirksomhet	85 823	99 054	121 159	129 350	97 301
Primærnæringer	12 484	12 201	13 877	13 832	14 546
Jordbruk	9 694	8 936	10 156	10 013	10 264
Skogbruk	1 465	1 321	1 621	1 612	1 717
Fiske og fangst	1 325	1 944	2 100	2 207	2 565
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	38 899	45 903	56 010	60 682	23 348
Olje- og gassutvinning	37 288	44 961	55 603	59 955	20 590
Rørtransport	1 611	942	407	727	2 758
Bergverksdrift	234	431	508	311	360
Industri	7 001	10 286	14 581	13 725	16 263
Skjermet industri	2 046	2 798	3 482	3 826	4 914
Utekonkurrerende industri	-40	2 811	6 500	3 934	4 794
Hjemmekonkurrerende industri	4 995	4 677	4 599	5 965	6 555
Kraft- og vannforsyning	4 695	6 404	7 607	8 687	9 236
Elektrisitetsforsyning	4 617	6 260	7 457	8 524	9 038
Vannforsyning	78	144	150	163	198
Bygge- og anleggsvirksomhet	2 249	2 167	1 909	2 745	2 596
Varehandel	7 654	7 489	7 970	7 998	6 091
Hotell- og restaurantdrift	863	1 275	1 397	1 689	1 494
Sjøfart og oljeboring	-3 011	-4 433	-1 974	-921	-1 436
Utenriks sjøfart	-5 027	-6 485	-4 032	-2 872	-1 793
Innenriks sjøfart	-9	277	509	462	803
Oljeboring	2 025	1 775	1 549	1 489	-446
Annen samferdsel	-1 631	-544	-487	-1 620	-1 652
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	8 637	9 228	7 736	7 437	13 028
Forretningsmessig tjenesteyting ...	3 826	4 152	5 163	6 645	8 597
Eiendomsdrift	11 017	12 392	13 731	14 768	16 205
Boligtjenester	8 560	9 593	10 768	11 535	12 321
Utleie av andre bygg	2 457	2 799	2 963	3 233	3 884
Annen privat tjenesteyting	7 224	8 063	8 574	9 229	10 633
Korreksjon for frie banktjenester .	-14 318	-15 960	-15 443	-15 857	-22 008
Offentlig forvaltning	-	-	-	-	-

9*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A10. FAKTORINNTEKT ETTER INSTITUSJONELL SEKTOR. 1) MILL.KR.

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Faktorinntekt	269 178	297 289	337 509	369 254	370 286
Lønn 2)	156 337	169 401	185 206	205 636	233 891
Husholdninger	156 067	169 140	184 926	205 356	233 606
Utlandet 3)	270	261	280	280	285
Arbeidsgiveravgift til folke- trygden 2)	27 018	28 834	31 144	34 268	39 094
Driftsresultat 4)	85 823	99 054	121 159	129 350	97 301
Husholdninger	34 462	36 985	40 805	44 022	46 942
Offentlig forvaltning 5)	3 417	3 979	5 202	6 167	7 223
Finansinstitusjoner	-5 779	-6 875	-7 836	-8 547	-9 035
Offentlig eide banker	-336	-420	-346	49	40
Private finansinstitusjoner	-5 443	-6 455	-7 490	-8 598	-9 075
Ikke-personlige foretak	53 723	64 965	82 988	87 708	52 171
Private foretak 6)	42 003	46 858	57 100	61 471	37 292
Statsforetak 6)	11 720	18 107	25 889	26 237	14 879

1) Tabellene A10, A11, A12, A13, A14, A16 og A17 er laget på grunnlag av nasjonalregnskapets inntektsregnskap, og erstatter de tidligere inntektstabellene. Mens inntektsregnskapet er under utvikling, vil tall fra dette være å anse som foreløpige. 2) Summen av lønn og arbeidsgiveravgift til folketrygden svarer til lønnskostnader i tabell A8. 3) Lønn opptjent i Norge utbetalt til utlendinger. 4) Driftsresultat opptjent etter institusjonell opprinnelsessektor. 5) Driftsresultat i kommuneforetak.

TABELL A11. HUSHOLDNINGER. INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING. 1) MILL.KR.

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Inntekter	289 368	317 878	349 473	386 767	435 791
Lønn 2)	156 163	169 236	185 034	205 452	233 714
Arbeidsgiveravgift til folke- trygden	27 018	28 834	31 144	34 268	39 094
Driftsresultat	34 462	36 985	40 805	44 022	46 942
Renteinntekter	12 461	15 296	18 719	22 645	27 763
Stønader fra det offentlige	54 516	62 212	67 917	73 820	81 490
Stønader fra utlandet	1 061	1 178	1 291	1 426	1 292
Andre inntekter	3 687	4 137	4 563	5 134	5 496
-Utgifter	107 159	116 190	126 929	145 512	172 278
Direkte skatter og trygdepremier	86 160	91 281	99 198	110 743	126 097
Arbeidsgiveravgift til folke- trygden	27 018	28 834	31 144	34 268	39 094
Andre direkte skatter og trygde- premier	59 142	62 447	68 054	76 475	87 003
Renteutgifter	17 572	21 316	24 081	30 565	41 289
Andre utgifter	3 427	3 593	3 650	4 204	4 892
= Disponibel inntekt	182 209	201 688	222 544	241 255	263 513
- Privat konsum	175 310	192 979	210 921	246 327	279 796
= Sparing	6 899	8 709	11 623	-5 072	-16 283

1) Se note 1, tabell A10.

2) Medregnet lønn opptjent i utlandet.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A12. OFFENTLIG FORVALTNING. 1) INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING. 2) 3) MILL.KR.

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Inntekter	193 959	214 841	247 749	286 365	293 694
Direkte skatter og trygdepremier	114 098	123 871	138 147	157 914	145 876
Indirekte skatter medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer ...	61 747	69 733	78 200	91 992	101 084
Indirekte skatter fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer	61 054	69 733	78 200	91 992	101 084
Kompensert merverdiavgift på matvarer	693	-	-	-	-
Renteinntekter	13 710	15 701	21 307	25 766	34 340
Andre inntekter	4 404	5 536	10 095	10 693	12 394
- Utgifter	96 454	108 238	117 508	128 978	146 846
Subsidier medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer	23 662	24 439	25 709	26 936	29 686
Subsidier fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer	22 969	24 439	25 709	26 936	29 686
Kompensert merverdiavgift på matvarer	693	-	-	-	-
Renteutgifter	13 834	16 607	18 807	21 898	27 650
Stønader til private konsumenter	54 516	62 212	67 917	73 820	81 490
Stønader til utlandet	3 271	3 850	3 870	4 209	4 938
Andre utgifter	1 171	1 130	1 205	2 115	3 082
= Disponibel inntekt	97 505	106 603	130 241	157 387	146 848
- Offentlig konsum	70 409	78 213	84 099	92 804	102 092
= Sparing	27 096	28 390	46 142	64 583	44 756

1) Medregnet kommuneforetak. 2) I denne tabell og ellers i nasjonalregnskapet er skatter, avgifter, subsidier og stønader i prinsippet registrert med de i året påløpte (i motsetning til innbetalte) beløp. Tallene for offentlige inntekter og utgifter i nasjonalregnskapet avviker derfor fra tallene i de offentlige regnskaper. 3) Se note 1, tabell A10.

11*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A13. FINANSINSTITUSJONER. INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING. 1) MILL.KR.

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Inntekter	55 917	62 439	72 230	85 274	111 824
Driftsresultat	-5 779	-6 875	-7 836	-8 548	-9 035
Renteinntekter	52 987	59 670	69 651	83 900	109 671
Andre inntekter	8 709	9 644	10 415	9 922	11 188
- Utgifter	46 806	52 537	66 844	81 956	102 770
Direkte skatter og trygdepremier ..	331	589	589	618	726
Renteutgifter	36 245	41 046	51 207	64 603	84 066
Andre utgifter	10 230	10 902	15 048	16 735	17 978
= Disponibel inntekt	9 111	9 902	5 386	3 318	9 054
= Sparing	9 111	9 902	5 386	3 318	9 054

TABELL A14. IKKE-PERSONLIGE FORETAK. INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING. 1) MILL.KR

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Inntekter	72 616	87 196	105 849	117 493	87 331
Driftsresultat	53 723	64 965	82 988	87 709	52 171
Renteinntekter	7 824	8 498	8 289	13 923	18 522
Andre inntekter 2)	11 069	13 733	14 572	15 861	16 638
- Utgifter	70 512	80 052	91 318	99 384	80 291
Direkte skatter og trygdepremier ..	27 634	32 053	38 436	46 599	19 138
Renteutgifter	27 381	29 030	32 329	33 429	41 337
Andre utgifter 2)	15 497	18 969	20 553	19 356	19 816
= Disponibel inntekt	2 104	7 144	14 531	18 109	7 040
= Sparing	2 104	7 144	14 531	18 109	7 040

1) Se note 1, tabell A10. 2) Inkluderer aksjeutbytte inntekt/utgift, utbytte på eierkapital i statsforetak og netto skadeforsikringserstatninger/-premier.

12*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A15. UTENRIKSREGNSKAP. MILL.KR. 1)

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Varer og tjenester					
Eksport	165 022	183 921	214 078	235 383	194 047
Varer	114 798	133 249	156 822	173 023	135 860
Råolje og naturgass	53 472	63 844	78 328	85 380	53 077
Skip, nybygde	1 551	1 871	926	1 057	881
Skip, eldre	4 531	3 986	4 888	10 039	10 211
Oljeplattformer, nybygde	740	620	-	-	-
Oljeplattformer, eldre	668	1 482	497	237	308
Direkte eksport ved olje- virksomhet 2)	378	392	1 796	357	260
Andre varer	53 459	61 053	70 386	75 952	71 123
Tjenester	50 224	50 672	57 256	62 361	58 187
Brutto frakter ved skipsfart	29 403	29 091	34 138	36 215	31 989
Brutto inntekter ved oljeboring ...	1 738	2 135	1 739	1 984	777
Direkte eksport ved annen olje- virksomhet	533	556	580	825	882
Eksport av rørtjenester	3 021	2 883	2 845	3 199	3 034
Reisetrafikk 3)	4 727	4 910	5 388	6 493	7 333
Andre tjenester	10 803	11 097	12 566	13 645	14 172
Import	144 543	152 031	172 852	194 308	211 654
Varer	100 458	102 520	116 542	133 751	152 574
Skip, nybygde	6 072	4 854	4 117	3 110	1 295
Skip, eldre	495	353	908	696	427
Oljeplattformer, nybygde	1 646	1 480	550	791	2 318
Oljeplattformer, eldre	-	-	-	-	-
Direkte import ved olje- virksomhet	672	4 057	3 197	1 164	2 505
Andre varer	91 573	91 776	107 770	127 990	146 029
Tjenester	44 085	49 510	56 311	60 556	59 080
Brutto utgifter ved skipsfart 4) ..	19 559	19 454	23 262	25 937	22 621
Brutto utgifter ved oljeboring	272	514	609	643	601
Direkte import ved annen olje- virksomhet	2 949	5 671	6 506	3 793	2 224
Reisetrafikk 3)	10 583	11 586	12 143	14 812	17 954
Andre tjenester	10 721	12 285	13 791	15 372	15 681
Eksportoverskudd	20 480	31 890	41 225	41 076	-17 607

1) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding. 2) Korreksjonspost for delte olje- og gassfelt. 3) Medregnet grensehandel. 4) Medregnet ombygginger og ekstraordinære reparasjoner.

13*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A15. UTENRIKSREGNSKAP. MILL.KR. 1) (forts.)

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Renter og stønader					
Fra utlandet	11 888	11 671	14 859	19 642	21 316
Renter	9 953	9 236	12 206	16 784	18 696
Aksjeutbytte mv.	774	1 156	1 303	1 419	1 289
Stønader	1 161	1 278	1 350	1 439	1 331
Til utlandet	28 222	28 916	32 157	33 884	36 545
Renter	18 003	18 070	20 663	21 046	22 743
Aksjeutbytte mv.	5 428	5 324	5 988	6 637	6 580
Stønader	4 791	5 522	5 506	6 201	7 221
Rente- og stønadsoverskudd	-16 334	-17 245	-17 297	-14 242	-15 229
Overskudd på driftsregnskapet	4 146	14 645	23 929	26 834	-32 836
Netto endring i reserver og lånegjeld ikke forårsaket av transaksjoner ..	-13 913	-9 473	-10 561	10 945	3 933
Nedgang i Norges nettogjeld til utlandet	-9 768	5 172	13 368	37 779	-28 904
Kapitalregnskap					
Netto inngang, langsiktige kapital- transaksjoner	2 686	-10 755	18	-8 961	22 782
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner	-6 092	-6 710	-20 806	-6 852	22 671
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	-740	2 819	-3 141	-11 021	-12 616
Netto kapitaltransaksjoner i alt	-4 146	-14 646	-23 929	-26 834	32 837
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakurs- endringer	13 913	9 473	10 561	-10 945	-3 933
Oppgang i Norges nettogjeld til ut- landet	9 768	-5 172	-13 368	-37 779	28 904

1) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrundning.

14*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A16. DISPONIBEL INNTEKT FOR NORGE. 1) MILL. KR.

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Nettonasjonalprodukt	307 263	342 583	390 000	434 310	441 684
- Renter, aksjeutbytte mv. til utlandet, netto	12 704	13 002	13 142	9 480	9 338
= Nasjonalinntekt	294 559	329 581	376 858	424 830	432 346
- Stønader til utlandet, netto	3 630	4 244	4 156	4 762	5 890
= Disponibel inntekt for Norge	290 929	325 337	372 702	420 068	426 456
Fordelt på					
Privat disponibel inntekt	183 984	207 939	232 210	257 223	272 523
Husholdninger	182 209	201 688	222 544	241 255	263 513
Lønnstakere	125 682	139 025	152 243	165 095	181 414
Personlig næringsdrivende	25 800	26 673	28 331	29 664	29 525
Trygdede, pensjonister o.a.	30 727	35 990	41 970	46 496	52 574
Private finansinstitusjoner	3 342	4 209	3 992	2 457	5 129
Private ikke-personlige foretak ...	-1 567	2 042	5 674	13 511	3 881
Offentlig disponibel inntekt	106 945	117 398	140 492	162 846	153 932
Offentlig forvaltning 2)	97 505	106 603	130 241	157 387	146 848
Offentlig eide banker	5 769	5 693	1 394	861	3 925
Statsforetak	3 671	5 102	8 857	4 598	3 159

TABELL A17. SPARING. 1) MILL. KR

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Innenlandsk nettoinvestering	41 064	39 501	53 755	54 103	77 404
Overskudd på driftsregnskapet over- for utlandet	4 146	14 645	23 929	26 834	-32 836
= Sparing	45 210	54 146	77 684	80 937	44 568
Fordelt på					
Privat sparing	8 674	14 960	21 289	10 896	-7 273
Husholdninger	6 899	8 709	11 623	-5 072	-16 283
Lønnstakere	-123	-340	-1 244	14 538	-22 792
Personlig næringsdrivende	8 803	9 037	10 187	8 412	5 369
Trygdede, pensjonister o.a.	-1 781	12	2 680	1 054	1 140
Private finansinstitusjoner	3 342	4 209	3 992	2 457	5 129
Private ikke-personlige foretak ...	-1 567	2 042	5 674	13 511	3 881
Offentlig sparing	36 536	39 185	56 393	70 042	51 840
Offentlig forvaltning	27 096	28 390	46 142	64 583	44 756
Offentlig eide banker	5 769	5 693	1 394	861	3 925
Statsforetak	3 671	5 102	8 857	4 598	3 159

1) Se note 1), tabell A10.

2) Se note 1), tabell A12.

15*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A18. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE I 1980-PRISER. MILL.KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttonasjonalprodukt	288 505	301 877	319 214	336 429	351 106
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	275 521	278 540	295 550	304 569	331 894
Privat konsum	139 199	141 303	145 139	160 171	169 862
Spesifisert innenlandsk konsum ..	132 856	134 566	138 881	153 335	162 077
Varer	91 820	91 660	94 309	106 667	112 750
Tjenester	41 036	42 906	44 572	46 668	49 327
Konsum i utlandet, netto	6 343	6 737	6 258	6 836	7 785
Offentlig konsum	58 985	61 727	63 238	65 358	67 398
Statlig konsum	23 898	25 091	25 327	25 761	26 697
Sivilt	14 609	15 196	15 318	15 285	16 038
Militært	9 289	9 895	10 009	10 476	10 659
Kommunalt konsum	35 087	36 636	37 911	39 597	40 701
Bruttoinvestering	77 337	75 510	87 173	79 040	94 634
Bruttoinvestering i fast kapital	74 296	78 618	87 224	68 883	87 452
Investering i oljevirksomhet ..	7 600	15 228	20 377	11 375	21 649
Bygninger	28 548	28 317	28 323	30 151	34 310
Anlegg	10 261	11 138	11 242	10 692	10 842
Skip og båter	5 220	1 319	-1 630	-12 774	-13 593
Annet transportmateriell	5 271	5 262	5 740	6 081	7 652
Maskiner, redskap, inventar ellers	17 396	17 354	23 172	23 358	26 592
Lagerendring	3 041	-3 108	-51	10 157	7 182
Av dette:					
Oljeplattformer under arbeid ..	3 538	2 697	-1 934	7 309	-2 059
Eksport	136 451	146 786	158 841	175 758	176 859
- Import	123 467	123 449	135 177	143 898	157 647

TABELL A19. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. I 1980-PRISER. MILL.KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttonasjonalprodukt	288 505	301 877	319 214	336 429	351 106
Næringsvirksomhet	245 112	256 884	272 966	288 741	302 361
Primærnæringer	14 369	14 206	15 459	14 653	14 251
Jordbruk	8 994	8 432	9 430	8 680	7 860
Skogbruk	2 168	2 134	2 290	2 216	2 264
Fiske og fangst	3 207	3 640	3 739	3 757	4 127
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	41 666	48 753	56 200	59 526	62 905
Olje- og gassutvinning	39 731	46 749	54 057	57 007	59 218
Rørtransport	1 935	2 004	2 143	2 519	3 687
Bergverksdrift	1 101	1 272	1 242	1 235	1 328
Industri	43 844	43 760	46 191	47 362	48 159
Skjermet industri	8 298	8 130	8 216	8 359	8 535
Utekonkurrerende industri	9 081	10 652	12 163	11 778	11 605
Hjemmekonkurrerende industri	26 465	24 978	25 812	27 225	28 019
Kraft- og vannforsyning	10 701	12 102	12 540	12 163	11 451
Elektrisitetsforsyning	10 379	11 782	12 260	11 882	11 166
Vannforsyning	322	320	280	281	285
Bygge- og anleggsvirksomhet	17 718	18 078	18 096	19 016	20 648
Varehandel	34 525	34 875	36 569	39 667	41 344
Hotell- og restaurantdrift	3 330	3 347	3 385	3 600	3 692
Sjøfart og oljeboring	13 004	13 098	13 899	13 075	12 317
Utenriks sjøfart	10 459	10 445	11 123	10 234	9 990
Innenriks sjøfart	1 021	1 136	1 101	1 064	1 047
Oljeboring	1 524	1 517	1 675	1 777	1 280
Annen samferdsel	15 007	15 563	16 315	17 353	19 101
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	9 318	9 057	9 047	9 106	10 265
Forretningsmessig tjenesteyting	8 681	8 577	9 436	11 084	12 753
Eiendomsdrift	13 629	13 876	14 203	14 718	15 167
Boligtjenester	10 756	10 963	11 243	11 533	11 808
Utleie av andre bygg	2 873	2 913	2 960	3 185	3 359
Annen privat tjenesteyting	13 693	14 021	13 940	14 428	15 197
Korreksjonsposter 1)	4 526	6 299	6 444	11 755	13 783
Offentlig forvaltning	43 393	44 993	46 248	47 688	48 745
Offentlig administrasjon	9 528	10 182	10 530	10 860	11 050
Forsvar	3 928	3 908	3 887	3 899	3 895
Undervisning	12 858	13 182	13 556	14 099	14 570
Helsetjenester	10 753	11 420	11 659	11 928	12 159
Annen offentlig tjeneste- produksjon	6 326	6 301	6 616	6 902	7 071

1) Avgifter på import, refusjon av merverdiavgift på nyinvesteringer, investeringsavgift, korreksjon frie banktjenester, beregnet gevinst i faste priser ved skiftvirkninger mellom eksport og norsk anvendelse m.v.

17*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A20. PRIVAT KONSUM. I 1980-PRISER. MILL.KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Privat konsum	139 199	141 303	145 139	160 171	169 862
Spesifisert innenlandsk konsum	132 856	134 566	138 881	153 335	162 077
Matvarer	27 203	27 313	27 566	28 968	29 968
Drikkevarer og tobakk	7 295	7 428	7 695	8 431	8 790
Klær og skotøy	11 585	11 308	11 776	13 262	14 061
Bolig, lys og brensel	22 420	23 068	23 855	25 484	26 711
Møbler og husholdningsartikler ..	11 246	11 174	11 649	12 790	13 663
Helsepleie	6 126	6 345	6 271	6 168	6 228
Transport, post- og teletjenester	21 662	21 857	22 514	28 312	30 196
Fritidssysler og utdanning	12 128	12 505	13 162	14 417	15 907
Andre varer og tjenester	13 191	13 568	14 393	15 503	16 553
Korreksjonsposter	6 343	6 737	6 258	6 836	7 785
Nordmenns konsum i utlandet	10 159	10 385	10 036	11 130	12 315
- Utlendingers konsum i Norge ...	3 816	3 648	3 778	4 294	4 530

TABELL A21. BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL ETTER NÆRING. I 1980-PRISER. MILL.KR

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttoinvestering i fast kapital	74 296	78 618	87 224	68 883	87 452
Næringsvirksomhet	64 384	68 194	76 553	58 606	75 519
Primærnæringer	5 043	4 176	4 180	4 379	4 465
Jordbruk	4 126	3 183	2 991	3 178	2 885
Skogbruk	309	312	320	326	319
Fiske og fangst	608	681	869	875	1 261
Utvinning og rørtransport av					
råolje og naturgass	7 336	15 598	23 368	13 341	22 622
Olje- og gassutvinning	6 954	10 217	19 082	12 550	22 334
Rørtransport	382	5 381	4 286	791	288
Bergverksdrift	380	305	326	327	391
Industri	7 997	7 087	8 718	9 895	13 581
Skjermet industri	2 068	2 097	2 505	2 442	2 987
Utekonkurrerende industri	2 454	1 771	2 356	3 238	5 373
Hjemmekonkurrerende industri	3 475	3 219	3 857	4 215	5 221
Kraft- og vannforsyning	6 917	6 724	6 581	6 103	5 556
Elektrisitetsforsyning	6 406	6 231	6 118	5 708	5 108
Vannforsyning	511	493	463	395	448
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 578	1 511	1 376	1 509	1 566
Varehandel	3 464	3 684	3 853	4 323	5 056
Sjøfart og oljeboring	5 765	1 576	-1 789	-12 572	-13 382
Sjøfart	4 891	907	-2 168	-13 188	-14 301
Oljeboring	874	669	379	616	919
Annen samferdsel	5 621	6 287	7 292	7 016	8 573
Bank- og finansieringsvirksomhet,					
forsikring	1 179	2 068	2 609	3 055	2 896
Boliger	14 713	14 825	14 617	15 046	16 414
Forretningsbygg	2 863	2 566	3 354	4 114	5 492
Annen privat tjenesteyting (inkl.					
forretningsmessig tjenesteyting) ..	1 528	1 787	2 068	2 070	2 289
Offentlig forvaltning	9 912	10 424	10 671	10 277	11 933
Stats- og trygdeforvaltning	3 296	3 629	3 956	4 024	4 262
Kommuneforvaltning	6 616	6 795	6 715	6 253	7 671

TABELL A22. EKSPORT OG IMPORT. I 1980-PRISER. MILL.KR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Varer og tjenester					
Eksport	136 451	146 786	158 841	175 758	176 859
Varer	94 350	106 740	116 333	131 944	134 985
Råolje og naturgass	37 959	44 089	50 424	53 129	56 649
Skip, nybygde	1 344	1 419	627	661	515
Skip, eldre	5 143	5 513	7 686	18 942	18 233
Oljeplattformer, nybygde	624	431	-	-	-
Oljeplattformer, eldre	588	1 450	539	286	352
Direkte eksport ved olje- virksomhet 1)	263	272	1 226	224	164
Andre varer	48 429	53 566	55 831	58 702	59 072
Tjenester	42 101	40 046	42 508	43 814	41 874
Brutto frakter ved skipsfart	26 086	24 558	26 517	26 750	25 819
Brutto inntekter ved oljeboring ...	1 029	1 248	939	1 089	381
Direkte eksport ved annen olje- virksomhet	382	409	435	573	612
Eksport av rørtjenester	2 304	2 288	2 405	2 567	2 189
Reisetrafikk 2)	3 568	3 367	3 485	3 986	4 215
Andre tjenester	8 732	8 176	8 727	8 849	8 658
Import	123 467	123 449	135 177	143 898	157 647
Varer	88 277	86 561	95 879	104 209	119 275
Skip, nybygde	4 371	2 813	2 274	1 555	601
Skip, eldre	436	378	1 106	1 017	591
Oljeplattformer, nybygde	1 185	1 017	306	415	1 169
Oljeplattformer, eldre	-	-	-	-	-
Direkte import ved olje- virksomhet	596	3 438	2 374	910	1 793
Andre varer	81 689	78 915	89 819	100 312	115 121
Tjenester	35 190	36 888	39 298	39 689	38 372
Brutto utgifter ved skipsfart 3) ..	15 356	13 757	15 571	16 431	15 803
Brutto utgifter ved oljeboring	206	424	472	407	415
Direkte import ved annen olje- virksomhet	1 714	3 718	4 101	2 229	1 388
Reisetrafikk 2)	9 275	9 599	9 234	10 372	11 561
Andre tjenester	8 639	9 390	9 920	10 250	9 205
Eksportoverskudd	12 984	23 337	23 664	31 860	19 212

1) Korreksjonspost for delte olje- og gassfelt. 2) Medregnet grensehandel. 3) Medregnet ombygginger og ekstraordinære reparasjoner.

19*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A23. SYSSELSETTING ETTER NÆRING. 1 000 UTFØRTE ÅRSVERK.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Sysseilsetting	1 718.4	1 708.9	1 725.2	1 771.8	1 832.0
Næringsvirksomhet	1 325.5	1 304.7	1 312.1	1 348.7	1 405.3
Primærnæringer	130.7	128.4	126.9	125.9	125.5
Jordbruk	99.4	97.0	94.9	93.2	91.3
Skogbruk	8.8	8.7	9.1	9.2	9.6
Fiske og fangst	22.5	22.7	22.9	23.5	24.6
Utvinning og rørransport av råolje	8.3	9.6	11.5	12.9	14.6
Olje- og gassutvinning	8.3	9.3	11.2	12.7	14.4
Rørransport	-	0.3	0.3	0.2	0.2
Bergverksdrift	7.9	7.2	7.5	7.4	7.4
Industri	356.8	334.0	329.5	332.9	340.3
Skjermet industri	93.8	91.7	91.1	92.6	95.2
Utekonkurrerende industri	51.0	47.6	46.8	45.6	44.9
Hjemmekonkurrerende industri	212.0	194.7	191.6	194.7	200.2
Kraft- og vannforsyning	17.8	18.3	18.6	19.2	19.8
Elektrisitetforsyning	16.7	17.1	17.4	17.9	18.5
Vannforsyning	1.1	1.2	1.2	1.3	1.3
Bygge- og anleggsvirksomhet	138.7	141.1	140.3	143.1	154.2
Varehandel	229.1	226.8	229.8	239.1	249.1
Hotell- og restaurantdrift	36.6	37.6	39.5	41.5	45.1
Sjøfart og oljeboring	48.4	45.6	43.5	42.3	38.4
Utenriks sjøfart	29.5	28.0	26.4	25.3	21.5
Innenriks sjøfart	14.3	13.7	13.4	13.4	13.5
Oljeboring	4.6	3.9	3.7	3.6	3.4
Annen samferdsel	127.8	127.8	127.2	130.5	137.3
Bank og finansieringsvirksomhet, forsikring	40.8	42.5	44.4	47.3	50.0
Forretningsmessig tjenesteyting	48.4	48.2	55.5	64.3	74.4
Eiendomsdrift	4.6	4.5	4.2	4.3	4.7
Boligtjenester	4.0	3.8	3.5	3.6	3.8
Utleie av andre bygg	0.6	0.7	0.7	0.7	0.9
Annen privat tjenesteyting	129.6	133.1	133.7	138.0	144.5
Offentlig forvaltning	392.9	404.2	413.1	423.1	426.7
Offentlig administrasjon	75.8	80.4	82.9	85.1	84.8
Forsvar	49.4	49.4	48.9	48.9	48.6
Undervisning	100.9	102.8	104.9	108.4	111.2
Helsetjenester	103.9	109.7	111.6	113.4	114.0
Annen offentlig tjeneste- produksjon	62.9	61.9	64.8	67.3	68.1
Årsverk utført av lønnstakere	1 496.5	1 487.9	1 507.3	1 553.9	1 606.5
Årsverk utført av selvstendige	221.9	221.0	217.9	217.9	225.5

20*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A24. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. PROSENTVIS PRISENDRING FRA FOREGÅENDE ÅR.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttonasjonalprodukt	10.2	6.1	6.4	5.2	-1.5
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	11.0	7.2	4.7	8.7	6.3
Privat konsum	11.0	8.4	6.4	5.8	7.1
Spesifisert innenlandsk konsum ..	11.5	8.7	6.2	5.6	7.0
Varer	11.0	8.3	6.3	5.5	7.4
Tjenester	12.7	9.5	5.8	5.9	6.2
Konsum i utlandet, netto	2.6	4.0	9.8	10.7	10.9
Offentlig konsum	8.2	6.2	5.0	6.8	6.7
Statlig konsum	8.1	5.6	4.0	6.5	5.5
Sivilt	8.0	5.6	5.1	6.9	6.2
Militært	8.3	5.7	2.3	6.0	4.4
Kommunalt konsum	8.2	6.5	5.6	6.9	7.4
Bruttoinvestering	13.0	5.7	1.6	15.4	4.2
Bruttoinvestering i fast kapital	12.9	6.0	2.4	17.3	2.8
Investering i oljevirksomhet ..	34.0	-8.0	4.6	6.8	0.4
Bygninger	8.7	6.3	4.2	5.3	7.5
Anlegg	9.4	3.0	5.4	6.4	4.8
Skip og båter
Annet transportmateriell	12.1	10.7	4.4	13.3	15.4
Maskiner, redskap, inventar ellers	5.7	-2.6	-8.6	12.6	0.0
Lagerendring
Av dette:					
Oljeplattformer under arbeid
Eksport	5.7	3.6	7.6	-0.6	-18.1
- Import	6.9	5.2	3.8	5.6	-0.6

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A25. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. I 1980-PRISER. VEKSTRATER.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttonasjonalprodukt	0.3	4.6	5.7	5.4	4.4
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	2.0	1.1	6.1	3.1	9.0
Privat konsum	1.8	1.5	2.7	10.4	6.1
Spesifisert innenlandsk konsum ..	0.6	1.3	3.2	10.4	5.7
Varer	0.2	-0.2	2.9	13.1	5.7
Tjenester	1.5	4.6	3.9	4.7	5.7
Konsum i utlandet, netto	34.9	6.2	-7.1	9.2	13.9
Offentlig konsum	3.9	4.6	2.4	3.4	3.1
Statlig konsum	1.7	5.0	0.9	1.7	3.6
Sivilt	2.5	4.0	0.8	-0.2	4.9
Militært	0.6	6.5	1.1	4.7	1.7
Kommunalt konsum	5.5	4.4	3.5	4.4	2.8
Bruttoinvestering	1.1	-2.4	15.4	-9.3	19.7
Bruttoinvestering i fast kapital	-11.0	5.8	10.9	-21.0	27.0
Investering i oljevirkosomhet ..	-47.2	100.4	33.8	-44.2	90.3
Bygninger	-0.4	-0.8	0.0	6.5	13.8
Anlegg	-5.7	8.5	0.9	-4.9	1.4
Skip og båter	-5.1	-74.7
Annet transportmateriell	-5.7	-0.2	9.1	5.9	25.8
Maskiner, redskap, inventar ellers	-5.7	-0.2	33.5	0.8	13.8
Lagerendring
Av dette:					
Oljeplattformer under arbeid
Eksport	-0.1	7.6	8.2	10.7	0.6
- Import	3.7	0.0	9.5	6.5	9.6

TABELL A26. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. I 1980-PRISER. VEKSTRATER.

	1982	1983	1984	1985*	1986*
Bruttonasjonalprodukt	0.3	4.6	5.7	5.4	4.4
Næringsvirksomhet	-0.5	4.7	6.3	5.8	4.7
Primærnæringer	4.2	-1.1	8.8	-5.2	-2.7
Jordbruk	8.1	-6.2	11.8	-8.0	-9.4
Skogbruk	-6.6	-1.6	7.3	-3.2	2.2
Fiske og fangst	1.7	13.5	2.7	0.5	9.8
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	0.8	17.0	15.3	5.9	5.7
Olje- og gassutvinning	0.7	17.7	15.6	5.5	3.9
Rørtransport	3.4	3.6	6.9	17.5	46.4
Bergverksdrift	-2.2	15.6	-2.4	-0.5	7.5
Industri	-0.3	-0.2	5.6	2.5	1.7
Skjermet industri	-1.6	-2.0	1.1	1.7	2.1
Utekonkurrerende industri	1.3	17.3	14.2	-3.2	-1.5
Hjemmekonkurrerende industri	-0.5	-5.6	3.3	5.5	2.9
Kraft- og vannforsyning	1.7	13.1	3.6	-3.0	-5.9
Elektrisitetsforsyning	1.7	13.5	4.1	-3.1	-6.0
Vannforsyning	2.2	-0.5	-12.7	0.6	1.1
Bygge- og anleggsvirksomhet	1.7	2.0	0.1	5.1	8.6
Varehandel	-2.1	1.0	4.9	8.5	4.2
Hotell- og restaurantdrift	-6.7	0.5	1.1	6.4	2.5
Sjøfart og oljeboring	-6.8	0.7	6.1	-5.9	-5.8
Utenriks sjøfart	-6.4	-0.1	6.5	-8.0	-2.4
Innenriks sjøfart	-12.4	11.2	-3.1	-3.3	-1.6
Oljeboring	-5.4	-0.5	10.4	6.1	-28.0
Annen samferdsel	-1.3	3.7	4.8	6.4	10.1
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	-0.1	-2.8	-0.1	0.6	12.7
Forretningsmessig tjenesteyting ...	6.0	-1.2	10.0	17.5	15.1
Eiendomsdrift	4.0	1.8	2.4	3.6	3.0
Boligtjenester	3.9	1.9	2.6	2.6	2.4
Utleie av andre bygg	4.3	1.4	1.6	7.6	5.5
Annen privat tjenesteyting	1.3	2.4	-0.6	3.5	5.3
Korreksjonsposter
Offentlig forvaltning	5.5	3.7	2.8	3.1	2.2
Offentlig administrasjon	3.4	6.9	3.4	3.1	1.8
Forsvar	6.3	-0.5	-0.5	0.3	-0.1
Undervisning	6.2	2.5	2.8	4.0	3.3
Helsetjenester	5.5	6.2	2.1	2.3	1.9
Annen offentlig tjeneste- produksjon	6.8	-0.4	5.0	4.3	2.4

23*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1982	1983	1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
						Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar
Råolje	2.0	2.6	2.9	3.2	3.5	3.9	4.1	4.4	4.5	3.8	4.1
Naturgass	2.1	2.1	2.3	2.2	2.3	2.6	2.5	2.6	2.9	2.5	2.8

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1980=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1982	1983	1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
						Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Produksjon etter næring:											
Bergv.dr., industri og kraftf. 1)	100	102	105	107	108	109	109	109	110	110	112
Bergverksdrift 1)	99	114	111	115	124	124	140	121	112	121	116
Industri	97	96	102	105	107	107	110	107	108	109	109
Kraftforsyning	112	127	121	118	111	111	99	112	126	115	125
Produksjon etter anvendelse:											
Eksport 1)	103	110	117	118	119	120	122	121	122	123	123
Konsum	99	100	102	104	104	105	102	105	106	106	107
Investering 2)	117	112	162	174	175	174	179	172	172	174	186
Vareinnsats i bygg og anlegg	102	101	100	104	109	110	113	108	107	113	113
Vareinnsats ellers	95	92	93	94	94	93	94	95	96	97	97

1) Utenom utvinning av olje og naturgass.

2) Se merknad etter tabell 17.

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1984	1985	1986	-----1986-----					
				Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Industri ialt	5.3	2.5	1.6	0.7	1.0	1.6	2.3	1.7	6.8
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	-1.8	-0.8	1.7	0.5	1.7	4.6	3.0	1.5	9.8
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	0.8	2.9	-1.0	-2.3	-2.1	-3.3	-3.4	-6.0	0.6
Trevarer	0.0	1.4	2.1	1.5	1.2	0.7	0.7	0.6	8.5
Treforedling	19.4	3.7	-1.3	-2.9	0.7	3.4	3.7	1.8	6.2
Grafisk produksjon og forlagsv.	3.7	2.1	2.7	3.3	2.9	2.3	2.6	2.0	5.9
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	16.9	1.0	-0.4	-6.5	-6.6	-5.5	1.4	1.9	5.5
Mineralske produkter	-6.8	7.2	9.6	9.3	8.2	8.9	5.7	4.7	7.5
Jern, stål og ferrolegeringer	8.2	1.0	-5.7	-4.5	-1.3	0.3	0.4	-1.2	0.7
Ikke-jernholdige metaller	0.6	-3.1	1.8	2.7	4.0	4.2	2.0	3.6	8.5
Metallvarer	3.1	5.2	3.7	3.1	3.2	5.0	5.2	3.3	7.8
Maskiner	15.9	8.2	3.0	3.5	1.1	0.3	0.3	0.5	5.7
Elektriske apparater og materiell	4.7	8.1	5.8	6.9	7.5	8.5	9.2	8.3	14.1
Transportmidler	-6.1	-3.2	-2.0	-2.6	-1.9	-1.7	-1.3	-1.7	3.6
Tekn. og vitensk. instr. mv.	3.6	3.7	4.7	3.8	-0.2	-0.1	1.0	-0.5	5.8
Industriproduksjon ellers	5.2	7.9	6.2	10.5	10.0	6.8	0.6	-3.1	2.5

1) Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B4: ORDRETLGANG - INDUSTRI

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1983	1984	1985	1986	1984	-----1985-----				-----1986-----			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv

Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	189	215	233	210	246	231	246	226	228	211	215	216	199
For eksport	195	237	239	218	259	207	275	245	228	199	224	237	213
Fra hjemmemarkedet	181	185	225	199	218	259	213	213	215	222	208	198	167

Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	198	224	231	220	229	245	239	227	213	199	235	222	223
For eksport	218	243	246	228	244	263	259	237	227	209	225	235	241
Fra hjemmemarkedet	133	158	181	193	172	183	171	206	164	161	266	189	157

Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	147	168	200	203	188	193	206	199	201	202	201	196	212
For eksport	164	213	231	224	243	230	214	252	227	212	265	205	213
Fra hjemmemarkedet	141	150	188	194	164	174	214	173	189	195	187	186	209

1) Ikke sesongjustert

TABELL B5: ORDRERESERVER - INDUSTRI

Ordrereserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1983	1984	1985	1986	1984	-----1985-----				-----1986-----			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv

Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordrereserver i alt	182	221	258	228	274	264	249	259	260	239	218	227	229
For eksport	189	259	247	186	328	265	231	249	244	185	168	189	201
Fra hjemmemarkedet	172	172	272	282	205	263	273	271	279	308	280	275	265

Produksjon av metaller:													
Ordrereserver i alt	127	141	132	116	120	151	140	130	107	121	117	117	107
For eksport	152	167	151	127	141	176	161	148	120	137	121	127	123
Fra hjemmemarkedet	63	71	81	85	65	85	86	81	72	77	104	91	66

Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordrereserver i alt	169	175	222	249	186	199	224	230	234	251	250	248	247
For eksport	187	202	260	305	224	240	256	265	278	295	316	302	307
Fra hjemmemarkedet	161	164	205	225	169	181	210	215	215	233	221	224	222

25*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B6: LAGERBEHOLDNING

Lagerbeholdning i industri og engroshandel. Verdiindekser. 1982=100.

	1983	1984	1985	1986	1985				1986				
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Industri og engroshandel:													
Lager i alt:	90	87	86	86	87	88	84	87	85	86	82	89	87
Norskproduserte varer:													
For innenlandsk bruk	101	96	94	95	96	97	91	95	93	94	86	100	99
For eksport	74	72	73	67	75	75	72	79	67	68	65	70	66
Importerte varer:													
Lager i alt	90	87	86	89	83	86	85	81	90	89	92	88	88
Industri:													
Lager i alt	87	84	81	80	83	83	83	80	79	79	78	84	80
Lager av egne produkter	86	83	82	79	83	84	83	83	78	81	77	79	78
Lager av råstoffer	89	87	80	84	82	81	83	75	80	77	80	93	87
Lager etter vare:													
Jern og stål	86	79	84	79	76	92	82	82	78	80	78	82	77
Andre uedle metaller	57	59	62	60	71	68	59	60	60	59	55	62	62
Tre- og treforedl.prod.	93	86	79	75	75	85	81	77	72	78	78	75	68

TABELL B7: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte. 1)
1000 personer.

	1983	1984	1985	1986	1985				1986				1987
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	32	28	28	24	27	24	39	23	23	23	31	17	24
Menn	37	36	26	18	34	23	26	19	20	16	19	18	28
Totalt	69	64	54	42	61	46	65	42	42	40	50	36	52
Tallet på sysselsatte ¹ :	1945	1970	2014	2086	1991	2007	2009	2049	2068	2098	2072	2106	2114

¹ F.o.m. 1986 inkluderes også familiearbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.

TABELL B8: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

	1984	1985	1986	1986/1987					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.
Sesongjusterte tall:									
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	66.6	51.4	36.2	37.4	33.0	31.6	32.3	33.9	31.2
Ujusterte tall:									
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	66.6	51.4	36.2	33.2	36.0	41.5	39.7	36.5	31.1
Herav: Permitterte 1000 pers.	8.3	5.6	3.5	3.3	5.0	6.9	5.9	6.0	4.5
Ledige plasser 1000 pers.	4.3	5.8	10.5	10.6	8.1	11.9	13.1	16.7	14.9
Arbeidsløshetsprosent 1)	3.2	2.5	1.8	1.6	1.7	2.0	1.9	1.7	1.5
Arb.løse/led.plasser	16.1	8.9	3.5	3.1	4.4	3.5	3.0	2.6	2.1

1) Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

26*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B9: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1984	1985	1986	-----1985-----			-----1986-----				-1987
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	
Utførte	1853	2371	3354	2322	2429	2826	2899	3289	3622	3605	..
Antatte	2002	2655	3440	2383	2787	3061	3199	3499	3571	3491	3856

TABELL B10: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene
viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Boliger satt igang	2.2	2.2	2.4	2.7	2.4	2.4	2.2	2.5	2.5
Boliger under arbeid	29.7	27.4	30.0	31.5	31.7	31.7	31.5	31.9	31.9
Boliger fullført	2.6	2.2	2.1	1.9	2.2	1.9	2.6	2.3	2.6

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B11: DETALJOMSETNINGSVOLUM

Sesongjustert indeks. 1979=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av
månedstallene for det samme året.

	1982	1983	1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
						Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Omsetning ialt	102	101	102	113	119	119	119	113	120	115	110

TABELL B12: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et
tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1984	1985	1986	-----1986/1987-----						
				Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	
Omsetning ialt	1.1	10.5	5.5	2.2	2.0	-0.2	-1.2	-2.7	-3.7	
Detaljomsättning etter næring:										
Nærings- og nytelsesmidler	-0.5	0.2	0.7	-1.6	1.6	0.8	1.0	0.2	0.5	
Bekledning og tekstilvarer	1.7	5.9	2.7	3.1	2.9	-0.3	0.9	4.1	4.6	
Møbler og innbo	2.6	6.9	8.9	1.9	1.2	4.7	9.6	10.4	9.2	
Jern, farge, glass, stent, og sport	1.0	1.8	1.0	0.4	-1.4	-5.2	-4.5	-6.2	-2.4	
Ur, opt., musikk, gull og sølv	-0.4	1.5	7.4	12.3	10.3	10.8	3.9	3.2	1.6	
Motorkjøretøyer og bensin	2.3	31.3	12.7	5.8	2.4	-1.9	-7.1	-11.7	-14.6	
Reg. nye personbiler	-1.7	49.5	6.6	-12.7	-18.3	-23.6	-28.6	-32.7	-33.6	

1) Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode
året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden,
måneden før og måneden etter.

27*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1984	1985	1986	-----1984-----				-----1986-----			
				1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Industri, kvinner	49.1	52.8	58.4	51.3	52.2	53.1	54.7	55.3	56.9	59.9	61.5
Industri, menn	58.6	63.3	69.7	61.3	62.9	63.6	65.3	65.9	68.4	71.4	73.1
Bygge- og anl., menn	65.9	71.0	79.5	68.6	70.2	71.1	74.2	74.2	79.1	80.8	84.0

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1984	1985	1986	-----1986/1987-----						
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	
Ialt	6.3	5.7	7.2	8.8	8.7	8.9	9.5	10.0	10.4	
Varer og tjenester etter konsumgruppe:										
Matvarer ialt	6.9	6.5	9.2	11.0	11.2	11.1	11.1	10.2	9.8	
Drikkevarer og tobakk	5.4	4.4	9.2	10.9	10.9	8.7	13.7	12.9	12.7	
Klær og skotøy	5.7	7.2	8.9	10.1	10.0	10.0	8.3	9.9	10.2	
Bolig, lys og brensel	7.7	6.2	4.8	4.9	4.7	4.9	5.7	6.3	7.1	
Møbler og husholdningsartikler	4.7	4.8	7.4	8.9	8.5	9.0	8.9	10.2	9.7	
Helsepleie	5.0	6.4	7.2	6.5	6.5	6.6	6.6	7.3	6.2	
Reiser og transport	6.3	3.7	6.0	9.8	9.6	10.3	12.5	14.2	15.4	
Fritidssysler og utdanning	6.3	6.4	7.0	7.8	7.8	8.5	7.3	7.4	8.2	
Andre varer og tjenester	4.6	6.0	8.1	9.1	9.4	9.2	10.0	10.6	11.0	
Varer og tjenester etter leveringssektor:										
Jordbruksvarer	5.7	6.0	10.0	12.3	11.8	11.2	11.8	11.3	11.5	
Andre norskproduserte konsumvarer	7.0	5.7	4.4	5.3	5.2	5.4	7.0	8.8	9.3	
Importerte konsumvarer	5.7	5.9	10.0	13.0	13.1	13.6	13.2	12.9	13.1	
Husleie	7.4	4.9	4.8	5.1	5.1	5.4	5.4	5.4	5.7	
Andre tjenester	5.6	5.5	8.3	9.8	9.8	10.1	10.4	10.7	11.4	

TABELL B15: ENGROSPRISER.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Ialt	6.3	5.0	2.8	3.8	4.2	4.6	5.7	7.0	6.9
Matvarer og levende dyr	7.3	7.6	9.5	10.2	10.2	10.4	8.2	7.7	6.8
Drikkevarer og tobakk	6.3	5.3	8.3	9.9	10.7	9.3	12.5	12.0	11.8
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	10.1	2.3	-0.5	2.8	4.9	5.4	6.2	6.1	7.3
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	7.7	5.0	-10.6	-12.4	-12.5	-11.4	-3.9	1.5	1.2
Dyre- og plantefett, voks	24.0	-1.0	-14.6	-13.9	-9.8	-9.0	-7.7	-7.6	-3.4
Kjemikalier	5.7	2.6	2.2	3.8	4.1	5.7	4.8	5.7	6.6
Bearbeidde varer etter materiale	5.3	4.2	4.1	5.8	6.0	6.2	6.9	7.6	8.3
Maskiner og transportmidler	3.7	4.4	7.6	10.3	10.7	10.7	10.7	11.3	10.3
Forskjellige ferdigvarer	4.9	5.1	6.0	6.7	6.9	7.1	7.7	8.6	8.8

28*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B16: UTENRIKSHANDELEN - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1982	1983	1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
						Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mars
Eksport 1)	4.4	5.0	5.8	6.2	5.8	6.0	6.0	5.9	6.3	6.4	6.2
Import 2)	7.6	7.6	9.0	10.7	12.2	12.2	12.1	12.4	11.8	11.9	12.1
Import 3)	7.2	7.4	8.6	10.4	12.0	12.2	12.2	12.2	11.7	11.7	..

- 1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.
3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

TABELL B17: UTENRIKSHANDELEN - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 1980=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1984	1985	1986	1984	-----1985-----				-----1986-----			
				4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Sesongjusterte tall:												
Eksportvolum 1)	118	121	118	121	121	122	120	119	121	118	118	116
Importvolum 2)	110	123	141	114	121	117	122	133	139	143	142	139
Importvolum 3)	118	133	152	124	130	128	131	145	151	151	152	152
Ujusterte tall:												
Eksportpriser 1)	128	133	127	131	133	135	134	132	126	122	128	132
Importpriser 2)	120	127	127	123	125	128	129	128	125	125	129	129
Importpriser 3)	119	127	128	123	124	128	129	128	124	128	131	129

- 1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.
3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

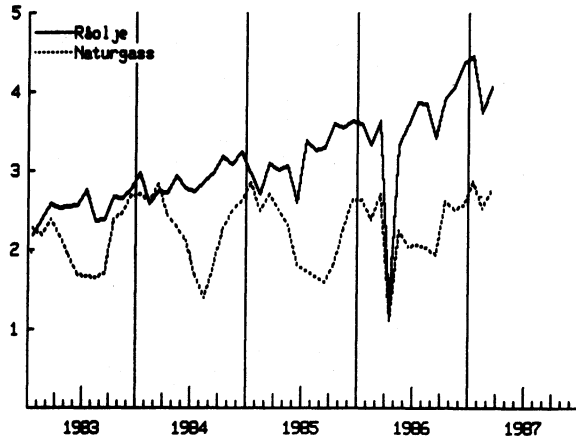
MERKNAD TIL TABELL B2.

2) For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformen er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

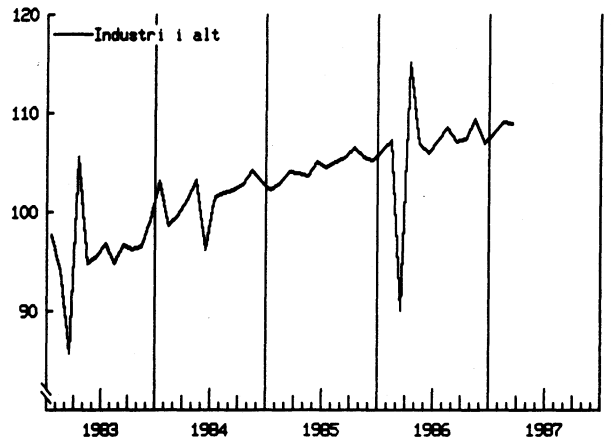
OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ujusterte tall

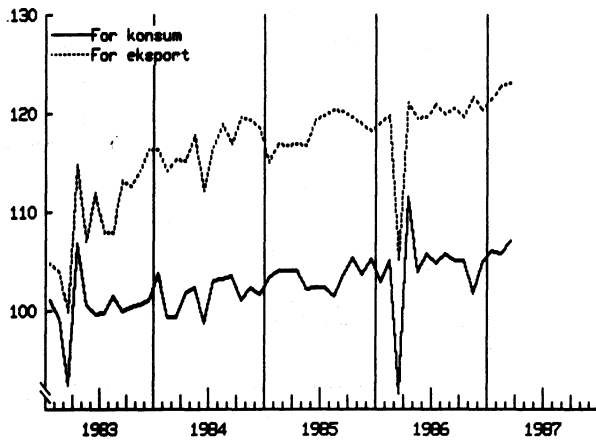
PRODUKSJONSINDEKS.

Sesongjustert. 1980=100

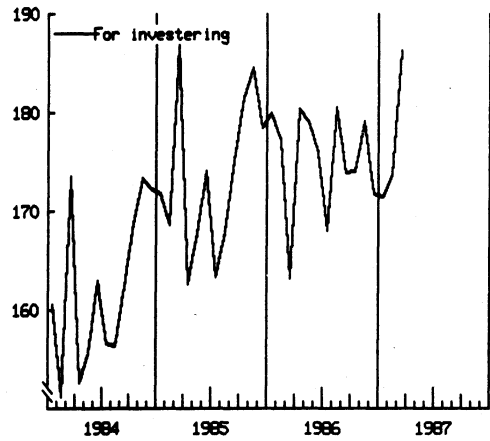
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.

Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

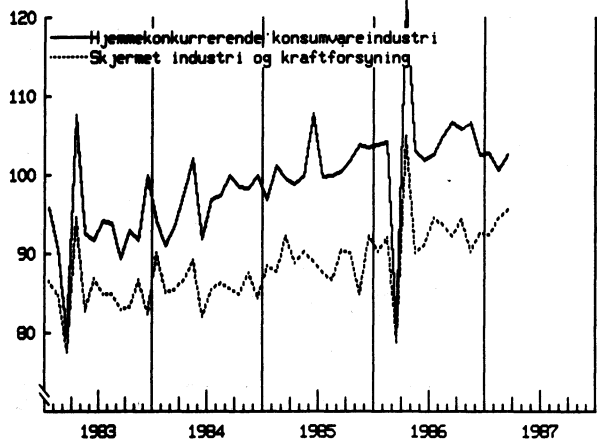
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.

Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

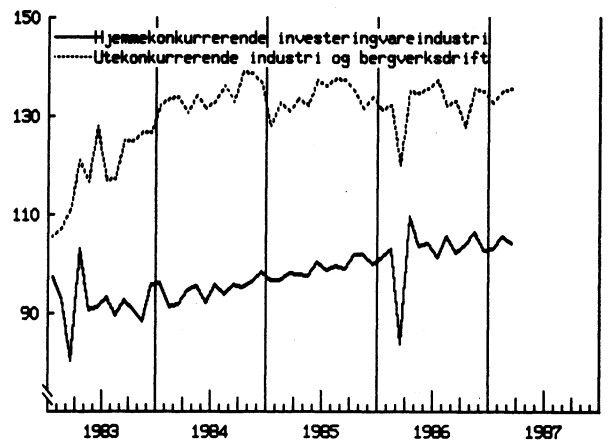
PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.

Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.

Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

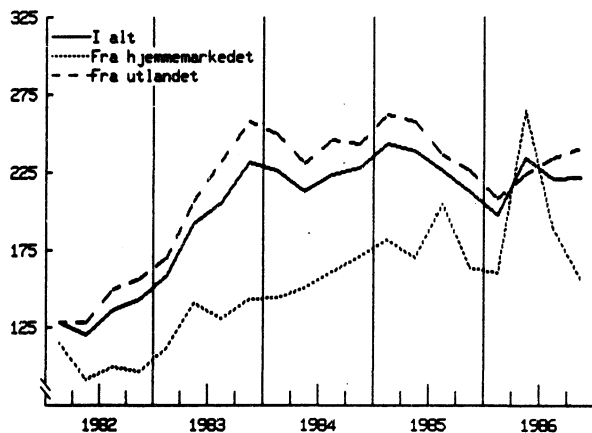

KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

ORDRETILGANG

Metaller.

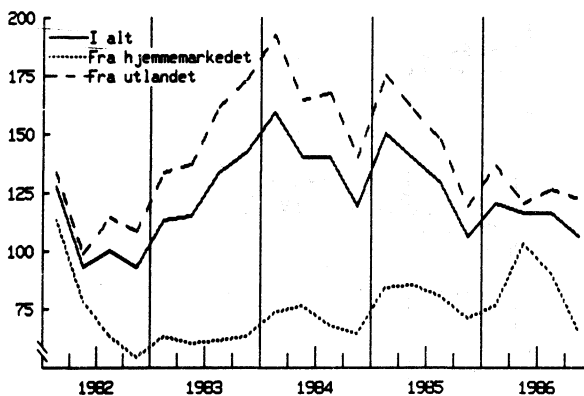
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Metaller

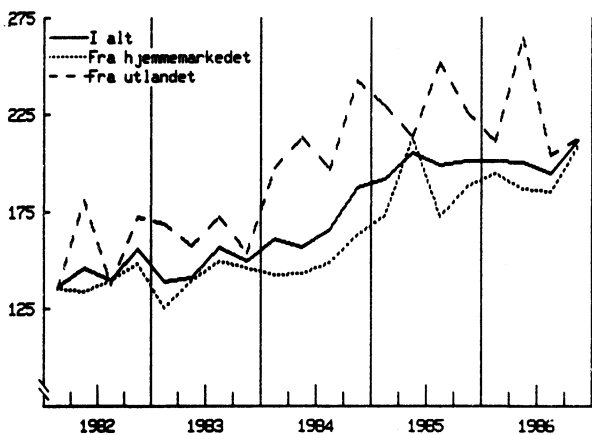
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG.

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.

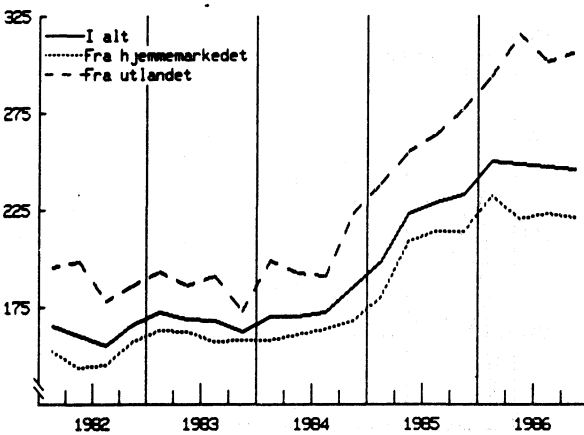
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.

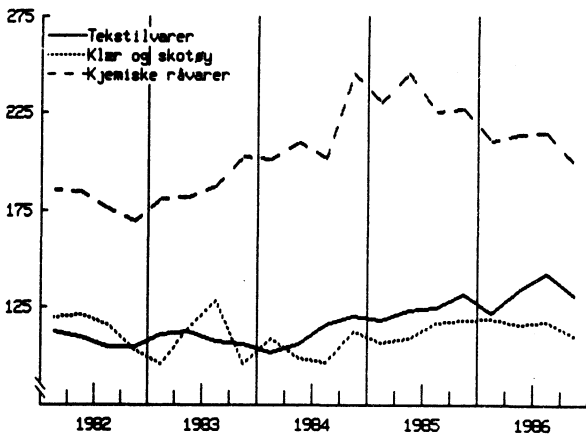
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG.

Tekstilvarer klar og skotsøy og kjemiske råvarer.

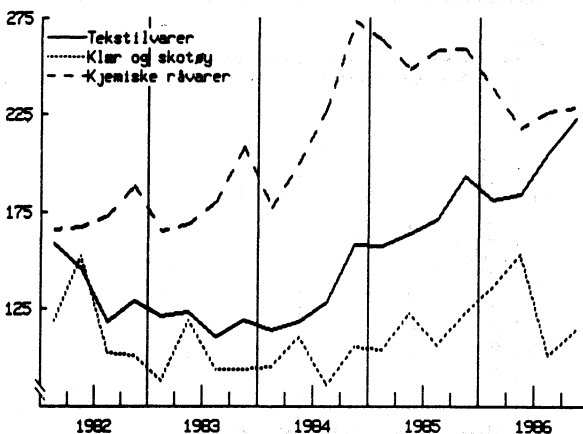
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

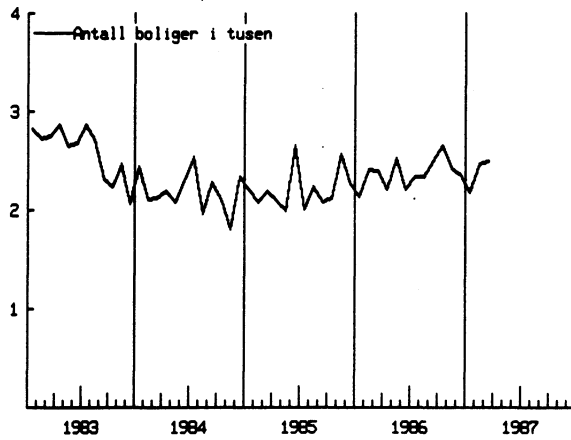
Tekstilvarer klar og skotsøy og kjemiske råvarer

Ujustert verdiindeks. 1976=100

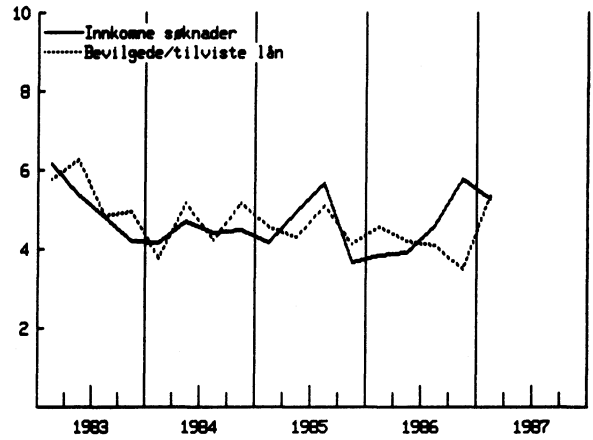

KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

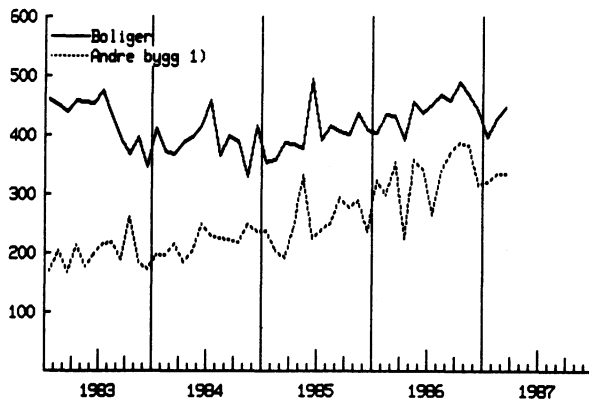
BYGG.
Boliger satt i gang. Sesongjustert.

BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall husbanklån og PSV-tilvisninger i 1000.
Sesongjustert.

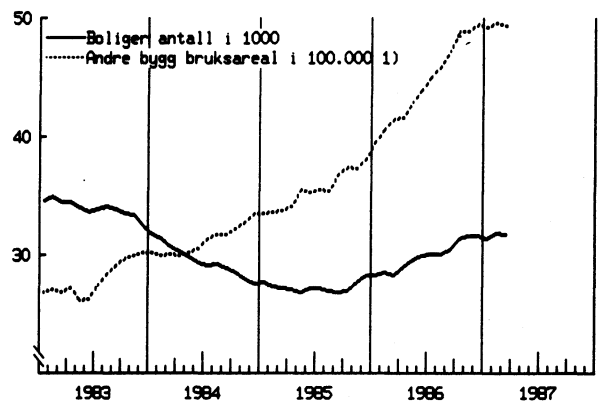

BYGG SATT I GANG
Bruksareal i 1000 kvm. Sesongjustert.

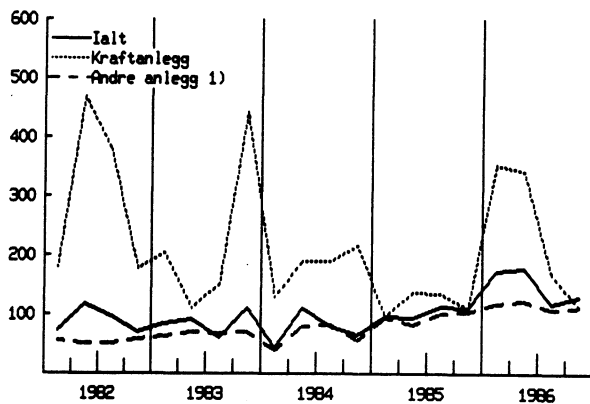
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

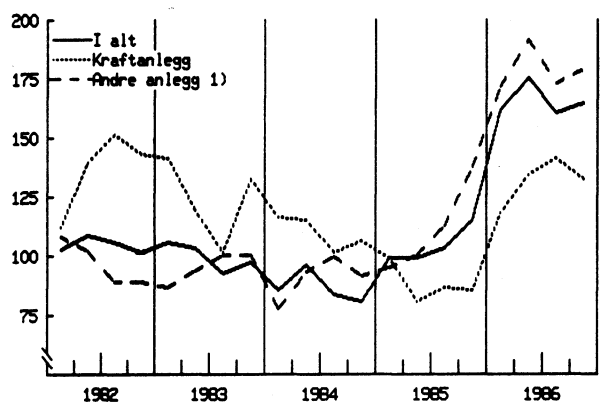
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordretilgang. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

1) Sesongjustert.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordrereserve. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

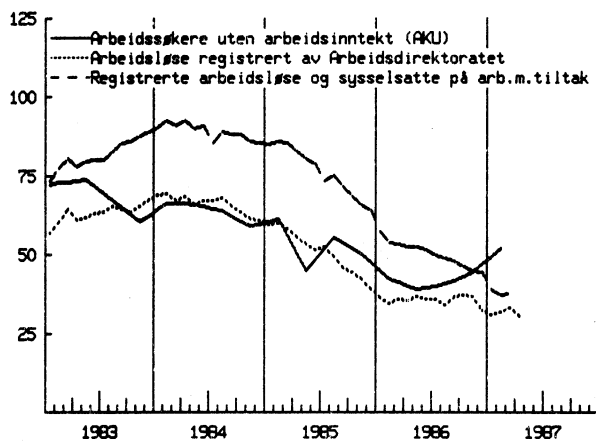

1) Sesongjustert.

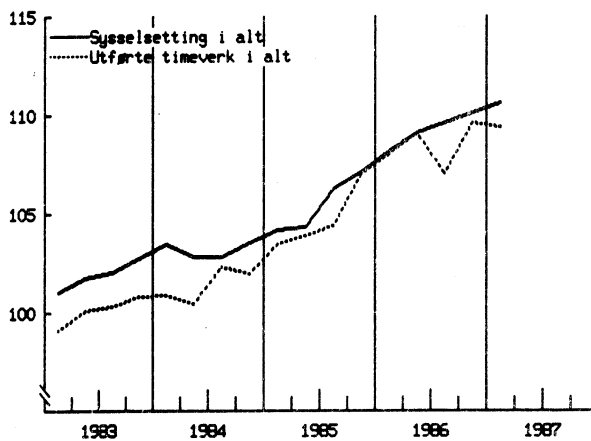
KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

ARBEIDSLLEDIGE.

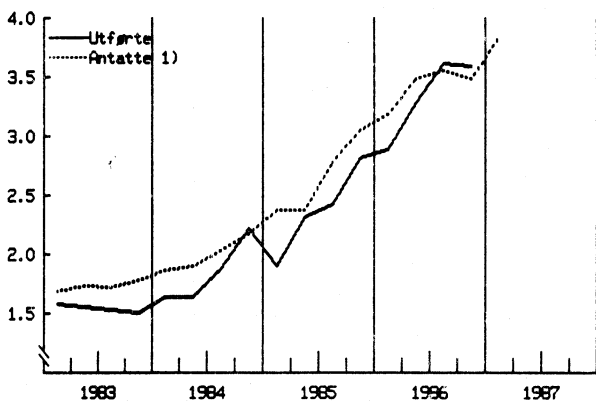
Arbeidssøkere uten arbeidsinnt., reg. arbeidsløse ved arbeidskontorene og syssels. på arb.m.tiltak. Sesongjusterte tall i tusen.

SYSSELSETTING OG UTFØRTE TIMEVERK I ALT IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN. 1980=100. Sesongjustert.

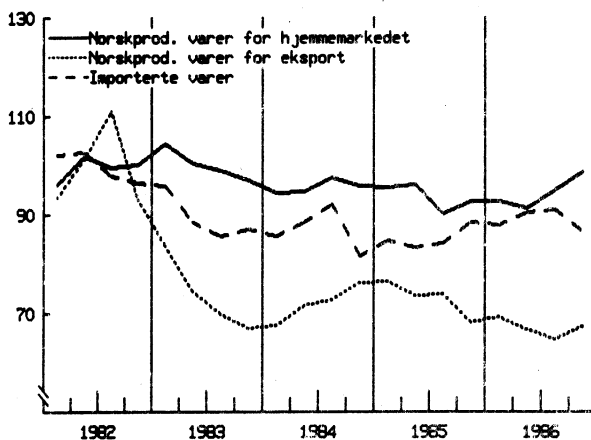

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRIEN. Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

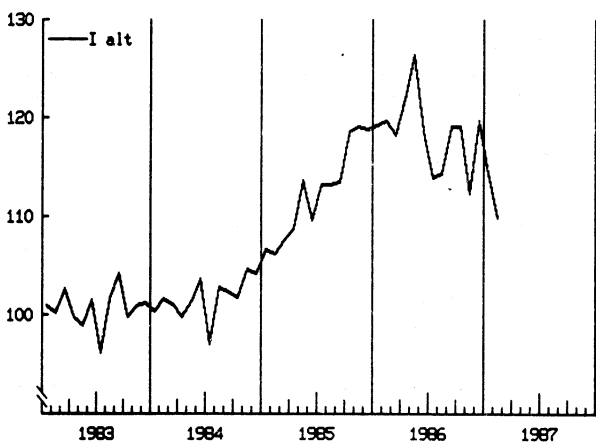

1) Anslag gitt i samme kvartal.

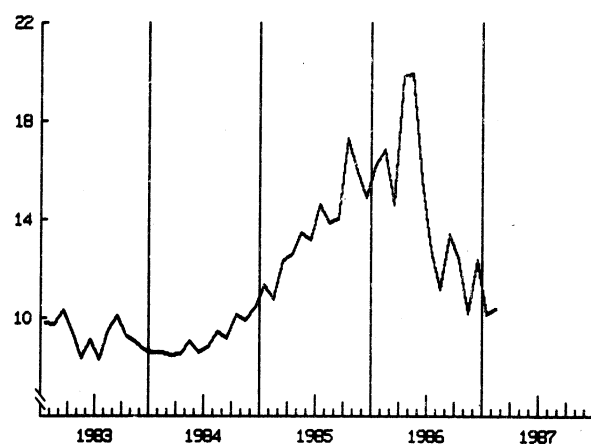
LAGER. Industri og engrosandel. Sesongjustert volumindeks. 1982=100

DETALJOMSETNING. Sesongjustert volumindeks. 1979=100

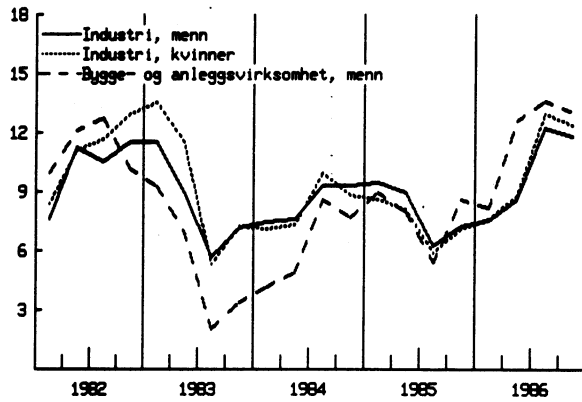
REGISTRERTE NYE PERSONBILER. 1000 stk. Sesongjustert.

KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

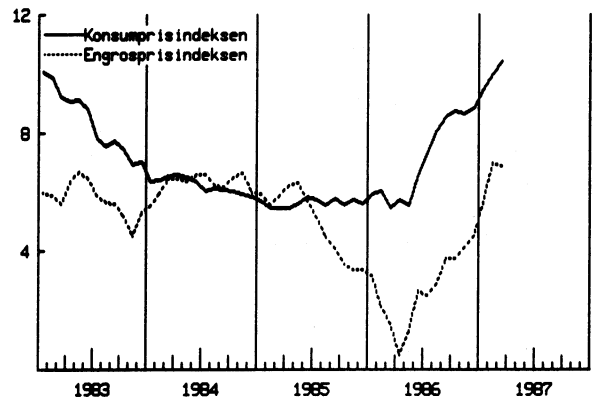
LØNNINGER.

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år tidligere.

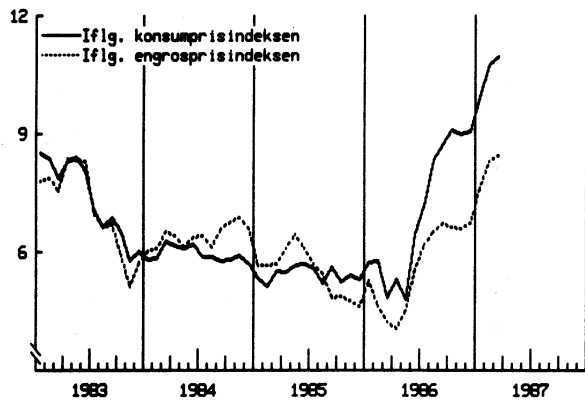
INNELANDSKE PRISER.

Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1).

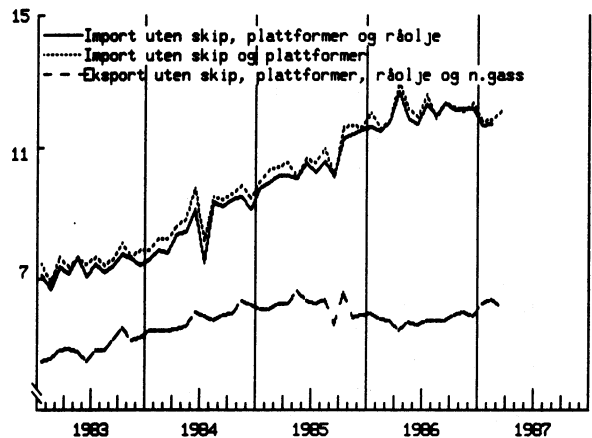
Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

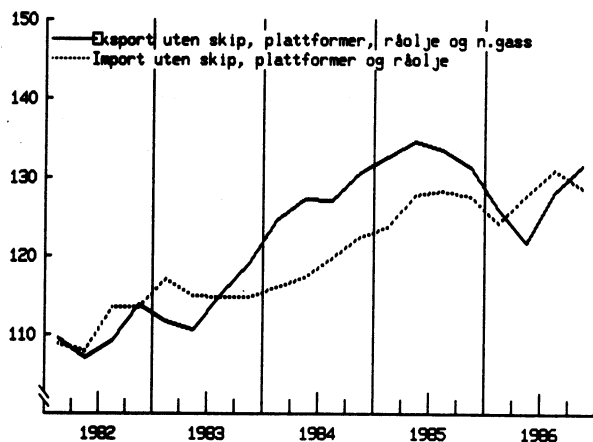
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.

Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

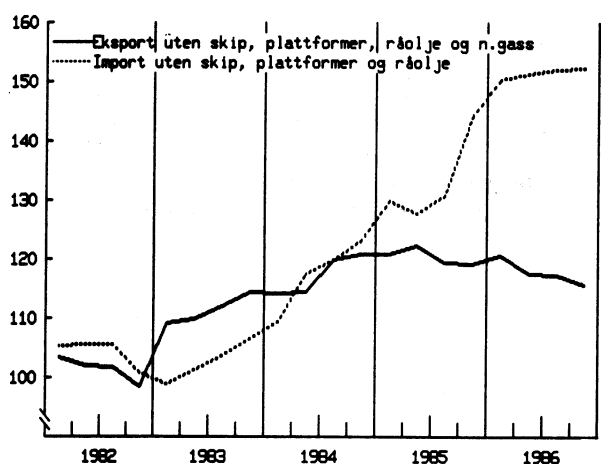
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.

Prisindekser (enhetspriser). 1980=100.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.

Sesongjustert volumindeks. 1980=100

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

1)

2)

TABELL C1: PRODUKSJON OG EKSPORT AV RÅOLJE FRA NORSK SØKKEL. 1000 TONN.

	Produksjon										Ekспорт
	Total	Ekofisk	Frigg	Statfjord	Murchison	Valhall	Heimdal	Ula	Gullfaks	Oseberg	Total
1980	24.451	21.531		2.839	81						23.197
1981	23.450	16.273		6.575	602						20.453
1982	24.515	14.150		9.441	857	67					20.666
1983	30.482	13.031		15.803	880	769					25.623
1984	34.682	11.172	34	18.610	2.447	2.419					30.064
1985	38.410	10.417	60	24.036	1.445	2.452					32.602
1986*	42.451	8.658	47	29.402	770	2.254	311	734	34	241	35.376
Januar-mars											
1986	10.624	2.326	16	7.432	279	561	10	-	-	-	8.730
1987	12.310	1.899	14	7.717	72	778	126	1007	486	211	10.078
1985											
Januar	2.997	958	7	1.596	199	237					2.734
Februar	2.725	846	7	1.480	181	211					2.111
Mars	3.111	920	7	1.782	154	248					2.672
April	3.033	886	7	1.764	137	240					2.667
Mai	3.079	901	6	1.816	102	254					2.596
Juni	2.617	818	4	1.462	89	243					2.196
Juli	3.403	894	3	2.179	98	230					2.777
August	3.278	854	2	2.160	101	161					2.910
September	3.318	835	3	2.243	92	144					3.060
Oktober	3.622	861	5	2.504	100	152					3.045
November	3.571	813	4	2.496	93	165					2.814
Desember	3.656	831	5	2.554	99	167					3.020
1986*											
Januar	3.622	816	5	2.513	101	186	2				2.924
Februar	3.343	733	6	2.333	89	182	1				2.717
Mars	3.657	777	5	2.586	89	193	7				3.089
April	1.271	254	2	862	94	55	5				1.285
Mai	3.344	869	4	2.160	84	195	33				2.670
Juni	3.604	808	0	2.468	81	196	48				2.825
Juli	3.877	803	0	2.761	79	196	38				3.372
August	3.872	753	2	2.830	54	200	33				3.204
September	3.480	706	5	2.473	26	206	30			35	2.604
Oktober	3.946	713	6	2.761	25	218	40	116		66	3.505
November	4.082	698	5	2.791	24	208	36	251		70	3.695
Desember	4.351	728	5	2.863	25	219	39	366	34	71	3.486
1987*											
Januar	4.475	713	6	2.861	24	256	43	374	127	70	3.706
Februar	3.762	585	4	2.269	23	250	39	333	153	106	3.160
Mars	4.074	601	4	2.587	25	272	44	300	206	35	3.213

1) Inkluderer NGL og kondensat.

2) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

3

TABELL C2: PRODUKSJON OG EKSPORT AV NATURGASS FRA NORSK SOKKEL. MILLIONER SM . 1)

	Produksjon										Eksport
	Total	Ekofisk	Frigg	Statfjord	Murchison	Valhall	Heimdals	Ula	Gullfaks	Oseberg	Total
1980	25.973	15.938	9.991	44							25.119
1981	26.162	14.760	11.312	86		4					25.197
1982	25.534	14.583	10.810	109		31					24.457
1983	25.831	13.690	11.797	234	22	88					24.528
1984	27.375	12.800	13.670	291	103	511					26.240
1985	26.668	11.653	13.691	827	61	435					25.429
1986*	27.025	8.115	12.850	3.464	38	377	2.131	50	-	-	25.653
Januar-mars											
1986	7.836	2.379	4.363	938	7	90	59	-	-	-	7.437
1987	8.219	2.226	3.864	950	8	132	937	99	3	-	7.775
1985											
Januar	2.874	1.256	1.542	23	6	47					2.751
Februar ...	2.515	1.082	1.365	23	6	39					2.423
Mars	2.732	1.174	1.480	26	4	48					2.623
April	2.525	1.061	1.386	27	6	46					2.425
Mai	2.334	1.068	1.188	26	5	46					2.245
Juni	1.823	965	789	20	5	44					1.739
Juli	1.765	977	712	30	5	41					1.670
August	1.685	908	712	35	6	24					1.589
September .	1.615	778	778	31	5	22					1.517
Oktober ...	1.854	772	917	136	5	24					1.738
November ..	2.295	774	1.358	131	5	27					2.182
Desember ..	2.651	838	1.464	319	3	27					2.529
1986*											
Januar	2.662	800	1.487	340	3	30	1				2.547
Februar ...	2.410	728	1.346	298	2	30	4				2.315
Mars	2.776	851	1.530	300	2	30	54				2.575
April	1.131	233	756	93	2	9	39				1.081
Mai	2.262	707	1.009	274	6	33	233				2.142
Juni	2.055	662	810	328	2	34	218				1.885
Juli	2.078	677	802	322	6	33	237				1.975
August	2.042	698	801	282	3	33	225				1.929
September .	1.954	620	855	223	3	35	225				1.906
Oktober ...	2.569	736	1.130	344	3	37	308	2		-	2.431
November ..	2.518	690	1.160	327	2	34	283	20		-	2.373
Desember ..	2.580	720	1.155	332	3	37	304	28		-	2.496
1987*											
Januar	2.892	822	1.340	332	2	43	320	33		-	2.750
Februar ...	2.542	669	1.199	298	3	43	295	35		-	2.393
Mars	2.785	735	1.325	320	3	46	322	31	3	-	2.631

1) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.

36*
INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C3: LETEAKTIVITET PÅ NORSK SOKKEL. 1)

	Antall hull påbegynt			Boremeter	Borefartøydøgn			Gjennomsnitt vanndyp (m)	Gjennomsnitt totaldyp (m)
	Totalt	Undersøks- elseshull	Avgrens- ningshull		Totalt	Norske	Uten- landske		
1980	36	26	10	136683	3877			176	3115
1981	39	26	13	135054	4131			181	3235
1982	49	35	14	155299	4376			162	3314
1983	40	33	7	135801	3900			201	3155
1984	47	35	12	149034	4235	3803	432	213	3116
1985	50	29	21	143473	4037	3544	493	235	3208
1986	36	26	10	123771	3283	2937	346	236	3353
Januar-mars									
1986	12	4	8	31339	1130	1040	90		
1987	6	3	3	19216	405	405	-		
1985									
Januar	2	2	-	9977	310	248	62		
Februar	5	4	1	9550	272	213	59		
Mars	5	3	2	14966	324	287	37		
April	3	1	2	11449	358	328	30		
Mai	5	3	2	14284	396	365	31		
Juni	4	2	2	9532	265	235	30		
Juli	4	1	3	10911	387	352	35		
August	6	5	1	18493	407	351	56		
September ...	2	-	2	10359	334	304	30		
Oktober	5	3	2	7861	321	268	53		
November	4	3	1	8554	314	274	40		
Desember	5	2	3	14842	349	319	30		
1986									
Januar	4	-	4	10014	400	369	31		
Februar	3	2	1	9944	364	336	28		
Mars	5	2	3	11381	366	335	31		
April	4	3	1	16274	298	268	30		
Mai	3	3	-	7502	268	237	31		
Juni	3	3	-	12782	312	282	30		
Juli	5	4	1	15094	344	301	43		
August	2	2	-	13097	324	262	62		
September ...	1	1	-	8203	206	147	59		
Oktober	3	3	-	6141	148	147	1		
November	2	2	-	8313	134	134	-		
Desember	1	1	-	5026	119	119	-		
1987									
Januar	1	-	1	5197	115	115	-		
Februar	4	2	2	3837	123	123	-		
Mars	1	1	-	10182	167	167	-		

1) Kilde: Oljedirektoratet.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C4: PÅLØPTE KOSTNADER TIL LETING ETTER OLJE OG GASS PÅ NORSK SOKKEL.1)
MILLIONER KRONER.

	-----1985-----				-----1986-----			
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Letekostnader i alt	1478	1872	2019	2465	1808	1813	1719	1395
Undersøkellesboringer .	1176	1376	1435	1699	1393	1315	1176	737
Borefartøyer	541	465	631	631	553	455	497	255
Transportkostnader ..	127	169	158	211	190	197	146	59
Varer	189	216	211	296	221	204	163	131
Tekniske tjenester ..	319	526	433	508	429	459	369	291
Generelle undersøkelser	60	120	178	193	78	110	149	178
Feltevaluering og feltutvikling	89	181	185	340	220	190	235	289
Administrasjon og andre kostnader	153	195	221	233	117	198	159	191

1) Tabellen dekker letefasen, dvs. kostnader som påløper etter at letetillatelse er gitt og fram til en eventuell utbygging er godkjent av myndighetene.

TABELL C5: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER TIL FELTUTBYGGING PÅ NORSK SOKKEL. 1)
MILLIONER KRONER.

	-----1985-----				-----1986-----			
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Feltutbygging i alt	3531	5176	4473	5978	4538	5439	5595	6186
Varer	1826	2859	2171	3473	2423	3346	2926	3619
Bærestruktur inkl. utrustning av skaft ...	524	794	540	646	706	904	537	822
Dekk/dekkranne	486	714	586	898	466	616	1088	882
Moduler	715	1006	773	1226	955	1294	712	1347
Andre varer	99	345	272	703	296	530	589	568
Tjenester	1515	2136	2159	2301	1861	1904	2208	2220
Prosjektering og prosjekttjenester	555	725	841	988	703	540	591	599
Maritime tjenester	215	541	398	370	211	172	489	428
Andre tjenester 2)	206	289	205	180	192	312	372	249
Egne arbeider 2)	540	580	715	763	755	901	756	945
Produksjonsboring	190	181	143	204	254	189	461	346

1) Omfatter Ekofisk vanninjeksjon, Gullfaks A, B og C, Oseberg A og B, Øst-Frigg, Tommeliten, Oseberg gassinjeksjon, Troll Øst og Sleipner Øst.

2) Driftsforberedelseskostnader er inkludert.

38*
INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C6: RÅOLJEPRISER PR. FAT. 1)

	Normpriser i US\$			Offisielle salgspriser i US\$			Spotpriser i US\$			Eksportpris for verden 2)		Spotpris i Nkr	
	Ekofisk	Stat- fjord	Brent- blend	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Ekofisk	US\$	Nkr	Ekofisk
1984													
Januar				29.00	26.00	30.00	28.64	26.35	29.73	29.64	28.61	225.16	233.27
Februar	30.10	29.66	30.10	29.00	26.00	30.00	28.61	26.66	30.25	30.05	28.61	220.30	231.39
Mars				29.00	26.00	30.00	28.57	26.87	30.23	30.18	28.62	214.65	226.35
April				29.00	26.00	30.00	28.45	26.99	30.20	30.25	28.62	217.23	229.60
Mai	30.05	29.60	30.05	29.00	26.00	30.00	28.43	27.08	30.06	29.91	28.65	223.76	233.60
Juni				29.00	26.00	30.00	28.12	27.12	29.57	29.43	28.65	224.04	230.14
Juli				29.00	26.00	30.00	27.72	26.70	28.67	28.78	28.65	235.22	236.28
August	29.10	28.75	29.15	29.00	26.00	30.00	27.79	26.75	28.47	28.57	28.58	237.21	237.13
September				29.00	26.00	30.00	27.94	27.06	28.63	28.56	28.73	247.37	245.90
Oktober				29.00	26.00	30.00	27.85	26.80	28.63	27.88	28.59	253.59	247.30
November	28.00	27.70	28.10	29.00	26.00	30.00	27.96	26.59	28.04	27.80	28.43	247.34	241.86
Desember				29.00	26.00	30.00	27.78	26.29	27.84	27.05	28.43	255.30	242.91
1985													
Januar	26.80	26.60	26.90	29.00	26.00	30.00	28.08	26.70	27.53	27.05	28.38	260.24	248.05
Februar	27.35	27.15	27.45	28.00	26.50	28.65	27.91	26.65	28.55	28.73	28.13	265.83	271.50
Mars	28.05	27.85	28.15	28.00	26.50	28.65	27.81	26.63	28.44	28.28	27.96	265.06	268.09
April				28.00	26.50	28.65	27.66	26.53	28.29	28.23	27.77	247.15	243.86
Mai	27.40	27.10	27.40	28.00	26.50	28.65	27.01	25.59	27.02	26.89	27.67	247.92	241.92
Juni				28.00	26.50	28.65	26.79	25.05	26.53	26.58	27.37	241.40	236.82
Juli				28.00	26.00	28.65	27.05	25.19	27.21	27.01	27.21	229.92	230.69
August	27.05	26.80	27.00	28.00	26.00	28.65	27.50	25.39	27.88	27.44	27.11	223.12	227.97
September				28.00	26.00	28.65	27.79	25.66	28.55	28.15	27.29	227.60	233.52
Oktober				28.00	26.00	28.65	27.80	25.78	29.07	28.88	27.41	216.81	230.58
November	28.55	28.30	28.55	28.00	26.00	28.65	27.86	25.81	30.38	30.08	27.61	215.36	234.00
Desember				28.00	26.00	28.65	26.92	25.17	27.78	26.78	27.29	208.77	201.96
1986													
Januar	25.60	25.35	25.70	28.00	26.00	28.65	23.50	22.60	26.36	199.02	170.63
Februar	19.05	18.80	19.15	28.00	26.00	28.65	17.80	17.50	24.44	178.17	127.58
Mars	15.90	15.65	16.00	28.00	26.00	28.65	14.20	14.00	14.85	105.88	99.82
April	12.95	12.60	12.90	12.80	12.40	12.65	90.45	88.66
Mai	13.35	12.95	13.25	14.20	13.95	13.15	97.84	103.79
Juni	13.25	12.85	13.15	12.25	12.00	11.76	89.49	91.32
Juli	10.90	10.55	10.85	9.80	9.60	9.63	71.94	71.71
August	11.25	10.90	11.20	14.05	13.85	11.80	86.73	101.80
September	14.45	14.10	14.40	14.35	14.00	13.58	99.68	102.76
Oktober	13.90	13.60	13.90	13.95	13.65	13.25	97.39	100.33
November	13.90	13.60	13.90	14.80	14.50	13.38	100.75	109.19
Desember	14.80	14.55	14.85	16.15	15.85	13.84	104.22	119.35
1987													
Januar				18.50	18.40	17.14	122.89	131.92
Februar				17.52	16.27	18.92	17.45	17.20	17.19	120.50	120.57
Mars				17.52	16.27	18.92	17.95	17.85	17.35	120.24	123.70

1) Kilder: Normpriser: Olje- og energidepartementet. (Faktaheftet).

Offisielle salgspriser: Petroleum Economist til 1984. IEA Oil Market Report fra 1985

Spotpriser: OPEC Bulletin til og med 1985. Petroleum Intelligence Weekly fra og med 1986.

Eksportpris for verden: Oil and Gas Journal.

Valutakurser: Statistisk Månedshefte.

2) Offisielle salgspriser veid sammen med eksportvolum.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL D1: BRUTTONASJONALPRODUKT

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1982	1983	1984	1985	1986 anslag	1987 prognose
Danmark	3,0	2,0	3,4	3,8	2 3/4	1/2
Frankrike	1,8	0,7	1,5	1,4	2	2 1/4
Italia	-0,5	-0,2	2,8	2,3	2 1/2	3
Japan	3,3	3,2	5,1	4,5	2 1/4	2 3/4
USA	-2,1	3,6	6,4	2,7	2 3/4	3
Storbritannia	1,9	3,4	3,0	3,5	2 1/4	2 3/4
Sverige	0,8	2,4	3,4	2,3	2 1/4	1 1/4
Forbundsrepublikken Tyskland	-1,0	1,8	3,0	2,5	2 3/4	3
Norge	0,3	4,6	5,7	5,4	4,4	2

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og OECD.

TABELL D2: PRIVAT KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1982	1983	1984	1985	1986 anslag	1987 prognose
Danmark	1,5	2,0	2,7	4,3	4 1/4	1/4
Frankrike	3,4	1,0	1,1	2,4	3 1/4	2
Italia	-0,7	-0,3	1,9	1,9	2 1/2	3 1/2
Japan	4,3	3,2	2,8	2,7	3	4
USA	1,3	4,7	4,7	3,5	4	3
Storbritannia	0,7	4,0	2,2	3,5	4 1/2	3 3/4
Sverige	1,4	-1,8	1,3	2,6	3	2 3/4
Forbundsrepublikken Tyskland	-1,3	1,7	1,5	1,8	4 1/2	4 1/4
Norge	1,8	1,5	2,7	10,4	6,1	1/4

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og OECD.

TABELL D3: OFFENTLIG KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1982	1983	1984	1985	1986 anslag	1987 prognose
Danmark	2,8	-0,8	-0,7	1,7	0	1 1/2
Frankrike	2,5	1,4	1,1	1,3	1 1/2	3/4
Italia	2,6	2,4	2,4	2,5	2 1/2	2 1/2
Japan	1,8	2,9	2,5	2,6	7	-3/4
USA	2,0	1,1	4,0	6,8	2 3/4	2 1/4
Storbritannia	0,9	1,9	0,8	0,4	1 1/2	1 1/2
Sverige	0,8	0,8	2,0	1,5	1 1/4	1 1/4
Forbundsrepublikken Tyskland	-0,9	0,2	2,5	2,1	2	2 1/2
Norge	3,9	4,6	2,4	3,4	3,1	1 3/4

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og OECD.

NASJONALREGSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL D4: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1982	1983	1984	1985	1986 anslag	1987 prognose
Danmark	5,4	0,9	11,0	14,6	10 1/4	-6 3/4
Frankrike	0,7	-2,3	-1,3	3,2	4 1/2	4 1/4
Italia	-5,2	-3,8	6,2	4,1	3/4	5 3/4
Japan	1,9	-0,3	4,6	5,4	5 1/4	4
USA	-6,8 1)	8,2 1)	16,1 1)	7,7 1)	1 1/2 1)	1 1/2
Storbritannia	6,4	5,7	9,1	1,8	2	3
Sverige	-1,1	1,6	3,9	6,5	-1 1/4	3/4
Forbundsrepublikken Tyskland	-5,3	3,2	0,8	-0,3	3 3/4	6 1/2
Norge	-11,0	5,8	10,9	-21,0	27,0	-4 3/4

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og OECD. 1) Private bruttoinvesteringer.

TABELL D5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1982	1983	1984	1985	1986 anslag	1987 prognose
Danmark	2,6	3,7	4,1	3,6	2	2 1/4
Frankrike	-2,6	4,4	7,2	2,4	1/4	3
Italia	1,2	3,4	6,5	8,2	5 3/4	3 1/4
Japan	3,5	4,2	17,5	5,9	-5 3/4	1/4
USA	-7,8	-3,8	6,2	-2,0	2 1/2	9
Storbritannia	1,2	2,2	6,7	6,2	3/4	3 3/4
Sverige	4,4	10,7	6,5	2,7	3 1/4	2 3/4
Forbundsrepublikken Tyskland	3,2	-0,6	8,5	7,3	1/4	1 1/2
Norge	-0,1	7,6	8,2	10,7	0,6	1 1/2

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og OECD.

TABELL D6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1982	1983	1984	1985	1986 anslag	1987 prognose
Danmark	2,9	0,5	6,0	7,8	5 1/2	-2 3/4
Frankrike	6,8	-0,6	3,6	5,2	6 3/4	5
Italia	1,7	-0,4	9,2	9,4	7 1/2	6 3/4
Japan	2,6	-5,1	11,1	0,7	2	5 3/4
USA	1,3	9,6	23,2	3,8	10 1/4	6
Storbritannia	4,8	5,5	9,2	3,0	4 1/4	5 1/2
Sverige	4,3	0,4	4,7	7,5	2 1/4	4
Forbundsrepublikken Tyskland	-0,1	0,8	5,4	4,7	4 1/2	5 1/2
Norge	3,7	0,0	9,5	6,5	9,6	-4

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og OECD.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E1: S V E R I G E

		1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
					Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	107.0	109.0	110.0	112.0	115.0	113.0	112.0	114.0	..
Arbeidsløshet	1000 personer	136	125	117	106	116
Ujusterte tall:										
Ordretilgang 1)	1980=100	164.7	174.7	185.0	203.0	183.0	211.0	183.0
Konsumpriser	1980=100	143.2	153.7	160.3	161.9	161.9	162.3	164.4	164.4	164.7

1)Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL E2: S T O R B R I T A N N I A

		1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
					Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	100.7	103.8	104.6	106.8	106.1	106.3	105.3	107.6	..
Ordretilgang 1)	1980=100	112.0	113.0	..	118.0	125.0
Detaljomssetningsvolum	1980=100	110.7	115.3	121.0	123.2	126.4	125.0	122.3	125.0	..
Arbeidsløshet	1000 personer	3047	3163	3185	3166	3145	3119	3118	3073	3043
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1980=100	133.1	141.5	146.2	147.3	148.6	149.0	149.4	149.9	150.3

1)Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL E3: F O R B U N D S R E P U B L I K K E N T Y S K L A N D

		1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
					Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	99.5	105.1	107.8	107.6	106.9	105.3	103.7	105.7	..
Ordretilgang 1)	1980=100	96.1	104.0	106.3	102.0	101.0	103.0	97.0	105.0	..
Detaljomssetningsvolum	1980=100	96.3	96.9	100.5	99.0	100.0	101.0	100.0	102.0	..
Arbeidsløshet	1000 personer	2266	2304	2228	2171	2161	2172	2187	2182	..
Konsumpriser	1980=100	118.4	121.0	120.7	120.2	120.0	120.2	120.4	120.5	120.7

1)Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL E4: F R A N K R I K E

		1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
					Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars

Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1980=100	99.0	99.0	102.0	102.8	101.0	101.0	99.0
Arbeidsløshet	1000 personer	2340	2458	2517	2544	2549	2574	2613	2655	..
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1980=100	149.3	158.0	162.2	163.3	163.5	163.7	165.2	165.5	165.7

42*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E5: U S A

	1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon 1980=100	112.1	114.0	115.1	115.4	116.0	116.7	116.5	117.0	116.7
Ordretilgang 1) Mrd. dollar	100.6	104.4	105.8	100.4	100.7	106.0	95.6	101.9	..
Detaljomssetningsvolum 2)	102.3	106.9	112.4	113.1	112.3	116.9	107.6	111.7	..
Arbeidsløshet 1000 personer	8539	8312	8237	8222	8243	7949	8023	7967	..
Konsumpriser 1980=100	126.1	130.5	130.9	133.7	134.0	134.3	135.2	135.7	..

1) Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.

2) Mrd. dollar i 1982-priser

TABELL E6: J A P A N

	1984	1985	1986	-----1986/1987-----					
				Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Sesongjusterte tall:									
Industriproduksjon 1) 1980=100	116.7	122.0	121.7	123.2	120.9	118.8	122.9	122.3	122.7
Ordretilgang 2) Mrd. yen	875	881	903	880	954	839	967	952	..
Arbeidsløshet 1000 personer	1608	1563	1668	1690	1660	1690	1720	1790	..
Konsumpriser 1980=100	112.3	114.6	115.3	114.7	114.2	114.6	114.5	113.7	113.7

1) Industriproduksjon og gruvedrift.

2) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

STATISTISK SENTRALBYRÅS RESSURS- OG MILJØMODELLER

SSB's analyser av ressurs- og miljøforhold tar utgangspunkt i ressursregnskapene. Ressursregnskapene gir oversikt over reserver, uttak, omforming og bruk av viktige naturressurser som petroleum, mineraler, vannkraft, fisk, skog og areal. I tillegg utarbeides oversikter over utslipp av forurensede stoffer til luft, spesialavfall o.l. Ressurs- og miljøregnskapene er i stor grad utarbeidet slik at dataene kan koples til vare- og sektorinndelingene i nasjonalregnskapet og de makroøkonomiske modellene som MSG og MODAG. Framtidig ressursbruk og forurensninger knyttet til økonomisk aktivitet kan dermed anslås ved enkle tilleggsberegninger eller modifikasjoner av de makroøkonomiske modellene.

MSG er ved siden av å være en anvendt likevektsmodell for bruk i langsiktige makroøkonomiske analyser, også en energimodell der varene elektrisitet og olje er forholdsvis detaljert behandlet. Beregninger med modellen danner et vesentlig grunnlag for vurderinger av mulige utviklingsbaner for etterspørselen etter elektrisitet og olje i energiplanleggingen. Spesielt har den vært nytt for å anslå mulige utviklingsbaner for etterspørselen etter elektrisitet i alminnelig forsyning på 10–20 års sikt.

MODAG har på samme måte som MSG en direkte spesifisering av varene elektrisitet og olje. Modellen nyttes for å vurdere utviklingen i norsk økonomi og dermed også utviklingen i forbruket av elektrisitet og olje på mellomlang sikt.

ANNA er en modell for temperaturkorrigering av elektrisitets- og oljeforbruket. Modellen bygger på månedlige registreringer av salget av elektrisitet og olje, samt temperaturobservasjoner. Ved vurdering av utviklingen i forbruket av elektrisitet og olje, er det av vesentlig betydning å benytte temperaturkorrigerte tall.

SSB har utviklet modeller for det internasjonale oljemarkedet og markedet for naturgass i Vest-Europa. Disse modellene brukes hver for seg eller sammen med de makroøkonomiske modellene (som MODAG og MSG) til å analysere hvordan ulike markedsforhold og utbyggingsalternativer for petroleumsvirksomheten påvirker norsk økonomi.

WOM er en enkel likevektsmodell for verdens råoljemarked. Modellen brukes til å anslå prisutviklingen og etterspørselen etter råolje basert på ulike forutsetninger om økonomisk vekst, prisen på alternativ energi, tilbudsforhold i og utenfor OPEC, valutakurser, skatter o.l.

GASDEMAND er en etterspørselsmodell som brukes til å beregne gassforbruket i de viktigste vesteuropeiske konsumentlandene.

GASTRADE er en handelsmodell for det vesteuropeiske gassmarkedet. Modellen kan brukes for å vurdere mulighetene for norsk salg av gass i konkurranse med andre tilbydere.

SSB har utviklet rutiner for å anslå utslipp av forurensende stoffer til luft som følge av økonomisk utvikling.

UTMOD er en etterberegningsrutine til MSG som ut fra økonomiske beregninger på nasjonalt nivå gir anslag for framtidige nasjonale utslipp til luft. Anslagene er beregnet ut fra framtidig forbruk av energivarer og annen vareinnsats i produksjonssektorene, samt forbruk av bensin og fyringsolje i husholdningene. I beregningene tas det hensyn til planlagte tiltak mot luftforurensninger som forskrifter for maksimalt svovelinhold i tungolje, katalytisk rensing av avgasser fra biler o.l.

RUM er en regnerutine for å bryte ned nasjonale utslipp til luft til kommunenivå.

EMMA er en rutine for korttidsanalyser av utslipp til luft, basert på månedlige salgstall for petroleumsprodukter og utvalgte produksjonsindekser.

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 10 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr 120,—,
løssalgpris kr 15,—. Forespørsler om
abonnement eller løssalg kan rettes til
opplysningskontoret i Statistisk Sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20

ISBN 82-537-2465-9

ISSN 0800-4110